

TITELBLAD

Titel: "Ukært barn har mange navne. En spørgeskemaundersøgelse af unges holdninger til homoseksualitet"

Projektperiode: 1. september 2011 – 9. februar 2012

Uddannelse: Sociologi

Semester: 10. semester

Vejleder: Claus D. Hansen

Udarbejdet af: _____
Mette Holm Nielsen

Sanne Daugaard Nielsen

Omfang: 50.000 ord

Bilag (i rapport): 10 sider

Bilag (sekundært): CD

Forside: Malene Borum Pedersen (illustration af Eva Mahony "Mangfoldighed")

INDHOLD

TITELBLAD.....	1
INDHOLD	3
ENGLISH SUMMARY	7
PROLOG	11
FORORD.....	13
SPECIALETS OPBYGNING	15
KAPITEL 1. HOMOSEKSUALITETENS VÆSEN:	
BRUDSTYKKER FRA HISTORIEN	19
"EN NY GENERATION AF HATERS ER PÅ VEJ"	21
KAPITEL 2. LITTERATURSTUDIE.....	23
BELYSNING AF PROBLEMSTILLINGEN GENNEM TIDLIGERE FORSKNING	23
<i>Litteraturstudiets fund – identificeringen af et videnshul.....</i>	<i>33</i>
KAPITEL 3. RELEVANS OG AFGRÆNSNING	34
HVORFOR TAGE UDGANGSPUNKT I HOLDNINGER?	34
DEN SAMFUNDSMÆSSIGE RELEVANS	35
AFGRÆNSNING	36
PROBLEMFORMULERING.....	38
<i>Den deskriptive del – hvilke holdninger?</i>	<i>38</i>
<i>Den forklarende del – hvordan forklares disse holdninger?</i>	<i>38</i>
KAPITEL 4. EN SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE - METODE OG METODOLOGI.....	41
SPØRGESKEMAMETODE	41
TVÆRSNITSDESIGN	41
<i>Associationernes retning?</i>	<i>43</i>
FORENINGEN AF DEDUKTIVE OG INDUKTIVE ELEMENTER.....	44
VIDENSKABSTEORETISKE OVERVEJELSER.....	44
<i>På socialkonstruktivistisk grund</i>	<i>45</i>
KAPITEL 5. EMPIRI OG DATAINDSAMLING.....	47
UDVÆLGELSE AF SAMPLE	47
KONTAKTEN TIL FELTET	48
<i>Framing ud fra ordet 'mobning'</i>	<i>49</i>
<i>Ethiske overvejelser.....</i>	<i>50</i>
KAPITEL 6. DEN TEORETISKE RAMME	51
TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ KØN	51
MASKULINITETSTEORI	52
<i>Gender og maskulinitet.....</i>	<i>53</i>
<i>Hegemonisk maskulinitet og multiple maskuliniteter</i>	<i>55</i>
SCHIPPERS' POINTE MED HEGEMONISK FEMININITET	57
<i>Hegemonisk femininitet vs. 'emphasized' femininitet</i>	<i>57</i>

FORSKYDNINGEN TIL NYERE FEMININITETS- OG MASKULINITETSFORSTÅELSER	58
KRITIK AF CONNELLS MASKULINITETSTEORI	59
KONTAKTTEORI	60
KATEGORISERING	61
STEREOTYPIFICERING AF OUT-GRUPPEN	61
IDENTIFICERING MED IN-GRUPPEN	63
KONTAKTTEORIEN	64
<i>Kontaktens modsætningsfyldte effekter</i>	64
<i>Betingelser for optimal kontakt</i>	65
<i>Kontakthypotesen – revideret</i>	65
KAPITEL 7 – OPERATIONALISERING.....	67
OPERATIONALISERING AF PROBLEMFORMULERINGEN	67
<i>Holdninger – Nominel definition</i>	67
<i>Holdninger – Operationel definition</i>	68
<i>Unge – Nominel definition</i>	70
<i>Homoseksualitet – Nominel definition</i>	70
<i>Homoseksualitet – Operationel definition</i>	71
<i>Femininitets- og maskulinitetsforståelser – Nominel definition</i>	72
<i>Traditionelle kønsrolleforståelser (TFM-forståelser) – Operationel definition</i>	74
<i>Subjektive kønsrolleforståelser – Operationel definition</i>	75
<i>Kontakt – Nominel definition</i>	76
<i>Kontakt – Operationel definition</i>	77
<i>Homoseksuelle personer – Nominel definition</i>	77
<i>Homoseksuelle personer – Operationel definition</i>	78
OPERATIONALISERING AF PROBLEMSTILLINGENS SEKUNDÆRE ASPEKTER	78
<i>Køn</i>	78
<i>Alder</i>	78
<i>Etnicitet</i>	79
<i>Religiositet</i>	80
KAPITEL 8. ANALYSESTRATEGI OG STATISTISK METODE.....	81
DESKRIPTIVE INDIKATIONER	81
ANALYSEDEL I OG ANALYSEDEL II	81
<i>Modeller til Analysedel I</i>	82
<i>Modeller til Analysedel II</i>	82
DEN SAMLEDE ANALYSE	83
<i>Modeller til den samlede analyse</i>	83
STATISTISK METODE	88
PROBLEMATIKKER I DATABEHANDLINGEN	89
<i>Missing values</i>	89
KAPITEL 9. ANALYSEFORBEREDELSE	91
PRAKTISK ANVENDELIGHED AF DE AFHÆNGIGE VARIABLE	91
PRAKTISK ANVENDELIGHED AF DE UAFHÆNGIGE VARIABLE – ANALYSEDEL I	92
PRAKTISK ANVENDELIGHED AF DE UAFHÆNGIGE VARIABLE – ANALYSEDEL II	92
PRAKTISK ANVENDELIGHED AF DE UAFHÆNGIGE VARIABLE – SAMLET ANALYSE	94
KAPITEL 10. PRÆSENTATION AF DATA – DESKRIPTIVE INDIKATIONER	95

RESPONDENTBESKRIVELSE	95
MILJØBESKRIVELSE – DE UNGES BRUG AF 'HOMO'-ORD SOM RØVPULER, GNUBBER OL.	96
ANALYSEFUNDAMENT	97
KAPITEL 11. ANALYSEDEL I – HYPOTESE 1.....	103
STATISTISK ANALYSE AF HYPOTESE 1	104
<i>Holdninger til lesbiske</i>	105
<i>Holdninger til bøsser</i>	108
TEORETISK ANALYSE AF HYPOTESE 1.....	110
<i>Hypotese 1 bekræftes</i>	110
<i>Traditionel femininitet og maskulinitet opnår stadig hegemoni</i>	111
<i>Kønsforskellene i de unges holdninger til homoseksualitet</i>	113
<i>Piger med en traditionel forståelse af maskulinitet er mere homonegative overfor lesbiske end drenge</i>	117
KAPITEL 12. ANALYSEDEL II – HYPOTESE 2	118
STATISTISK ANALYSE AF HYPOTESE 2	118
<i>Holdninger til lesbiske</i>	119
<i>Holdninger til bøsser</i>	120
TEORETISK ANALYSE AF HYPOTESE 2.....	123
<i>Hypotese 2 bekræftes</i>	124
<i>Fordomme og uvidenhed blandt de unge</i>	125
<i>Kontakt udfordrer negative stereotype forestillingsbilleder</i>	128
<i>Kontakt er en afgørende kilde til viden</i>	129
CASUAL VERSUS TRUE ACQUAINTANCE – ER DETTE SKEL NØDVENDIGT?	131
<i>Skellet mellem casual contact og true acquaintance er ikke nødvendigt</i>	133
ANALYSEDEL II B – NUANCERING AF SAMMENHÆNGEN MELLEM KONTAKT OG HOLDNINGER.....	135
<i>Statistisk analyse</i>	135
KAPITEL 13. SAMLET ANALYSE – HVAD HAR DEN STØRSTE BETYDNING?	138
SAMLET STATISTISK ANALYSE.....	138
<i>Holdninger til lesbiske</i>	141
<i>Holdninger til bøsser</i>	142
KAPITEL 11. KONKLUSION	145
REFLEKSIONER OVER UNDERSØGELSENS STYRKER OG SVAGHEDER	150
LITTERATUR.....	153
BILAG.....	165

ENGLISH SUMMARY

Title: 'The devil is known by many names.' A difficult child has many names. A questionnaire about young people's attitudes to homosexuality.

Background: The idea for this investigation came about when STOP AIDS expressed a need for a fact based foundation which would help open the eyes of the decisionmakers to the fact that action is needed to curtail heteronormalisation in Danish public schools. This need is based on the assumption that unless schools are open to sexual diversity, 'homo sprouts' become a vulnerable group.

The problem: Studies of young people's attitude to homosexuality show that young people are often meet with a high degree of opposition from their peers on account of their sexual orientation. This discrimination based on sexuality is predominantly expressed in the form of verbal and physical assaults as well as social exclusion. The consequence of this discrimination and stigmatisation is very serious for the population of young homosexuals and is coupled with an increased risk of depression, abuse of illegal substances, self harm and actual. This investigation focuses on young people aged 13 to 17 following a warning from LBGT Denmark about the emergence of 'a new generation of haters'. It is, according to LBGT Denmark, predominantly the young who are behind hate crimes against homosexual people.

The research question: What are young people's attitude(s) to homosexuality, and how are these attitude(s) be explained in the context of 1) young people's conception of femininity and masculinity, and 2) young people's contact with homosexual people?

The Theory: From a social constructivist meta perspective, the treatment of *hypothesis 1* is based on Raewyn Connell's masculinity theory (1987, 1995) and focuses in particular on her distinction between *hegemonic masculinities* and *subordinate masculinities*, which works to accurately determine the place of homosexuals in the social hierarchy. The study investigates '[...] the processes and relationships through which men and women conduct gendered lives' (Connell, 1995: 71) by examining young people's attitudes (including their readiness to act) towards homosexual persons individuals. The treatment of *hypothesis 2* is based on Gordon W. Allport's contact theory (1954). The starting point here is that individuals subconsciously *categorise* and *stereotype* each other, creating *in-groups* and *out-groups*. According to Allport, this differentiation forms the basis for the development of prejudice which can have far-reaching consequences for the group subjected to those prejudices. Allports theory deals with the question of how negative prejudices against a minority group can be reduced through contact. This theoretical consideration is

deemed ideal in the light of the way in which young people's contact with homosexual people influences their attitude to homosexuality.

The Method: The data is collected through the use of a paper based questionnaire presented to Years 8 and 9 in Aalborg Municipality. The sample consists of 943 responses and its generalisability is analytical. The data is analysed in SPSS using simple and multiple logistic regression analysis.

The Results and Conclusion: The statistical analysis fully confirms Hypothesis 1. The highly significant association shows that *young people's understanding of femininity and masculinity in the form of traditional gender beliefs increases the degree of homonegativity towards both lesbians and gay men*. In this context, homonegativity was particularly widespread amongst those young people who displayed a *high* degree of traditional masculinity. In the cases where young people's degree of traditional gender beliefs of masculinity was high, homonegativity against gay men was forty times greater than in the cases where young people displayed a *low* degree of traditional gender beliefs of masculinity. Following the adjustment to sex, this relationship is elucidated even further as a highly significant relationship between sex and traditional gender beliefs of masculinity becomes apparent in approximately every other boy. Consequently, we find that differences between the sexes is mediated through young people's conceptions of traditional femininity and masculinity. In addition an interesting finding highlights the relationship between the sexes and young people's attitudes to lesbians. This shows that the interaction effect between sex and traditional gender beliefs of masculinity is greater in girls than in boys. For instance, if a girl expresses a *high* degree of traditional gender beliefs of masculinity, the odds of her being homonegative is almost double that of the boys.

In relation to the statistical analysis of Hypothesis 2 regarding the effect of contact on the degree of homonegativity the findings suggest that *contact in itself, will reduce the degree of homonegativity* – both in relation to attitudes towards lesbians and attitudes towards gay men. The adjustment to sex does not lend additional support for the model in relation to lesbians, but the adjustment to sex tripled the support for the model in relation to attitudes towards gays. In this case we found that the effect of contact may play a greater role for boys than for girls. Regarding the varying degrees of contact described in terms of *proximity, frequency* and *number of contacts* the findings show that all three forms of contact have a significant effect on the degree of homonegativity when analysed in isolation. However, a combined model suggests that *frequency* is the form of contact which has the greatest potential in terms of reducing young people's degree of homonegativity towards homosexuals *in general*. In addition, the analysis allows us to deduce that boys have less contact with homosexual people than girls do. This is explained in the light of the fact that boys possess a more traditional understanding of gender roles than girls which explains

why they display a far more hostile attitude towards homosexual people (gay men in particular) and which in turn may be the reason for the lesser degree of contact with homosexual people compared with girls. With reference to the cross-sectional design, this association could also be the other-way around.

PROLOG

Klokken ringer ud til frikvarter, og skolegården fyldes snart af børn. Ved cykelskuret samles flere af drengene fra 9. klasse. De hører musik og et par stykker tænder en smøg. Imens holder de øje med Anders fra klassen, der spiller basket med pigerne. Anders har altid gået meget sammen med pigerne, og det provokerer de andre drenge. *"Han er garanteret bøsse"* siger Per, mens han tager et hiv af sin smøg med ekstra løse håndled. De andre drenge griner hånligt, og Søren udbryder: *"Det er fand'me for klamt! De boller jo hinanden i røven!"*

En pige kaster bolden for langt, og Anders løber efter den. Bolden triller ind i cykelskuret, hvor Søren samler den op. Han begynder at dribble rundt mellem de andre drenge. *"Gi'r du mig ikke lige bolden?"* siger Anders. Uden at kigge på Anders råber Søren: *"Homo'er kan sq da ikke spille basket!"*

En lærer, der har overværet situationen kommer nu og blander sig: *"Søren! Aflevér bolden! Og så stopper I med at kalde hinanden sådan nogle grimme ord. Selvfølgelig er Anders ikke bøsse."* Læreren smiler, mens han ryster på hovedet og går derfra med en følelse af, at han har gjort det helt rigtige.

Hvad ingen har bemærket er, at Sebastian sidder for sig selv på bænken ikke langt derfra. Han har også set og hørt det hele. Sebastian er homoseksuel, og han ved det godt. Han er den eneste, der ved det.

Klokken ringer ind. Børnene går ind til time, timen begynder, men Sebastians stol er tom...

FORORD

Nærværende speciale er afslutningen på fem års rejse gennem Sociologiuddannelsen ved Aalborg Universitet – en udviklingsrejse, der har været inspirerende og udfordrende *både* fagligt og personligt. Vi har tilegnet os en viden, der, med dette speciale, allerede har vist sig at være eftertragtet. Med organisationen STOP AIDS 'i ryggen' ved vi, at den viden der er produceret i dette speciale ikke blot lægges på hylden. STOP AIDS er en central aktør i Danmark, når det gælder viden om og ekspertise i LGBT (lesbiske, bøsser, bi- og transseksuelle personer) som målgruppe for sundhedsfremme og forebyggelse (stopaids.dk).

Ideen til dette speciale opstod, da en skriftlig opfordring til specialesamarbejde fra STOP AIDS krydsede vores vej. Under titlen "Diskrimination i folkeskolen" præsenterede STOP AIDS her deres ønske om samt behov for et vidensgrundlag, der kan hjælpe til at åbne beslutningstageres øjne for, at der må skrides ind overfor heteronormativitet¹ i de danske folkeskoler. Dette behov baseres på antagelsen om, at folkeskolen er en sårbar tid for 'homospirerne', hvis der fra skoles side ikke er skabt åbenhed omkring seksuel diversitet.

I forlængelse af ovenstående har denne undersøgelse til formål at danne dele af det vidensgrundlag som STOP AIDS efterspørger. Denne undersøgelse af unges holdninger til homoseksualitet forventes derfor at være nyttig som ét afsæt for STOP AIDS' videre arbejde med seksualitetsrelateret mobning i folkeskolen, da en kortlægning af, hvordan unge danskere forholder sig til gruppen af homoseksuelle personer er en forudsætning for intervention på området. Herudover kan peges på dette speciales relevans for STOP AIDS igennem en optik præsenteret af Warren J. Blumenfeld, der påstår følgende: *"Homophobia (along with racism, sexism, classism, sexphobia, ect.) inhibits a unified and effective governmental and societal response to AIDS"* (Blumenfeld 1992).

Med håbet om en stadigt bredere toleranceramme i de danske folkeskoler, og med håbet om 'god vind' i udviklingen af et rummeligt undervisningsmiljø med bedre vilkår for sundhed og trivsel blandt LGBT-gruppen såvel som generelt, vil vi takke STOP AIDS² for indsatsen ifm. dette speciale. Særligt Jeres økonomiske bidrag var kærkomment – endnu en gang tak!

¹ Heteronormativitet (heterosexism): En social norm og institutionaliseret antagelse, der forudsætter, at alle mennesker er heteroseksuelle, hvorved afvigelser fra normen anses som unormale og marginaliserede (Franklin 1998:7f; Herek 2004; Anderssen & Slåtten 2008:24; Charlebois 2011:15).

² Vi takker Didde Lønne, Jens M. Thygesen, Ole M. Markussen, Martha B. Simonsen og Klaus Legau.

På baggrund af ovenstående kommer det ikke som nogen overraskelse, at dette speciale henvender sig til STOP AIDS, hvorefter det forhåbentligt ender i hænderne på aktuelle beslutningstagere, der vil være med til at gøre en forskel på dette område. Herudover henvender specialet sig til personer med en faglig såvel som personlig interesse for homoseksualitetens væsen i en dansk kontekst. Desuden kan en interesse for socialt udsatte og stigmatiserede grupper, kønsteori (femininitets- og maskulinitetsopfattelser mm.), kontaktteori og/eller udviklingen af fordomme samt os/dem-relationer, tilmed vække en nysgerrighed for indholdet af dette speciale.

Takketalen:

Først en tak til vejleder Claus D. Hansen for hans konstruktive kritik, hans hjælpsomhed såvel som fleksible arbejdstider – mange tak for samarbejdet!

Dernæst en tak til de 18 folkeskoler³, mere specifikt lærerne i de 51 klasser, der har været behjælpelige med at tilvejebringe kontakten til vores 943 8.-9. klasseelever.

Sidst men ikke mindst en tak til de 'frivillige' personer, der har tilsammen har brugt over 100 timer på indtastning af spørgeskemaer. Jeres hjælp har været os helt uundværlig.

Og først nu, efter at være ved vejs ende i arbejdet med dette speciale, er det os klart, at uden det store netværk af aktører, der står bag os, var dette speciale aldrig blevet til noget.

Vi takker for opmærksomheden og ønsker en god læselyst!

Mette Holm Nielsen og Sanne Daugaard Nielsen

Aalborg, februar 2012

³ Vi takker Gl. Hasseris skole, Tofthøjsskolen, Sulsted skole, Vejgård Østre skole, Gl. Lindholm skole, Nibe skole, Farstrup skole, Mellervangsskolen, Mou skole, Vester Mariendal skole, Højvangsskolen, Gandrup skole, Gug skole, Tornhøjsskolen, Skansevejen skole, Herningvej skole, Vester Hassing skole, Filstedvejen skole.

SPECIALETS OPBYGNING

Mens forordet har givet læseren indblik i missionen med samt tankerne forud for dette speciale, har dette afsnit til formål at lede læseren på sporet af, hvordan specialet opbygges og formidles. Dette afsnit skal således opfattes som en læsevejledning for overblikkets skyld.

Før kapitelgennemgangen påbegyndes, skal det nævnes, at hvad der af lægmænd kan opfattes som fremmedord eller fagudtryk, eksempelvis begreber hentet fra 'homo'-terminologien såvel som sociologiske termer, vil blive defineret løbende. Vi beklager desuden mængden af forkortelser i dette speciale, hvilket sker af pladsmæssige hensyn.

"Kapitel 1. Homoseksualitetens væsen: Et historisk oprids af et homofobisk Danmark" udgør specialets indledning. Her præsenteres specialets genstandsfelt gennem et historisk oprids af, hvordan gruppen af homoseksuelle personer i store dele af verden har været, og stadig er, et jaget folkefærd. Indledningen fremhæver, hvordan danskernes holdninger til homoseksualitet har ændret sig gennem tiden, og selvom der er skabt lysere tider for lesbiske og bøsser, så hersker intolerancen stadig.

"Kapitel 2. Litteraturstudie" er et kapitel, der vil skabe overblik over megen af den forskning, der eksisterer om unges holdninger til homoseksualitet i udenlandsk såvel som dansk kontekst. Litteraturstudiet, og den systematiske fremgangsmåde der ligger til grund herfor, har den funktion i specialet, at højne gyldigheden af de resultater vi kommer frem til. Med et solidt litteraturstudie af tidligere undersøgelser fund på området, har vi fået muligheden for, at lade vores undersøgelse stå 'på skuldrene' af eksisterende viden, hvorved den viden der her produceres med sikkerhed kan siges at udfylde et videnshul efterspurgt i dansk kontekst.

"Kapitel 3. Relevans og afgrænsning" præciserer, hvorfor en problemstilling om *unges holdninger til homoseksualitet* er relevant og tidsaktuel. Dette sker indledningsvist igennem en belysning af, hvilke konsekvenser negative holdninger til homoseksualitet kan have for lesbiske og bøsser. Herudover har kapitlet til formål at redegøre for, hvorfor en *holdningsundersøgelse* er fordelagtig i studiet af homoseksualitet som socialt fænomen.

Det er ligeledes i kapitel 3, at problemstillingen afgrænses og følgende problemformulering præsenteres:

Hvilke holdninger har unge til homoseksualitet, og hvordan forklares disse holdninger i lyset af 1) de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser samt 2) de unges kontakt til homoseksuelle personer.

"Kapitel 4. En spørgeskemaundersøgelse - metode og metodologi" byder på en gennemgang af de metodiske og metodologiske overvejelser, der har været i spil under udarbejdelsen af dette speciale. Læseren præsenteres bl.a. for spørgeskema-metoden, tværsnitsdesignet, induktive og deduktive aspekter såvel som specialets socialkonstruktivistiske fundament.

"Kapitel 5. Empiri og dataindsamling" inddrager læseren i tilgangen til empiri, der er indsamlet blandt 8. og 9. klasselever fra folkeskoler i Aalborg Kommune. Her får læseren indblik i konstruktionen af spørgeskemaet, samt hvordan der er taget højde for, at respondenterne er *unge*. Herudover opridses aspekter vedrørende kontakten til feltet, etiske overvejelser og dataindsamling.

"Kapitel 6. Den teoretiske ramme" bidrager med en redegørelse for de teoretiske perspektiver, der skal virke indrammende såvel som analytisk i dette speciale. Med reference til problemformuleringens to hypoteser udgøres specialets teoretiske fundering af to hovedteoretikere. Til Hypotese 1 anvendes maskulinitetsteori af sociolog Raewyn Connell med vægt på hendes sontring mellem *hegemonisk* og *underlegen* maskulinitet. Til Hypotese 2 anvendes kontaktteori af psykolog Gordon W. Allport, hvilken danner grundlag for argumentationen for, at intergruppe-kontakt mindsker fordomme mellem minoritets- og majoritetsgrupper.

"Kapitel 7. Operationalisering" byder på en operationalisering af problem-formuleringens nøglebegreber ud fra en nominal og en operationel definition. Desuden introduceres det, hvilke begreber der anvendes til henholdsvis *den deskriptive del*, Hypotese 1 og Hypotese 2.

"Kapitel 8. Analysestrategi og statistisk metode" ekspliciterer først og fremmest en analysestrategi genereret på baggrund af operationaliseringen. Derudover præsenteres det, hvordan den statistiske metode skal agere redskab for specialets analytiske fokus. Her læner vi os særligt op ad den logistiske regressionsanalyse.

"Kapitel 9. Analyseforberelse" oplyser om det praktisk statistiske arbejde, der ligger forud for analysen.

"Kapitel 10. Præsentation af data - deskriptive indikationer" beror på en *respondentbeskrivelse*, en *miljøbeskrivelse* ud fra de unges brug af 'homo'-ord og afslutningsvist en deskriptiv gennemgang af *analysens fundament* ud fra univariate forhold. Med analysens fundament refereres til problemformuleringens deskriptive del af: *Hvilke holdninger har unge til homoseksualitet.*

"Kapitel 11. Analysedel I – Hypotese 1" har til formål på statistisk analytisk vis at virke be- eller afkræftende på specialets Hypotese 1 omhandlende, at *de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser præger deres holdninger til homoseksualitet*. Den teoretiske fundering udgøres her, som nævnt, overvejende af Connells maskulinitetsteori (1987; 1995).

"Kapitel 12. Analysedel II – Hypotese 2" har til formål på statistisk analytisk vis at virke be- eller afkræftende på specialets Hypotese 2 omhandlende, at *de unges kontakt med homoseksuelle personer præger deres holdninger til homoseksualitet*. Den teoretiske fundering udgøres her, som nævnt, overvejende af Allports kontaktteori (1954).

"Kapitel 13. Den samlede analyse" opsummerer og sammenfatter resultaterne af Analysedel I og Analysedel II.

"Kapitel 14. Konklusion" afslører de analytiske fund mhp. besvarelse af problemformuleringen. Det er ligeledes i konklusionen, at undersøgelsens styrker og svagheder diskuteres.

KAPITEL 1. HOMOSEKSUALITETENS VÆSEN: BRUDSTYKKER FRA HISTORIEN

Ukært barn har mange navne – *homo*, *røvpuler* og *gnubber* er nogle af dem. Det drejer sig om homoseksuelle piger og drenge, kvinder og mænd, der igennem årevis er blevet udsat for hån og ubarmhertighed af deres medmennesker. Det være sig i Danmark såvel som andre steder i verden. Som de homoseksuelle frontikoner Axel Axgil og Helmer Fogedgaard skriver: *"Vi homofile har været udsat for en hetz og menneskejagt af dimensioner, som viser en afgrund af stupiditet og ondskabsfuldhed hos de skyldige. Det har bevirket, at mange fine og følsomme mennesker er blevet jaget i døden"* (Axgil & Fogedgaard 1985:7).

Homoseksualitet var indtil 1981 på Sundhedsstyrelsens liste over sindssygdomme (Larsen 2011), mens andre talte om homoseksualitet som en form for tilvænning, forførelse eller endda smitte (Axgil & Fogedgaard 1985:19). Som et eksempel kan nævnes den folkekære digter Johannes V. Jensen, der i 1906 i en kronik under titlen *"Samfundet og sædelighedsforbrydelser"* omtaler homoseksuelle mænd som: *"de herrer med afsmag for kvindens fuldkommenhed. [...] [Staten bør hjælpe dem] og evt. uddanne dem til syersker, for 'det gælder for alles vedkommende, at de med samtlige feminine anlæg mangler kvinders sans for ordentlighed'"* (Axgil & Fogedgaard 1985:28f).

Mangfoldige værdisæt har været og er koblet til homoseksualitet og til sex mellem mænd og sex mellem kvinder. Dette har betydet, at mange homoseksuelle personer verden over har måttet leve et heteroseksuelt liv 'på overfladen', hvor ikke engang familien kendte til deres hemmelighed (Kleinberg 1980). Eksempelvis lever homoseksuelle Gordon dobbeltlivet i frygt for at miste kontakten til sine børn: *"I don't want to stop what I am doing, I don't want to stop being a good father"* (Connell 1995:155). Connell betragter dette som en konsekvens af den patriarkalske genderorden, som menes at have hersket, og stadig hersker, i mange samfund.

Ifølge sociolog Henning Bech opstår *den homoseksuelle* som en særlig sociokulturel skabning i slutningen af 1800-tallet som et resultat af det moderne livs betingelser, hvor eksempelvis *byen* som værested kommer mere i højsædet end tidligere (Bech 1997:85ff): *"mens familien i mange år har været det typiske sociale livsrum for de heteroseksuelle, er byen det for de mandlige homoseksuelle. Livet i byens mængder af fremmede danner grundlag for udviklingen af særlige seksualitetsformer og mødesteder [...]"* (Bech 2002:51). I forlængelse heraf peger Bech på opfattelsen af homoseksualitet som *et onde*. At homoseksualitet har kunnet indtage pladsen som et af modernitetens fremtrædende onder, forklarer Bech ud fra, at homoseksuelle personer med modernitetens indtog har fået større handlefrihed, hvorved majoritetens opfattelse af at vi eksempelvis alle bør vokse op i en kernefamilie mm. bringes i fare (Bech 2002:53) – værdier som *"bliver særligt prækære i moderne samfund: de normer,*

institutioner og magtforhold, og dermed det værdikompleks, der knytter sig til samlivsformerne (kønsrelationer, ægteskab, familie, seksualitet, selv, omgang med venner og bekendte og med fremmede)" (Bech 2002:52).

"Den homoseksuelle bliver således i stand til symbolsk at repræsentere de farer og fristelser der opleves at lure under [... modernitetens] livsbetingelser – til eksempel for ændring af kønsformer (den 'mandhaftige' lesbiske), undergravning af forældrenes autoritet ('forføreren'), bylivets muligheder (den 'sexgale' og 'promiskuøse' homoseksuelle)" (Bech 2002:52).

I en Gallups-undersøgelse fra 1947, foretaget i de nordiske lande, blev respondenterne bedt om at rangordne syv 'forbrydelser' efter, hvor grove de fandt dem. For Danmark blev resultatet, at 61 procent af respondenterne placerede *homoseksualitet* på første eller andenpladsen over forbrydelser som *mord, voldtægt mod voksen kvinde, indbrud, dokumentfalsk, promillekørsel og jagt uden for jagtsæsonen* (Harvelin 1968:73). Denne undersøgelse er foretaget 17 år efter Danmarks afkriminalisering af homoseksualitet i 1930 (Nyegaard 2011), hvorved undersøgelsen afslører en på dette tidspunkt dyb kløft mellem dansk lovgivning og danskernes holdninger.

I midten af 1950'erne opstår den moralske panik⁴ for alvor herhjemme (Bech 2002:52; Axcil & Fogedgaard 1985), hvor særligt medierne tager del i iscenesættelsen af, *"[...] hvad der sker når unge mænd går fra familien og ud i byen"* (Bech 2002:53). En anden Gallups-undersøgelse fra 1962 fremtoner et homofobisk Danmark. Her svarede 65 procent af respondenterne, at en homoseksuel lærer ikke bør have lov til at undervise, mens blot 15 procent svarede, at dette er i orden (Bech 2002:53).

I 1960'erne og 1970'erne kommer oprørernes tid. Her ser vi *"ungdomsoprør, kvindebevægelse, studenteroprør, kollektivbevægelse, alternative livsformer, seksuelle frigørelsesbevægelser"* (Bech 2002:53). Ifølge Bech udgør homoseksualitet i samfundet nu blot et blandt flere af modernitetens ondt, og i 1971 er der skabt 'plads' til etableringen af *"Bøssernes Befrielses Front"* og *"Lesbisk Bevægelse"* i 1974 (Bech 2002:53).

Om feministernes opgør mod patriarkatet påpeger Connell, at *"[...] it was now generally assumed that the female sex role was oppressive and that role internalization was a means of fixing girls and women in a subordinate position"* (Connell 1995:23). Med de feministiske strømme fulgte den konsekvens, at også mænd begyndte at tage afstand fra den traditionelle manderolle, da de ikke fortsat ønskede at medvirke til

⁴ Moralsk panik defineres af sociologerne Goode og Ben-Yehuda som: *"[...] situations of high generalized social anxiety where a condition, behavior, person, or group emerged and became the focal point of the anxiety. The target was defined by the media as a threat to the larger moral order of society."* (Fejes 2008:19).

patriarkatets undertrykkelse af kvinder (Mens's Liberation movement) (Connell 1995:24). I denne forbindelse fandt psykolog Joseph Pleck det nødvendigt at opstille begrebsparret om *den traditionelle mand* og *den moderne mand* (Connell 1995:24).

I en Gallup-undersøgelse fra 1985 gav 51 procent af danskerne udtryk for, at vi i Danmark burde have større forståelse for den homoseksuelle befolkningsgruppe, mens 21 procent var imod (Bech 2002:56), og til trods for at homofobiske holdninger blandt danskerne florerer i et betydeligt omfang – dengang såvel som i dag, så har Danmark alligevel været et forgangslang på området. Som det første land i verden indførte Danmark i 1989 registreret partnerskab.⁵

Videre op igennem 1990'erne udvikles levevilkårene for lesbiske og bøsser også til det bedre, da danskerne bliver mere homopositive. Dette understøttes af tal fra Værdiundersøgelsen 1999, hvor det fremgår, at danskerne har bevæget sig *fra*, at 12 procent i 1990 ikke ønskede at have homoseksuelle personer som nabo *til*, at dette procenttal i 1999 var 8 procent (Bech 2002:68). Alt i alt er tiderne blevet lysere for den homoseksuelle del af befolkningen. Så sent som den 23. november 2011 fremsatte Regeringen lovforslag om, at homoseksuelle personer må blive kirkeligt viet. Et skridt, der er taget i nabolandene Sverige og Norge.

Hver dag modtager diskriminationscentret i Københavns Kommune dog ca. to anmeldelser fra homoseksuelle personer, der har været udsat for fysisk eller verbalt overgreb (Ehnhuus 2010). I Københavns Kommune registreredes alene i efteråret 2009, at 208 personer havde været udsat for seksualitetsrelateret diskrimination, hvoraf 95 af sagerne indebar fysisk vold (Ehnhuus 2010). Til trods for et stort mørketal formodes det, at flere tusinde hate crimes⁶ mod homoseksuelle personer finder sted over hele Danmark hvert år (lgbt.dk).

"en ny generation af haters er på vej"

De mange fysiske og verbale overgreb på homoseksuelle danskere menes overvejende at blive begået af den yngre del af befolkningen, og Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske varsler, at *"en ny generation af haters er på vej"* (Ehnhuus 2010). Mens det tidligere var den ældre del af befolkningen, der overvejende gav udtryk for at have negative holdninger til homoseksuelle personer, er det i dag den yngre del af befolkningen, der udtrykker de mest negative holdninger. Som en reaktion på dette

⁵ Registreret partnerskab: "[...] kan indgås af to personer af samme køn og er på de fleste punkter retsligt ligestillet med ægteskab. Loven angav dog visse begrænsninger, frem for alt at forældreret over partners børn, adoption samt kirkelig vielse ikke var mulige" (Bech 2002:56).

⁶ Hate crime (bias-motivated crime): En handling af mere eller mindre kriminel karakter (*fra* eksempelvis verbale krænkelser, breve, hærværk, overfald *til* mord) og som udspringer af gerningsmandens had til en minoritetsgruppe (*ofte* defineret ud fra etnicitet, religion, seksuel orientering eller politisk orientering).

budskab fra Landsforeningen for Bøsser og Lesbiske, påpeger Manu Sareen fra Det Radikale Venstre følgende: *"Det siger sig selv, at vi som samfund ikke kan lade som ingenting, hvis homoseksuelle oplever en voksende stigmatisering og forfølgelse"* (Sareen 2010), og han slutter: *"Den rummelighed og demokratisering, som er hovedhjørnestene i folkeskolen, skal vi selvfølgelig om noget sikre kommer til at gælde ift. minoriteterne i vores samfund"* (Sareen 2010).

At ungdommens *måske* mere negative holdninger til homoseksualitet fremhæves her skyldes, at dette speciale fokuserer på *unge* og *deres* holdninger til homoseksualitet – en problemstilling, der på baggrund af denne indledning synes tidsaktuel.

KAPITEL 2. LITTERATURSTUDIE

Dette kapitel åbner op for specialets problemfelt gennem en vinkling forskellig fra den i kapitel 1. Mens kapitel 1 var en 'appetizer' er dette kapitel en videnskabelig og systematiseret gennemgang af tidligere forskning på området. Litteraturstudiet sigtes mod, at give læseren indblik i den viden, som tidligere forskning har genereret om unges holdninger til homoseksualitet samt hvilke parametre, der influerer på disse holdninger. Der tages afsæt i international, nordisk såvel som dansk forskning. Ved at danne et overblik over allerede produceret viden indenfor feltet muliggøres identifikationen af potentielle videnshuller, som vi med dette speciale vil efterstræbe 'lapningen' af. Vi står således 'på skuldrene' af vores forgængere, når vi udvælger og definerer specialets eksakte fokus.

Af nedenstående ekspliciteres problemstillingen ud fra tidligere forskning. Hvilken søgestrategi, hvilke databaser og udvælgelseskriterier, der ligger til grund for litteraturstudiet fremgår af "Bilag 2".

Belysning af problemstillingen gennem tidligere forskning

De identificerede artikler, undersøgelser samt disses hovedfund vil nu præsenteres med det formål at give indblik i unges holdninger til homoseksualitet. Først vil international forskning præsenteres *efterfulgt* af dansk forskning, for på denne måde at lede frem til specialets relevans samt en konkretisering af problemstillingen.

International forskning

Som demonstreret i kapitel 1 er homoseksuelle i det danske samfund, såvel som internationalt, til stadighed et jaget og marginaliseret folkefærd. Dette til trods for at flere samfund har bevæget sig i en mere homopositiv retning (Rye & Meaney 2010:158; Whitley 2001:691; Anderssen 2002:124). Af litteraturstudiets indblik i international forskning underbygges omtalte faktum – at homoseksuelle personer fortsat oplever at blive diskrimineret og marginaliseret (Kosciw et al. 2008, 2006; Birkitt 2010:1; Horn 2006:420). Amerikanske (Bochenek & Brown 2001:1) og New Zealandske (Nairn & Smith 2003) undersøgelser tydeliggør dette og belyser, at eksempelvis skolemiljøet for homoseksuelle personer kan være dårligt grundet jævnaldrende klassekammeraters negative holdninger til seksualitetsrelaterede minoriteter (Horn 2006:420).

En amerikansk undersøgelse foretaget af Kosciw et al. (2007) med 6.209 homoseksuelle, bifile og transkønnede elever viste, at næsten 9 ud af 10 af de adspurgte LGBT-elever havde oplevet verbale overgreb fra deres jævnaldrende omgangskreds i form af øgenavne eller trusler. Herudover havde 44.1 procent oplevet fysisk chikane, mens 22.1 procent havde oplevet deciderede fysiske overfald

i skolen grundet deres seksuelle orientering (Mata et al. 2010:51). Undersøgelsen viste ligeledes, at 60.8 procent af eleverne følte sig utrygge i skolen pga. deres marginaliserede seksualitet, hvilket medførte fravær fra skolen (GLSEN 2009). Ydermere viste den nationale undersøgelse, at 73.6 procent LGBT-unge næsten dagligt hørte nedsættende ord som eksempelvis 'faggot' og 'dyke' (GLSEN 2009) – fund, som understøttes af Bochenek og Brown's studie (2001). Birkitt (2010) pointerer i denne forbindelse, at homofobisk mobning er en af de oftest forekommende former for mobning blandt unge (Birkitt 2010:1).

Udover verbal mobning, fysiske overgreb ol. påpeger en række undersøgelser også, at unge gør brug af en mere subtil form for diskrimination og stigmatisering af homoseksuelle unge i form af eksempelvis rygtespredning og social eksklusion af homoseksuelle personer, hvilket har negative konsekvenser for de unge homoseksuelle personer (Ueno 2005:259; Poteat et al. 2009:952; Horn 2006; Horn & Heinze 2008:937; Ellis & High 2004:8).

Det er dog ikke blot i USA, at unge stigmatiserer og diskriminerer unge med anden seksualitet end heteroseksualitet. En australsk undersøgelse, foretaget i 2010 med 3.134 homoseksuelle unge i alderen 14-21 år, viste, at det oftest var i skoletiden, at LGB-unge oplevede seksualitetsrelateret diskrimination, chikane og verbale såvel som fysiske overgreb fra bl.a. jævnaldrende klassekammerater (Hillier et al. 2010:39). Skandinavisk forskning (Øia 1994; Hegna 1996) tegner et lignende billede af en relativt homonegativ ungdom: I en norsk landsrepræsentativ undersøgelse, bestående af 5.400 unge i alderen 13-19 år, rangerede drengene *homoseksuelle personer* lavest ud af i alt 37 subgrupper. Således blev homoseksuelle personer, af drengene, rangeret lavere end eksempelvis nynazister og satanister. Pigerne rangerede på samme vis homoseksuelle personer i bunden, dog lidt højere oppe end drengene (Anderssen 2002:125).

Ovenstående tegner et tydeligt billede af homoseksuelle personers placering i det sociale hierarki. Det fremkommer, at homoseksuelle unge marginaliseres og diskrimineres – hyppigt af deres jævnaldrende. *Men hvilke parametre influerer på (heteroseksuelle) unges holdninger til homoseksualitet?* Til trods for at flere forskere (Mata et al. 2010; Poteat 2009; Horn 2006) understreger, at der mangler viden om unges holdninger til forskellige seksualitetsformer (Mata et al. 2010:52; Poteat et al. 2009:952), er det dog muligt at identificere en række parametre, som i varierende grad influerer på de unges holdninger til homoseksualitet. Disse er bl.a. *alder, etnicitet, religiøsitet, køn, femininitets- og maskulinitetsforståelser samt graden af kontakt med homoseksuelle personer*. Disse forskellige parametres betydning vil ekspliciteres i det følgende.

Alder

Piger bliver *mindre* fordomsfulde med alderen...

Et amerikansk kvantitativt studie foretaget af Baker og Fishbein om udviklingen af fordomme mod homoseksuelle personer, belyst vha. 276 unge hvide middelklasseselever i aldersgruppen 13-16 år, viste, at piger med alderen blev *mindre* fordomsfulde, mens drenge med alderen blev *mere* fordomsfulde overfor lesbiske og bøsser (Baker & Fishbein 1998).

Andre studier fra henholdsvis New Foundland (Morrison et al. 1997) og New Zealand (Nairn & Smith 2003), begge omhandlende unges holdninger til homoseksuelle personer, afslører, at der tilsyneladende *ingen* aldersrelaterede forskelle findes i unges seksualitetsrelaterede fordomme.

De *helt* unge diskriminerer mere...

I forlængelse af ovenstående viser Horns kvantitative studie (2006) af 350 unge 14-26 årige, at de respondenter, som tilhører den yngste aldersgruppe (14-16 år), i højere grad udviser seksualitetsrelateret diskrimination i interaktionen med homoseksuelle personer, end de ældre aldersgrupper (Horn 2006:420; Horn & Heinze 2008:945). Yderligere identificerede Horn ingen aldersrelaterede forskelle ift., hvorvidt de unge mente, at homoseksualitet i sig selv var rigtigt eller forkert (Horn 2006; Horn & Heinze 2008:948). Horn (2006) samt Heinze og Horns (2008) fund vedrørende, at de yngste aldersgrupper i højere grad end de ældste aldersgrupper vurderede social eksklusion af homoseksuelle personer som acceptabelt understøttes af forskning foretaget af Poteat et al. (Poteat et al. 2009:959), samt forskning foretaget af Van de Ven (1994). Førstnævnte betoner ligeledes problematikken med, at det er de yngste, som i højere grad er homonegative, mens de samtidigt i mindre grad end de ældre elever vil bevare venskaber med homoseksuelle personer. Dette samtidigt med, at homoseksuelle personer i højere grad end tidligere 'springer ud' i en yngre alder (Poteat et al. 2009:959).

Således ses det ud fra ovennævnte forskningsresultater, at disse *ikke* er entydige, men at *alder* tilsyneladende spiller en rolle for graden af de unges homonegativitet – des yngre respondenterne er, desto mere homonegative er de.

Etnicitet

Etniske minoriteter er *mere* homonegative...

Kvalitative undersøgelser fra henholdsvis Norge (Røthing 2007) og England (Kehily 2002) viser, at det oftest er drenge med anden etnisk baggrund end majoriteten, som udtrykker homonegativitet. Dette begrundes med, at de selv er marginaliserede (Røthing 2007:36; Kehily 2002:156ff). Røthing fremhæver i sit observationsstudie af 10. klasses elever i tre skoler i Norge, at en årsag til denne øgede homonegativitet,

ved unge af anden etnisk oprindelse, kan skyldes en forøget frygt for egen homoseksualitet (Røthing 2007:46). Røthing inddrager i denne forbindelse drengen Hassan med anden etnicitet end norsk som et eksempel på, hvorfor drenge med en marginaliseret etnicitet kan være mere homonegative:

"I hans hjemmemiljø er homoseksualitet sannsynligvis uaksetabelt. Samtidig er det trolig noe som knyttes til 'det norske' og som derfor står i modsetning til det som konstituerer egen identitet og tilhørighet. Dersom Hassan skulle oppdage at han var forelsket i en gutt, ville han blitt dobbelt marginaliseret i betydningen marginal eller til og med utstøtt innenfor en marginalisert gruppe" (Røthing 2007:46).

Således kan etnicitet spille en rolle for de unges grad af homonegativitet. Etnicitet kan dog også have en mere positiv effekt på holdninger til homoseksualitet. Eksempelvis er det fundet, at omgangen med større etnisk diversitet også kan medføre en større accept af andre former for diversitet (Poteat et al. 2009:959).

Religiøsitet

Religiøsitet spiller en selvstændig rolle...

Baunach et al. fremhæver i deres amerikanske studie af 956 unge, at selv i multivariate modeller, hvor der kontrolleres for andre faktorer, spiller religiøsitet en selvstændig rolle for graden af homonegativitet (Baunach et al. 2009:35). Dette understøttes af lignende studier – desto mere religiøs en person er, des mere homonegativ er personen oftest (Finlay & Walther 2003; Herek & Capitanio 1996:8; Anderssen & Slåtten 2008:10).

Køn

Drenge og mænd er de *mest* homonegative...

Der ses en tydelig tendens til, at drenge/mænd er mere negative overfor homoseksuelle personer end piger/kvinder (Horn 2006:437; Mata et al. 2010:66; Birkitt 2010:23; Anderssen & Slåtten 2008:10). Van de Vens studie (1994) finder også, at piger er mindre homonegative overfor homoseksuelle som gruppe, end drenge er (Van de Ven 1994:117). Birkitts undersøgelse, af 493 unge, viser i forlængelse heraf, at piger i væsentlig mindre grad end drenge gør brug af homonegativ verbal chikane (Birkitt 2010:23).

Opdelingen af homoseksuelle personer i *lesbiske* og *bøsser* er nødvendig...

Hvem er de unge mest homonegative overfor – bøsser eller lesbiske? For at opnå et mere præcist indblik i de unges holdninger til homoseksualitet anbefaler flere forskere, at der skelnes imellem henholdsvis *holdninger til bøsser* og *holdninger til lesbiske*. Dette skel anbefales, da netop disse forskere finder, at *både* piger og drenge

er mere negative overfor *bøsser* end overfor *lesbiske* (Raja & Stokes 1998:116; Anderssen 2002:125; Mata et al. 2010:67).

Gender gappet...

På baggrund af ovenstående antydes en tendens til, at unge i højere grad er homonegative overfor *bøsser* end overfor *lesbiske*, uanset køn. Dette er i overensstemmelse med de fund, der er gjort ifm. afdækningen af voksnes holdninger til homoseksualitet (Kite & Whitley 1996:338). Kerns og Fine finder ligeledes, i deres studie af unges holdninger til *bøsser* og *lesbiske*, at unge er mere homonegative overfor *bøsser* end overfor *lesbiske*. Når holdninger til *lesbiske* afdækkes, er der ingen tydelig kønsforskel i de unges holdninger: nogle studier finder, at unge mænd er mere homonegative overfor *lesbiske* end unge kvinder er, mens enkelte andre studier finder, at unge mænd i mindre grad er homonegative overfor *lesbiske*, end unge kvinder er (Kerns & Fine 1994:298). Herek fremhæver i denne forbindelse, at: "*Heterosexuals tend to express more negative attitudes toward gay people of their same sex, with the pattern much more pronounced among men than women*" (Herek 2002:42). Således er der umiddelbart uoverensstemmelse mellem ovenstående forskningsresultater.

Uanset findes dog tilsyneladende ikke den store kønsforskel i de unges holdninger til *lesbiske* (Kerns & Fine 1994:364). En kønsforskel træder dog tydeligt frem, ift. afdækningen af holdninger til *bøsser*. Her viser Kerns og Fines studie, at *dreng* i særdeleshed er mere homonegative overfor *bøsser*, end *piger* er (Kerns & Fine 1994:364; Kite & Whitley 1996:336). Norman Anderssen fremhæver i denne forbindelse, at der er tale om en såkaldt *sex-of-target effect* (Kite 1994) eller et *gender gap* (Herek 1994), hvilken kommer til udtryk ved at heteroseksuelle drenge i højere grad er homonegativ overfor en homoseksuel person af eget køn (Anderssen 2002:125). Kerns og Fine fremhæver i denne forbindelse at: "*all known studies [have] found this effect*" (Kerns & Fine 1994:298).

Femininitets- og maskulinitetsforståelser

Som demonstreret i ovenstående kan kontrolvariable såsom alder, etnicitet, religiøsitet såvel som køn influere på de unges holdninger til homoseksualitet. En anden vigtig parameter, der ligger tæt op af køn er de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser i form af *traditionelle kønsrolleforståelser*. Disse fremhæves som nogle af de væsentligste indikatorer for homonegative holdninger blandt unge (Birkitt 2010:10; Baunach et al. 2009:33ff).

Traditionelle kønsrolleforståelser forårsager homonegative holdninger...

Baunach et al. fremhæver i deres studie, at unge, som i høj grad støtter op om traditionelle overbevisninger om, hvad der er passende kønnet adfærd generelt set er mindre tolerante overfor *bøsser* og *lesbiske*, som bryder med disse forventninger.

Lignende fund er gjort i anden forskning (Davies 2004:259; Kerns & Fine 1994:298ff; Birkett 2010:54; Kite & Whitley 1996:336; Basow & Johnson 2000:400). Idet drenge i højere grad end piger tenderer til at have traditionelle kønsrolleforståelser (Birkitt 2010:23), udtrykker de i højere grad seksualitetsrelaterede fordomme (Basow & Johnson 2000:392). Således fungerer traditionelle kønsrolleforståelser som en medierende faktor på forholdet imellem køn og holdninger til homoseksualitet (Birkett 2010:10).

Der er et større pres på drenge...

Når holdninger til bøsser og lesbiske måles hver for sig træder den medierende effekt af traditionelle kønsrolleforståelser tydeligere frem. En række undersøgelser viser, at der eksisterer mere rigide forventninger til passende maskulin adfærd end passende feminin adfærd, hvilket ligger et større pres på drenge om at skulle tilpasse sig disse (Kite & Whitley 1996:337; Basow & Johnson 2000:393). Som Kite og Whitley formulerer det: *"[...] gender-associated beliefs about men are apparently more rigid than gender-associated beliefs about women; hence violating those roles is more serious for men than for women"* (Kite & Whitley 1996:337). Dette pres om tilpasning, samt den tidligere nævnte frygt for selv at blive stemplet som bøsse (jf. eksemplet med Hassan), tvinger mange drenge til at reagere relativt defensivt overfor homoseksuelle drenge, hvilket også er belyst tidligere (Basow & Johnson 2000:393; Kite & Whitley 1996:338; Marsiglio 1993:13ff). Presset udspringer af kønssocialiseringsprocessen, hvorigennem drenge lærer hvilke karakteristika og hvilken adfærd, der typificerer maskulinitet samt hvilke personlighedstræk, der betragtes som værende feminine og derfor bør undgås og foragtes ved andre drenge. Mao. kan grunden til, at heteroseksuelle drenge har negative holdninger til bøsser, være, at bøsser repræsenterer et brud på ideen om, hvordan drenge *bør* være – netop *ikke* feminine (Wilkinson 2004: 122). Baunach et al. fremhæver, at heteroseksuelle drenge grundet denne viden om, hvordan drenge bør være og presset om at tilpasse sig ofte undgår alt, der kan stille spørgsmålstejn ved deres egen seksualitet, såsom eksempelvis at have kontakt med homoseksuelle drenge (Baunach et al. 2009:33; Poteat et al. 2009:937).

Erotificeringen af lesbiske...

Idet heteroseksuelle drenge har en tendens til at erotificere lesbiske, er drenge tilbøjelige til at være mere tolerante overfor lesbiske end overfor bøsser (LaMar & Kite 1998; Raja & Stokes 1998:116), hvilket, som tidligere nævnt, ligeledes understøttes af Mata et al. (Mata et al. 2009:67). De femininitetskrav, der stilles til piger er mere fleksible end de maskulinitetskrav, der stilles til drenge. Således behøver heteroseksuelle piger ikke behøver at bekræfte deres status ved i samme grad som drengene at tage afstand fra homoseksuelle af eget køn (Baunach et al. 2009:34; Basow & Johnson 2000: 393; Davies 2004:259; Kite & Whitley 1996:338). Dette

understøttes af Mata et al.'s fund (2009) om, at piger ikke er mere negative overfor lesbiske end overfor bøsser. Dette betyder dog ikke, at pigers forståelse af passende kønnet adfærd ikke influerer på deres holdninger til homoseksuelle personer (Basow & Johnson 2000:400). Presset er dog tilsyneladende mindre på pigerne end på drengene.

Således fremgår det af tidligere forskning, at forståelsen af hvad der karakteriserer en 'rigtig' dreng og en 'rigtig' pige i traditionel forstand, tilsyneladende i høj grad kan influere på unges holdninger til homoseksualitet.

Graden af kontakt til homoseksuelle personer

En anden veldokumenteret faktor, som spiller en vigtig rolle for de unges holdninger til homoseksualitet, er deres kontakt til det homoseksuelle miljø (Anderssen 2002:124; Herek 2000A:5; Hinrichs & Rosenberg 2002). Tidligere forskning har vist, at graden af kontakt med homoseksuelle personer kan forklare holdninger til, samt adfærd over for homoseksuelle personer. Herek og Capitanio (1996) fandt i deres studie, at kontakt med homoseksuelle personer øger heteroseksuelle personers identifikation med samt personliggørelse af homoseksuelle personer, hvilket bevirker en reduktion i homonegative holdninger og adfærd (Herek & Capitanio 1996:1). Kontakt er tidligere afdækket vha. spørgsmål om, hvorvidt den heteroseksuelle person *kender* eller *har interageret med* homoseksuelle personer (Baunach et al. 2009:31). Heteroseksuelle respondenter er desuden blevet bedt om at angive, hvor *mange* homoseksuelle personer de kender (Basow & Johnson 2000:392; Finlay & Walther 2003:375), hvor *hyppigt* de har kontakt til homoseksuelle personer (Anderssen 2002:127) og/eller *nærheden* af deres forhold til homoseksuelle personer (Baunach et al. 2009:31).

Kontakt reducerer intergruppe-fordomme

Heteroseksuelle unge, som kender homoseksuelle personer har typisk mere positive holdninger overfor denne gruppe end de unge, som ingen homoseksuelle kontaktpersoner har (Baunach et al. 2009:33; Herek 2000; Mata et al. 2009:56; Heinze & Horn 2008:937). Baunach et al.'s studie viser, at kontakt reducerer graden af homonegativitet overfor såvel bøsser som lesbiske, for både drenge og piger (Baunach et al. 2009:54). Heinze og Horns kvantitative studie af forholdet mellem intergruppe-kontakt og unges holdninger til homoseksualitet viste, at de unge som havde en *nær* homoseksuel ven i højere grad vurderede homoseksualitet som værende acceptabelt end de unge, som enten *ingen* direkte kontakt eller homoseksuelle *bekendte* havde (Heinze & Horn 2008:943).

Nuancering af kontakteffekten

Heinze og Horns studie indikerer således, at *nærheden* af kontakt i højere grad end kontakt *i sig selv* influerer på unges holdninger til homoseksualitet (Heinze og Horn

2008:947). Ydermere finder Heinze og Horn at de unge, som har *overfladisk kontakt* (kendskab til homoseksuelle personer, som de ikke kender personligt) er enten lige så homonegative som de, der *ingen kontakt* har eller endda *mere* homonegative. Dette indikerer således igen, at kontakt i sig selv *ikke* er nok til at reducere homonegative holdninger blandt unge, men at kontakten umiddelbart skal være *nær* for at have en positiv effekt på de unges holdninger (Heinze & Horn 2008:947). Som en nuancering indenfor kategorien *nær kontakt* fremhæver Baunach et al. (2009) det skelsættende aspekt, om kontakten finder sted med et homoseksuelt *familiemedlem* eller en homoseksuel *ven*. Et homoseksuelt familiemedlem havde ingen væsentlig indflydelse på graden af homonegativitet, hvorimod det at have en homoseksuel ven reducerede homonegativiteten væsentligt. Baunach et al. forklarer, at denne forskel kan skyldes, at dét at have en homoseksuel ven i højere grad er et *valg* end dét at have et homoseksuelt familiemedlem, hvorved de som har homoseksuelle venner *potentielt set* har været mindre fordomsfulde i udgangspunktet (Baunach et al. 2009:54), idet kontakten her er frivillig.

Kønnets betydning for graden af kontakt

Det fremgår af ovenstående, at kontakt i varierende grad spiller en vigtig rolle for unges holdninger til homoseksualitet, mens spiller køn nogen rolle i denne forbindelse? Som tidligere nævnt viser Baunach et al. samt Poteat et al.'s forskning, at heteroseksuelle drenge ofte undgår kontakt med bøsser, fordi de ikke selv ønsker at blive associeret med homoseksualitet. Basow og Johnson samt Baunach et al.'s studier viser i forlængelse heraf, at piger i højere grad end drenge har kontakt med såvel bøsser som lesbiske, hvilket kan forklare, at de i højere grad er homopositive (Basow & Johnson 2000 392; Baunach et al. 2009:45). Dette kan understøtte det tidligere nævnte fund: at piger, grundet de mindre rigide femininitetskrav, ikke i lige så høj grad som drenge, har behov for distancering til homoseksuelle af eget køn. LaMar og Kites studie af 270 studerende viste dog at heteroseksuelle unge kvinder var mindre villige til at have kontakt med lesbiske end med bøsser. Studiets unge mænd var ligeledes mindre villige til at have kontakt med en homoseksuel person af samme køn (LaMar & Kite 1998:194).

Som det fremgår af ovenstående, spiller kontakt med homoseksuelle således en omfattende og flertydig rolle for unges holdninger til homoseksualitet.

Dansk forskning

Efter at have belyst situationen i en international kontekst vendes blikket nu mod Danmark. Hvilke holdninger har unge danskere til homoseksualitet?

I 2007 blev rapporten "UNG2006 – 15-24-åriges seksualitet – viden, holdninger og adfærd" (Ung2006) udfærdiget for Sundhedsstyrelsen af Institut for Sociologi og Socialt Arbejde ved Aalborg Universitet. Rapporten baseres på en

spørgeskemaundersøgelse af 3.695 unge i alderen 15-24 år (Knudsen 2007:3) vedrørende deres holdninger til forskellige former for seksuel adfærd mv. (Knudsen 2007:6). Her fremhæves det, at væsentligt *færre* drenge end piger synes, det er acceptabelt, hvis to af samme køn har sex. Hele 53 procent af de adspurgte drenge mener ikke, at sex mellem to af samme køn er acceptabelt. Dette fund bevirkede en omfattende debat ift., om Ung2006's resultater portrætterede et reelt billede af en omfangsrig homonegativitet blandt unge mænd i Danmark. Kritikere (Ewers et al. 2010:136; LGBT Ungdom) fremhæver dog at måden, hvorpå spørgsmålene er stillet i Ung2006 forklarer den markante forekomst af homonegativitet i undersøgelsens resultater. Eksempelvis stilles spørgsmålene omkring homoseksualitet i sammenhæng med en række negativt ladede spørgsmål omhandlende utroskab, sex med mange, skiftende partnere, betaling for sex, sex på stoffer, ubeskyttet sex ol. (Knudsen 2007:29ff). Derfor argumenterer Ewers et al., at denne framing af homoseksualitet som delelement i rækken af mere eller mindre amoralske sexformer kan have medført, at respondenterne har forholdt sig mere negativt til homoseksualitet, end hvis framingen havde været en anden (Ewers et al. 2010:137).

Et andet kritikpunkt af Ung2006 kommer fra LGBT Ungdom, der fremhæver, at det spørgsmål, der skal afdække holdningerne til sex mellem to af samme køn kan misforstås. Forstået på den måde, at respondenterne kunne foranlediges til at tro at der spørges ind til, om de selv har lyst til at have sex med en af eget køn (LGBT Ungdom; Orry 2007:3), hvilket kan forklare det relativt store antal, som svarer *nej* til, om sex mellem to af samme køn er i orden.

En storm i et glas vand?

Betyder ovenstående kritik, at man reelt intet ved om unge danskeres holdninger til homoseksualitet? Er Sundhedsstyrelsens rapport blot en storm i et glas vand? Til trods for at det ikke har været muligt at finde nationale kvantitative undersøgelser, som behandler unges holdninger til homoseksualitet i dybden, belyser en ny undersøgelse foretaget af Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik (CUR) i samarbejde med Ungdomsringen, at Knudsens resultater *ikke* er skudt helt ved siden af. Undersøgelsen omhandler unge i 7.-9. klasse (13-16 årige) og deres fritid. Tredive procent af de 1.122 elever satte *ikke* kryds ved, at det var i orden "at være homoseksuel". Yderligere ses, som i Ung2006, en signifikant forskel i drenge og pigers holdninger. 83 procent af pigerne synes, det er i orden at være homoseksuel, mens dette kun gør sig gældende for 56 procent af drengene (CUR 2010:66). Således tegnes her et mønster lig det identificeret i Ung2006.

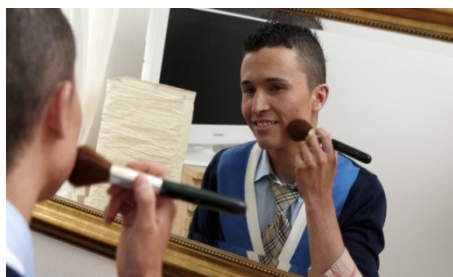
De unge er i en seksuel opvågningsfase...

Konsulent i Ungdomsringen Heidi Clemmensen mener, at den relativt negative holdning til homoseksualitet skyldes manglende viden samt erfaring: "*Det er præcis i den alder, den seksuelle opvåkning sker. Samtidig er du som ung ofte bange for at stikke ud.*"

Det er især markant for drengene" (DR 2010). Straarup Søndergaard mener i forlængelse heraf også, at årsagen til drenges afstandstagen fra homoseksuelle personer kan kobles til deres egen seksualitet, personlighed og udvikling. Han fremhæver, ligesom Basow og Johnson (2000), Kite og Whitley (1996) samt Marsiglio (1993), at der hos mange drenge kan findes en iboende frygt for egen homoseksualitet: *"Tænk, hvis jeg er homoseksuel. Jeg er midt i en seksuel udvikling og jeg ved ikke hvad det bliver til i sidste ende"* (Orry 2007:2).

Medlem af LGBT Danmark H. C. Seidelin mener, som Clemmensen, at de unges afstandstagen skyldes uvidenhed: *"Hvis unge ikke har almindelige personer at sætte på homo- og biseksualitet, er det fordommene der får lov at regere"* (DR 2010). Repræsentant for LGBT Danmark Sille Louise Seibert fremhæver i denne forbindelse, at programmer som *"Dagens mand"* på TV2 fremprovokerer fordommene, fordi nogle af de homoseksuelle deltagere her stikker ud med tung makeup og fjerboa:

"Når unge kun ser Gustav med de løse håndled, rykker vi tilbage i vores ellers positive udvikling med at punktere fordomme" (DR 2010).

Ift. denne kommentar fra Seibert er det dog vigtigt for os at påpege den problematik, at Seibert med sin udtalelse netop selv indikerer, at der findes en 'forkert' måde at være homoseksuel på. På denne måde risikerer Seibert at nære den tendens, hun udtrykker modvilje imod. Hendes pointe omkring, at overeksponeringen af en bestemt type kan virke hæmmende for nedbrydningen af stereotypificeringen af homoseksuelle er dog værd at fremhæve, da typer som Gustav naturligvis findes, og at mangfoldighed indenfor gruppen af homoseksuelle vel er lige så stor som indenfor gruppen af heteroseksuelle. Hermed ikke sagt at overeksponering af én bestemt type ikke er problematisk.

I Aalborg er homoseksuelle personer også udsat...

I Aalborg har homoseksuelle personer også barske levevilkår. Henrik Christoffersen er ung, homoseksuel og medlem af 'gå-ud-gruppen'⁷ Sexualisterne under Ungdomsringen. Han beretter her om sit arbejde hos Sexualisterne: *"[...] en dreng i en folkeskoleklasse sagde, at han aldrig ville sidde ved siden af en 'bøsse' , hvorefter jeg satte*

⁷ Gå-ud-gruppen er LGBT Danmarks tilbud til skoler ol., der ønsker foredrag om, hvad det vil sige at leve åbent som homoseksuel, biseksuel eller transperson.

mig på drengens bord og spurgte: 'Gør det noget jeg sidder her?'. Næ, svarede han. 'Jamen jeg er jo bøsse', sagde jeg så. Og så faldt han ned af stolen" (Orry 2007:3).

På opsummerende vis fremgår det af ovenstående, at til trods for at mange unge i Danmark er neutrale eller positive overfor homoseksualitet, er der fortsat et bekymrende stort antal unge, som er intolerante. Christian Graugaard, konsulent på Ung2006, fremhæver at dette må tages alvorligt: *"Når så mange unge svarer, som de gør, så er det noget der springer i øjnene. Det er noget vi er nødt til at forholde os til og undersøge nærmere"* (Orry 2007:3). Dette behov for mere viden om de unges holdninger til lesbiske og bøsser understreges ligeledes i Ung2006 (Sundhedsstyrelsen 2007:11).

Litteraturstudiets fund – identificeringen af et videnshul

Det fremgår af litteraturstudies gennemgang af relevant international og dansk forskning samt beretninger fra 'gå-ud-grupper', at homonegative holdninger fortsat flourer, også i Aalborg Kommune. Yderligere tydeliggøres af litteraturstudiet, at en række faktorer i varierende grad kan påvirke de unges holdninger, hvoraf *alder, etnicitet, religiøsitet, køn, femininitets- og maskulinitetsforståelser samt kontakten til homoseksuelle personer* blev fremhævet. Heraf blev de to sidstnævnte faktorer identificeret som nogle af de mest afgørende indikatorer for graden af homonegativitet blandt unge.

Til trods for det væld af informationer, omkring unges holdninger til homoseksualitet, som litteraturstudiet beriger os med, demonstrerer litteraturstudiet ikke desto mindre, at der, *i en dansk kontekst*, eksisterer relativt markante videnshuller, hvilket tydeligt afspejles i litteraturstudiet. Eksempelvis har det ikke været muligt at tilvejebringe nationale studier af unge som mere dybdegående belyser, hvilke holdninger de har til homoseksualitet samt hvilke parametre, der influerer på disse holdninger. I stedet inddrager megen af den danske forskning blot unges holdninger til forskellige seksualiteter som en *delkomponent*. Et af eksemplerne herpå er Ung2006⁸, der tilmed er behæftet med væsentlige kritikpunkter, hvorfor ny forskning må bane vejen til mere eksakt og nuanceret viden på området, hvor unges holdninger til homoseksualitet ikke blot indgår som delkomponent.

⁸ I Ung2006 gøres dog opmærksom på at man ikke kan bruge rapportens resultater til at konkludere på unges holdninger til homoseksualitet, idet det seksuelle aspekt, som rapporten fokuserer på, blot udgør én komponent af mange, som kan have betydning for de unges holdninger til homoseksualitet.

KAPITEL 3. RELEVANS OG AFGRÆNSNING

På baggrund af litteraturstudiet er læseren ledt på sporet af dette relevansafsnit. Det er hidtil dokumenteret, at de homonegative holdninger er til stede i det danske samfund – spørgsmålet er bare *i hvilken grad* de udfoldes?

Ud fra CUR-undersøgelsen ved vi, at op mod hver tredje elev i 7.-9. klasse *ikke* anser det som 'i orden' at være homoseksuel, mens 53 procent af de adspurgte drenge i Ung2006 *ikke* mener, at sex mellem to af samme køn er acceptabelt. Så selvom det er svært at vurdere gyldigheden af disse tal (jf. kritikken af Ung2006, s.?), så er resultatet skræmmende. Disse tal står dog stærkere i lyset af den nordiske og internationale forskning, der som påpeget tegner et lignende billede.

Hvorfor tage udgangspunkt i holdninger?

Her skal det nu, én gang for alle, slås fast, hvorfor det er relevant at fokusere på lige præcis *holdninger* i denne henseende. Her er vi inspireret af Andersen og Slåttens argumentation for, at holdninger til homoseksualitet påvirker gruppen af homoseksuelle direkte (Anderssen & Slåtten 2008:14ff). Som de skriver: "*Det sier seg selv at negative oppfatninger fungerer dårlig for dem, mens likegyldige eller positive oppfatninger fungerer ok eller godt*" (Anderssen & Slåtten 2008:15).

Som det også fremgik af litteraturstudiet udtrykkes homonegative holdninger til tider gennem seksualitetsrelateret chikane, fysiske overgreb mv. rettet mod gruppen af homoseksuelle. Denne konsekvens af homonegative holdninger vil nu betones yderligere. Først ud fra studierne af Warwick et al. (2004) og Birkitt (2010) og dernæst af den danske rapport udarbejdet af STOP AIDS (2011) "LGBT Liv – Rapport om behovet for viden og indsatser for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner. En undersøgelse af LGBT-personers levevilkår i Danmark" (Levevilkårsundersøgelsen). Inddragelsen af sidstnævnte er væsentlig i denne argumentation for relevansen af problemstillingen i dette speciale, da konsekvensen af de homonegative holdninger her belyses i en dansk kontekst.

Først påpeger Warwick et al. og Birkitts studier af seksualitetsrelateret mobning, at der er sammenhæng mellem den seksualitetsrelaterede chikane og eksempelvis isolation og en højere grad af forsøg på eller faktiske selvmord eller andre former for selvskade (Warwick et al. 2004:10). Hertil kan tilføjes en øget risiko for depression og stofmisbrug (Birkitt 2010:4).

Dernæst peger Levevilkårsundersøgelsen på lignende problematikker: at LGBT-gruppen sammenlignet med den heteroseksuelle del af befolkningen er overrepræsenteret på en række alvorlige områder, såsom alkohol- og stofmisbrug

samt selvmordstanker og -forsøg (STOP AIDS 2011). I Levevilkårsundersøgelsen fremhæves det, at 21 procent af den repræsentative panelundersøgelses *unge kvinder der har sex med kvinder* (unge ksk⁹) indenfor det seneste år har *forsøgt* selvmord, mens dette gør sig gældende for 'blot' fem procent af kontrolgruppens unge heteroseksuelle kvinder. Et lignende mønster tegner sig for faktiske selvmordsforsøg hos *mænd der har sex med mænd* (msm¹⁰) overfor kontrolgruppen af heteroseksuelle mænd (STOP AIDS 2011:24). STOP AIDS kobler denne overrepræsentation af ksk og msm i denne henseende til psykosociale omstændigheder såsom stigmatisering, diskrimination, homofobi og mobning (STOP AIDS 2011:6). Som litteraturstudiet også indikerer, kan det antydes, at homonegative holdninger har vidtrækkende og alvorlige konsekvenser for homoseksuelle – så alvorlige, at de risikerer at dø af det.

Ydermere fremhæver Anderssen og Slåtten, at de negative holdninger kan udmønte sig i en *internaliseret homonegativitet* hos den homoseksuelle person, hvilken kommer til udtryk gennem følelser som skam og frygt – en konsekvens, der synes stabiliserende for forklaringsgrundlaget for ovennævnte procenttal. Herudover kan en udbredt homonegativitet medføre, at LGB-personer, som udgangspunkt, forventer negative reaktioner fra omverden ift. deres seksuelle orientering, hvorved frygten for afvisning og chikane er psykisk belastende, selv hvis afvisningen ikke finder sted (Anderssen & Slåtten 2008:16). Således understreges det *igen*, hvordan homonegative holdninger kan påvirke homoseksuelles livskvalitet negativt.

Slutteligt kan denne argumentation for, hvorfor *holdninger* er en fornuftig indgangsvinkel afrundes med den påstand, at det er relevant at undersøge holdninger, da individet ofte handler på baggrund heraf (Anderssen & Slåtten 2008:29). Vi er i den forbindelse klar over, at et fokus på netop *unges* holdninger implicerer en større usikkerhed i relation til at forudsige fremtidig handlen (Poteat et al. 2009:959). Med reference til begrebet *internaliseret homonegativitet* i ovenstående, er handlen på baggrund af homonegative holdninger dog ikke en forudsætning, for at holdningerne kan have en negativ effekt.

Den samfundsmæssige relevans

Uden den hensigt at sygeliggøre gruppen af homoseksuelle personer dækker argumentationen for specialets relevans over en *hensyntagen til* netop denne gruppe, der tilsyneladende kan påvirkes direkte og/eller indirekte af de negative holdninger.

⁹ ksk: En faglig betegnelse, som inkluderer lesbiske og biseksuelle kvinder såvel som kvinder, der har sex med kvinder uden at betragte sig selv som lesbisk eller biseksuel (STOP AIDS 2011:10).

¹⁰ msm: En faglig betegnelse, som inkluderer bøsser og biseksuelle mænd såvel som mænd, der har sex med mænd uden at betragte sig selv som bøsse eller biseksuel (STOP AIDS 2011:10).

Endvidere argumenteres for specialets samfundsmæssige relevans ud fra Blumenfelds bog "Homophobia: How we all pay the price" (1992), hvori Blumenfeld præciserer, hvorfor kampen mod homofobi vedrører os alle:

"Within numerous forms of oppression, members of target group (sometimes called 'minority') are oppressed, while on some level members of dominant group are hurt. Although the effects of oppression differ qualitatively for specific target and dominant groups, in the end everyone loses" (Blumenfeld 1992b).

Blumenfelds pointe er essentiel for argumentationen, der i skrivende stund søges indrammet. Ifølge Blumenfeld er homofobiske tendenser i et samfund medvirkende til fastlåsnings af "[...] *all people into rigid gender based roles that inhibit creativity and self-expression*" (Blumenfeld 1992b), mens institutionaliseret eller samfundsmæssig homofobi forårsager, at en befolkning ufrivilligt 'socialiseres' igennem et heteronormativt samfundssyn. Heraf udspringer en fordomsfuldhed overfor en minoritetsgruppe, mens interaktionen med personer af eget køn (såvel som med minoritetsgruppen) besværliggøres (Blumenfeld 1992b).

Som det tilmed blev påpeget i specialets forord fremhæver Blumenfeld samfunds homofobi som hæmmende for en forenet samfundsmæssig indsats overfor AIDS, hvilket eksempelvis forklares af følgende citat:

"Homophobia combined with sexphobia (fear and repulsion of sex) results in the elimination of any discussion of the life-styles and sexuality of sexual minorities as part of school-based sex education, keeping vital information from all students. Such a lack of information can kill people in the age of AIDS" (Blumenfeld 1992b).

Alvoren i dette citat understreger den samfundsmæssige relevans af dette speciale, hvor en kortlægning af unges homonegative holdninger (herunder homofobiske tendenser) rapporteres med tilhørende forklarende perspektiver (Hypotese 1 og Hypotese 2) såvel som indikationer på ungdomsmiljøets diskriminerende træk ud fra oplysninger omkring de unges brug af 'homo'-ord som 'faggot' ol.

Slutteligt kan argumenteres for, at initieringen af en holdningsændring på området nødvendiggør en viden om *omfanget* af de negative holdninger, *indholdet* af dem samt *forståelse* for deres oprindelse. Vi håber således, at dette speciale kan udgøre et skridt i den rigtige retning, ikke blot for landets homoseksuelle befolkning, men for Danmark i al almindelighed.

Afgrænsning

At specialets hovedafgrænsning er *unges holdninger til homoseksualitet* kommer nok ikke som nogen overraskelse, og det er allerede slået fast, at dette er meningsfuldt.

Ift. fokus på *unge* som population skal argumentationen for denne afgrænsning tilskrives endnu en dimension.

Som nævnt er op mod hver tredje elev i 7.-9. klasse kritisk indstillet overfor homoseksuelle personer, mens Spangsbo-Pedersen endvidere påpeger, at den gennemsnitlige 'spring-ud-alder' er blevet lavere de seneste 5-10 år: "[...] før var man måske 17-22 år, når man valgte at fortælle andre om sin seksualitet – i dag er de unge oftere 15-18 år eller yngre" (Sørensen 2008). Dette påpeges ligeledes af Poteat et al. (2009) i litteraturstudiet, der netop fremhæver problematikken omkring unges homonegativitet i lyset af en stadigt tidligere 'spring-ud-alder'. Herfor mener vi, at det er særligt relevant at undersøge holdningerne blandt unge i den formodede 'spring-ud-alder', mens skoleelever i denne aldersgruppe (8.-9. klasse) er dokumenteret mere homonegative end i de ældre klasser (Kapitel 2). Således findes, i denne optik, et større behov for at undersøge denne aldersgruppe vha. en kortlægning af, hvordan deres holdninger fordeler sig på homonegativ/-positiv-kontinuummet.

Afgrænsningen af unge som population ender derfor med et fokus på unge i alderen 13-17 år – en population, der fordelagtigt indfanges i folkeskolens 8. og 9. klasser. Aldersgruppen er desuden udvalgt ud fra den overbevisning, at unge i 13-17 års alderen er modne nok til på egen hånd at udfylde et spørgeskema (Andersen & Kjærulf 2003).

Hertil kobles *Aalborg Kommune* som geografisk afgrænsning. Dette er valgt af praktiske grunde samt ønsket om at højne kravene for validitet og reliabilitet omkring dataindsamlingen ved *personligt* at indsamle data (herunder at være fysisk til stede under udfyldningen af spørgeskemaerne). Yderligere har vi fundet Aalborg interessant, idet litteraturstudiet viser, at fordommene også her trives blandt de unge.

I det nedenstående præsenteres problemformuleringen, hvoraf det fremgår, at endnu en hovedafgrænsning er foretaget på baggrund af de parametre, der, i litteraturstudiet, er identificeret som værende de mest betydningsfulde for unges holdninger. Her tales om henholdsvis *femininitets-* og *maskulinitetsforståelser* samt *kontakt med homoseksuelle personer*. Denne afgrænsning beror på det aspekt, at nærværende undersøgelse er *nomotetisk*, hvilket implicerer, at kun enkelte variables påvirkning på den afhængige variabel undersøges, mens andre supplerende forklaringer lades i mørke (De Vaus 2001:22). Dog inddrages baggrundsfaktorerne *køn, alder, etnicitet, religiøsitet* som kontrolvariable, da relevansen af nævnte hovedfokus (femininitets- og maskulinitetsforståelser og kontakt) således udfordres og potentielt forstærkes herved. Vi vil dog bemærke, at vi afgrænser os *fra* et intersektionalitetsperspektiv til trods for, at vores tanker er inspireret heraf, når det

drejer sig om, hvordan sociale differentieringsformer (såsom køn, alder mv.) i gensidighed påvirker individets placering i det sociale hierarki (Jensen & Christensen 2011:72). Når et af hovedelementerne i denne analyse udgøres af femininitets- og maskulinitetsforståelser, anerkender vi derfor også, at det at være pige eller dreng influeres af andre sociale differentieringsformer end blot biologisk køn (Prieur 1998).

Desuden findes en mere specifik relevansafklaring af, hvordan femininitets- og maskulinitetsforståelser såvel som kontakt hensigtsmæssigt lader operationalisere, med unge som målgruppe, i kapitel 7.

Problemformulering

Problemstillingen er nu afgrænset og dens relevans dokumenteret. På baggrund heraf opstilles følgende problemformulering:

Hvilke holdninger har unge til homoseksualitet, og hvordan forklares disse holdninger i lyset af 1) de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser samt 2) de unges kontakt til homoseksuelle personer?

Som problemformuleringen antyder, byder dette speciale på både en *deskriptiv* og en *forklarende* belysning af problemfeltet. I det følgende vil problemformuleringens sondring mellem et deskriptivt og et forklarende erkendelsesmål præsenteres med en forsmag på de tilhørende videnskabsteoretiske overvejelser.

Den deskriptive del – hvilke holdninger?

Problemformuleringens deskriptive del (*hvilke holdninger har unge til homoseksualitet*) har til hensigt at oplyse om, hvordan holdninger med homoseksualitet som objekt "[...] findes og er sammenkædet, aktuelt eller historisk" (Olsen & Pedersen 2003:190). Da vi i nærværende speciale færdes på socialkonstruktivistisk grund (Kapitel 4) betragtes *homoseksualitet* som et socialt fænomen, hvorfor de unges holdninger til fænomenet anskues som en *aktuel* erkendelse af, hvordan holdninger til homoseksualitet findes og er sammenkædet i en nutidig dansk kontekst.

Inddragelsen af problemformuleringens beskrivende erkendelsesmål er derfor afgørende for bevægelsen videre til den forklarende del af problemformuleringen, da det således specifikt er fremhævet, *hvad* vi søger en forklaring på.

Den forklarende del – hvordan forklares disse holdninger?

Problemformuleringens forklarende del (*hvordan forklares disse holdninger i lyset af 1) de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser samt 2) de unges kontakt til homoseksuelle personer*) antyder, hvordan det igennem to hypoteser vil blive undersøgt, om der eksisterer en sammenhæng mellem henholdsvis 1) *unges femininitets- og*

maskulinitetsforståelser (X) og unges holdninger til homoseksualitet (Y), samt 2) unges grad af kontakt med homoseksuelle personer (X) og unges holdninger til homoseksualitet (Y). De unges femininitets- og maskulinitetsforståelser samt de unges kontakt med det homoseksuelle miljø er udvalgt som relevante parametre, da tidligere forskning betegner dem som værende nogle af de stærkteste indikatorer for graden af homonegativitet.

Af ovenstående hypotetiske opsætninger (med X & Y) skinner det igennem, at vi med problemformuleringens forklarende del søger identifikationen af tendenser i de unges holdninger ud fra en kvantitativ statistisk metodetilgang. I denne forbindelse tilføres specialet et kritisk aspekt i kritisk realistisk forstand, hvor *det virkelige domæne*¹¹ umiddelbart anses som tilgængeligt for individets sanser (Buch-Hansen & Nielsen 2005:24f). Et fænomen som eksempelvis homoseksualitet eller holdninger til homoseksualitet er et åbenbart fænomen (det faktiske domæne), hvis karakter behandles med problemformuleringens deskriptive del, mens fænomenets årsaggenererende faktorer i stedet skal indhentes 'bagom' fænomenet. Sidstnævnte er netop forcen ved problemformuleringens forklarende del, hvor vi søger at berøre, hvad kritiske realister vil betegne som det virkelige domænes *dybdeniveau* (Buch-Hansen & Nielsen 2005:24f). Her er det ikke tanken, at problemformuleringens forklarende potentiale skal forveksles med en søgen efter klassisk kausalitetsforståelse i positivistisk forstand (Thomsen 1997:74), og det er også derfor, at problemformuleringens forklarende del lokaliseres med et *hvordan* og ikke et *hvorfor*. Vi efterstræber forståelsen af, hvordan de unges holdninger til homoseksualitet kan forklares i lyset af herskende femininitets- og maskulinitetsforståelser i samfundet, hvilke kan siges at udgøre en generativ mekanisme, der kan have betydning for, at empiriske regelmæssigheder (eksempelvis tendenserne i de unges holdninger) ikke opstår spontant, men i stedet på baggrund af mekanismens kausale potentialer. Eksempelvis at der med samfundets tendens til køns kategorisering (ud fra en heteronormativ tankegang) er skabt nogle rammer eller sociale strukturer, som begrænser såvel som muliggør individers sociale handlinger og hermed også deres holdninger.

Med problemformuleringens forklarende del søger vi således en viden, der kan virke forklarende eller om ikke andet uddybende og teoretiserende ift., 'hvorfor' unge har de holdninger til homoseksualitet, som de har. Således kan det siges, at problemformuleringen tilføres *dét kritiske aspekt*, som Wenneberg efterspørger, når

¹¹ For kritiske realister betragtes virkeligheden som differentieret ud fra sondringen mellem *et empirisk, et faktisk og et virkeligt domæne*. Det empiriske domæne udgøres af erfaringer og observationer, det faktiske domæne består af alle fænomener, og dette domæne eksisterer uafhængigt af individet erfaring heraf. Det virkelige domæne er de ikke direkte observerbare strukturer og mekanismer, som kan forårsage begivenheder og fænomener inden for det faktiske domæne (Buch-Hansen & Nielsen 2005:24ff).

han siger, at "[...] socialkonstruktivismens potentiale ikke bliver udnyttet fuldt ud, fordi socialkonstruktivisterne begrænser sig til et deskriptivt perspektiv" (Wenneberg 2000:191). Dette gør vi hermed ikke, mens det samtidigt skal bemærkes, at vores inspiration fra kritisk realisme går fint i spænd med specialets socialkonstruktivistiske fundering, hvilken præciseres af det følgende kapitel.

KAPITEL 4. EN SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE – METODE OG METODOLOGI

I dette kapitel redegøres for den metode og metodologi, der følger med nærværende undersøgelse og som mere eller mindre eksplicit har betydning for karakteren af den viden, som her genereres, samt hvordan denne viden genereres. Mere konkret behandler dette kapitel følgende elementer: *spørgeskemametode, tværsnitsdesign, associationernes retning, foreningen af deduktive og induktive elementer samt videnskabsteoretiske overvejelser.*

Spørgeskemametode

Indenfor rammerne af kvantitativ metode har denne undersøgelse mere specifikt taget form som en *spørgeskemaundersøgelse*. En sådan er kendetegnet ved, at data indsamles struktureret og er velegnet til systematisk sammenligning af grupper ud fra samme variabel (Olsen 2004:226). Spørgeskemametoden synes gunstig i dette tilfælde, da vi søger viden om overordnede sammenhænge (Bryman 2008:156; De Vaus 2001:8). Mere specifikt viden om, hvordan femininitets- og maskulinitetsforståelser (X) samt grader af kontakt med homoseksuelle personer (X) influerer på de unges grad af homonegativitet (Y).

Spørgeskemametoden muliggør indsamlingen af en relativ stor datamængde på relativ kort tid, hvilket er fordelagtigt i lyset af specialets tidsmæssige rammer (Bryman 2008:394).

Vi opnår vha. spørgeskemametodens årsagsgenererende evne (De Vaus 2001:40ff) ikke blot muligheden for at identificere *hvor mange* unge, der er homopositive/-negative, men tilmed nuanceringen af *hvilke* unge, der har størst sandsynlighed for at være det. Spørgeskemametodens forklarende potentiale er netop relevant for undersøgelsens sigte, da vi som nævnt efterstræber en viden omkring *omfanget* af homonegative holdninger, *indholdet* af dem samt *forståelse* for deres oprindelse.

Tværsnitsdesign

Spørgeskemaundersøgelsen vil udføres vha. et tværsnitsdesign karakteriseret ved følgende fire elementer:

1. Mere end en case undersøges
2. Data indsamles på én gang
3. Analyser baseres på *allerede eksisterende forskelle* mellem respondenterne
4. Respondenterne inddeles i grupper på baggrund af disse allerede eksisterende forskelle

Disse fire elementers betydning for undersøgelsen ekspliciteres i det følgende.

Et tværsnitsdesign appliceres, når man er interesseret i at belyse *variationer* respondenterne imellem. Når ønsket er belysningen af, hvorledes unges holdninger varierer fra hinanden, må *mere end en case* selvsagt undersøges, altså flere typer af unge (Bryman 2008:44). Hvordan vi har taget højde herfor fremgår af kapitel 5.

Med tværsnitsdesignet *indsamles empiri på én gang*, hvilket betyder, at det ikke er muligt at måle *forandringer* i de unges holdninger til homoseksualitet over tid, som ved longitudinelle eller eksperimentelle designs (De Vaus 2001:47). I et tværsnitsdesign måles i stedet på *allerede eksisterende forskelle* imellem de unge på dataindsamlingstidspunktet (De Vaus 2001:170). Mere specifikt undersøges de unges *allerede eksisterende* femininitets- og maskulinitetsforståelser samt deres *allerede eksisterende* kontaktrelationer med homoseksuelle personer ift. graden af deres *allerede eksisterende* homonegativitet. At der med et tværsnitsdesign eksempelvis *ikke* udføres pre- og posttests har betydning for undersøgelsens *interne validitet*. Uden pre- og posttests er det vanskeligt at identificere, hvorvidt der er tale om *kausale sammenhænge* i data (De Vaus 2001:177). Såfremt en association viser sig, kan vi ikke med sikkerhed vide, om der er tale om en *kausal sammenhæng*, hvor X påvirker Y, eller om der blot er tale om en *association*, hvor X og Y samvarierer. Det egentlige forhold mellem årsag og virkning afklares således ikke helt (Bryman 2008:44; Lolle 2004). Dette speciale behandler hermed associationer fremfor kausalitet (Kapitel 3).

Ifølge det sidste af de fire nævnte punkter vil de unge *inddeles i grupper på baggrund af de allerede eksisterende forskelle*. De Vaus taler i denne forbindelse om nødvendigheden af en *referenceramme*, når der tolkes på statistisk data (De Vaus 2001:40). Hermed menes, at det eksempelvis kun giver mening at tale om, at *hyppig kontakt* medfører mere homopositive holdninger, hvis der sammenlignes *sjælden kontakts* betydning for holdningerne. Grupper til sammenligning i form af *andre karakteristika* på den uafhængige variabel er således en forudsætning for tolkningen af data.

Det er endvidere vigtigt at have in mente, at der, grundet designets nomotetiske beskaffenhed, kan eksistere andre forskelle mellem de unge end dem, vi måler på. Dette kan være problematisk ift. undersøgelsens interne validitet, da det ikke kan forsikres, at vi udelukkende måler på de antagne forskelle (De Vaus 2001:172f). Den interne validitet kan dog til en vis grad styrkes vha. *statistisk kontrol*. Med dette menes, at der i analysen justeres for eksempelvis forskelle i køn, alder, etnicitet mv. Jo flere forskelle, der korrigeres for, desto mere sandsynliggøres det, at det eksempelvis er linket mellem kontakt til homoseksuelle personer og homonegativitet, der måles (De Vaus 2001:177f).

Associationernes retning?

Endnu en overvejelse som må gøres, når der arbejdes med et tværsnitsdesign er overvejelser om *associationernes retning*, da denne kan være vanskelig at afgøre (De Vaus 2001:19). Finlay og Walther (2003) fremhæver i deres studie, at associationen mellem kontakt med homoseksuelle personer og graden af homonegativitet kan være vanskelig at tolke på, da associationen kan gå i begge retninger (Kapitel 2). Dette kan eksempelvis skyldes, at homoseksuelle personer mere sandsynligt vil 'springe ud' i omgivelser, hvor der findes homopositive holdninger end 'springe ud' i omgivelser med homonegative holdninger. Således kan associationens retning mellem kontakt og intolerance være tovejs eller pege i den modsatte retning af, hvad der forventes – at homopositive holdninger kan føre til en højere grad af interpersonel kontakt med homoseksuelle personer (Walther & Finlay 2003:374). Dette skal derfor holdes in mente, når der analyseres på forholdet mellem kontakt og graden af homonegativitet. En måde, hvorpå det kan sandsynliggøres, at associationen peger i den forventede retning, er ved at opstille *a priori*-argumentation for associationens retning. Mere specifikt må vi argumentere for de belyste associationers retning med udgangspunkt i teoretiske betragtninger og tidligere forskning (De Vaus 2001:179f). I relation til kontakts indflydelse på reduktionen af homonegativitet, viser tidligere forskning dog modstridende resultater. Eksempelvis argumenterer Baunach et al. for, at kontakt med homoseksuelle personer bevirker en reduceret grad af homonegativitet, og ikke omvendt: at en i udgangspunktet lav grad af homonegativitet bevirker øget kontakt med homoseksuelle (Baunach et al. 2010:57). Anderssen (2002) finder dog i sit studie, at: *"not surprisingly, attitudes can serve just as well as a predictor for contact"* (Anderssen 2002:133). Med disse fund in mente, samt bevidstheden om tværsnitsdesignets begrænsninger i relation til afdækningen af associationens retning, vil det i udgangspunktet ikke være muligt at bestemme associationens retning mellem kontakt med homoseksuelle personer og reduktionen af homonegativitet (Heinze & Horn 2008:949).

Når der nu delvist er taget højde for begrænsningerne knyttet til tværsnitsdesignet, finder vi, at tværsnitsdesignet er særdeles anvendeligt at applicere i undersøgelsen. Designet er som nævnt ideelt til indhentningen af en relativ stor mængde data med relativt få ressourcer til rådighed. Samtidigt skal det holdes in mente, at den kritik som tværsnitsdesignet her har mødt udspringer af De Vaus' gennemgang af denne designtype sammenholdt med det, for socialvidenskaben næsten uopnåelige, eksperimentelle design: *"Since in social science research our capacity to intervene either practically or ethically and to manipulate situations as required by experimental designs is limited there is often few, if any, alternatives to cross-sectional designs"* (De Vaus 2001:178).

Foreningen af deduktive og induktive elementer

Efter at have redegjort for undersøgelsesdesignet ekspliciteres nu undersøgelsens deduktive og induktive elementer, hvilket indikerer, at vi er både *hypotesetestende* og *eksplorativ* i vores tilgang. Heraf vægtes den hypotesetestende tilgang højest, idet denne undersøgelse, som beskrevet, står 'på skuldrene' af tidligere forskning. Prioriteringen af det solide litteraturstudie, hvorefter vi udleder problemformulering og hypotetiske antagelser vidner netop herom. I samme åndedrag virker inspirationen fra Connell og Allports teoretiske univers deduktivt for os, da de opstillede hypoteser testes empirisk i lyset af disse teorier. Teoritesten muliggøres vha. en operationalisering af de teoretiske begreber. På baggrund af denne teoritest vil det vurderes statistisk, om der er belæg for enten at forkaste eller bekræfte hypoteserne (De Vaus 2001:6f). Hypoteserne vil dog aldrig med sikkerhed kunne bekræftes, idet undersøgelsen, som nævnt, anlægger et nomotetisk perspektiv (De Vaus 2001:22). Dog udledes indikatorer via teoritest, som sandsynliggør, at hypotesernes antagelser gør sig gældende under visse omstændigheder. Her betones det, at denne undersøgelse efterstræber *analytisk generaliserbarhed* fremfor *statistisk generaliserbarhed* (Antoft & Salomonsen 2007).

Udover det deduktive element er et induktivt element frugtbart for undersøgelsen, idet kun sparsom forskning indenfor feltet eksisterer herhjemme. Af denne årsag vurderer vi nødvendigheden af også at være relativt åbne i tilgangen til feltet – så åbne som en kvantitativ undersøgelse med lukkede svarkategorier tillader det. Her refereres til, at vi i spørgeskemaet også har spurgt ind andre bagvedliggende faktorer end dem, der, af litteraturstudiet, blev udledt som interessante. Denne kreativitet har yderligere udvidet vores spørgsmålssortiment til også at omfatte de unges positionering i form af *subgruppering* (eksempelvis *sporty*, *computernørd*, *skater* ol.) samt personlighedstræk (*selvsikker*, *sjov* ol.). At der tilmed testes for disse alternative differentieringsmekanismer til belysning af variansen i de unges holdninger vidner således om et mindre, og bemærk *mindre*, eksplorativt element i undersøgelsen.

Slutteligt skal det understreges, at undersøgelsens deduktive og induktive elementer betragtes som *tendenser* fremfor faste distinktioner (Bryman 2008:13).

Videnskabsteoretiske overvejelser

I dette afsnit vil undersøgelsens videnskabsteoretiske referenceramme præsenteres, for således at tydeliggøre undersøgelsens idealer for viden. Dette har som bekendt betydning for, hvorledes viden genereres eller mao., hvorledes problemstillingen *anskues* (ontologi) og *behandles* (epistemologi).

På socialkonstruktivistisk grund

Som Thomas Schwandt påpeger, er man konstruktivist, hvis man anser vidensproduktion som tankevirksomhed mhp. konstruktionen af viden (Bredsdorff 2002:61). Som Schwandt uddyber:

"Most of us would agree that knowing is not passive. [...] In this sense, constructivism means that human beings do not find or discover knowledge so much as we construct or make it. [...] Furthermore there is an inevitable historical and sociocultural dimension to this construction" (Bredsdorff 2002:61).

I lysets af Schwandts pointe færdes vi i nærværende speciale på socialkonstruktivistisk grund, hvormed vi betragter homoseksualitet som et socialt fænomen, der fortløbende konstrueres socialt. Således opstår en naturlig afgrænsning fra fænomenets essentielle karakter (om homoseksualitet eksempelvis er medfødt eller en socialiseringseffekt). Vi anser dog ikke os selv som ontologiske konstruktivister, men snarere som *erkendelsesteoretiske* konstruktivister (Rasborg 2007:353). Vi anerkender individet som handlekraftigt indenfor rammerne af den sociale virkelighed, hvori "[...] *den sociale konstruktion af viden og sandhed får [...] konkrete sociale konsekvenser*" (Jørgensen & Phillips 1999:14). Dette forklares ved, at sociale konstruktioner af viden og sandhed fordrer givne verdensbilleder, ud fra hvilke individet strukturerer sine handlinger, da nogle handlinger vil forekomme mere naturlige end andre (Jørgensen & Phillips 1999:14). Individet er således en afgørende bestanddel af den sociale virkelighed, hvis sociale handlinger medvirker til opretholdelsen af social orden. Sociale konstruktioner skal dog ikke opfattes som en konsekvens af individuelle handlinger, men består derimod af sociale konstruktioner ud fra ideen om, at samfundet er en kategoriseret størrelse (Hacking 2000:10f). Det er hermed væsentligt at fastslå, at *ideen* om homoseksualitet som en social kategori ikke er det samme som homoseksuelle *personer*, tiltrods for at eksempelvis de unges holdninger til homoseksuelle personer overvejende kan forventes at være baseret på de unges ideer om homoseksualitet som social kategori, hvis de vel at mærke ikke har videre kendskab til specifikke homoseksuelle personer. Dette søges netop indfanget igennem vores kontakthypotese (Hypotese 2), mens det er den sociale konstruktion af gender, som udgør baggrundsforståelsen for, hvordan de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser kan have betydning for deres holdninger til homoseksualitet (Hypotese 1).

Relativisme-'problematikken'

I forlængelse heraf anses homoseksualitet såvel som holdningerne knyttet hertil som socialt og historisk konstituerede såvel som foranderlige (Rasborg 2007:349) – en foranderlighed, der ekspliciteredes i kapitel 1. Her antydes således det anti-essentialistiske grundsyn koblet til socialkonstruktivismen (Kjørup 2000:28ff; Burr

1995:81), der bevirker, at denne videnskabsteoretiske retning er gennemsyret af relativisme (Schwandt 2000:209). Denne relativisme spiller en rolle for undersøgelsens analytiske fund, der netop *ikke* skal betragtes som *sandhed*, men som subjektive tolkninger i form af sociale konstruktioner af de kulturelle og historiske faktorer, der har virket konstituerende for vores arbejdsproces (Burr 1995:81). Vi anser dog dette som *en betingelse* for vidensproduktion *snarere end en fejlkilde*...

"Ligesom luften ikke er en fejlkilde for opfattelsen af lyden, men en nødvendig betingelse i og med at lyd slet og ret er svingninger i luften, kan det menneskelige perspektiv ikke være en fejlkilde i erkendelsen, men en nødvendig betingelse for at der overhovedet kan foreligge erkendelse" (Kjørup 2001:16).

KAPITEL 5. EMPIRI OG DATAINDSAMLING

Her introduceres tilgangen til empiri, samt hvordan dataindsamlingen er sket på baggrund af et spørgeskema. Dette sker vha. følgende underafsnit: *udvælgelse af sample, kontakten til feltet, konstruktion af spørgeskemaet* med særligt fokus på unge som respondenter samt *pilottesten*.

Udvælgelse af sample

Med afgrænsningen af målgruppen til unge (13-17-årige) i Aalborg Kommune og med det valg at opnå adgang til de unge i skoletiden, har vi, af ressourcemæssige årsager, anvendt *convenience sampling*. Denne samplingsform anvendes ofte indenfor socialvidenskab, idet den bl.a. sikrer en relativt god besvarelsesprocent, mens respondenterne, som i vores tilfælde, gøres nemmere tilgængelige (Bryman 2008:182). Dog er det med denne samplingsform ikke muligt at foretage generaliseringer (Agresti & Finlay 1997:4), hvorfor vi *ikke* efterstræber statistisk generalisering af vores resultater, men i stedet analytisk. Vi har dog alligevel set op til tanken om "[...] *the bigger the sample, the more representative it is likely to be*" (Bryman 2008:180), hvorfor vi lagde ud med en totalsamplingsstrategi velvidende, at folkeskoler ofte bliver kontaktet af studerende mhp. deltagelse i undersøgelser. Da *alle* folkeskoler (med 8. og 9. årgange) i Aalborg Kommune derfor blev indbudt, har vi således i højere grad kunnet tolerere de afbud, der har været. Denne strategi har resulteret i et sample på 943 *respondenter*¹², hvilket er omkring 10 procent af populationen, mens 45 procent af kommunens folkeskoler (med 8. og 9. årgange) er repræsenteret i stikprøven.

Samplingen har, som nævnt ovenfor, fundet sted på baggrund af ønsket om, at undersøgelsen skal kunne betragtes som analytisk generaliserbar. Med udgangspunkt i det indhentede sample, vil vi derfor argumentere for stikprøvens analytiske generatiserbarhed ud fra en caselogik. I denne forståelse ligger "[...] *en implicit forestilling om, at ens case [udsnittet af unge i Aalborg Kommune] repræsenterer eller relaterer sig til en mere generel sammenhæng eller en større population [unge i Aalborg Kommune generelt]*" (Antoft & Salomonsen 2007:31). Denne argumentation opnår substans, da følgende punkter gør sig gældende for vores sample:

¹² Med reference til Bryman lyder det, at man som regel er godt kørende med et sample på omkring 1000 respondenter, da effekten af samplets størrelse falder omkring respondent nummer 1000 (Bryman 2008:180).

- *Alle Aalborgs folkeskoler med 8. og 9. årgange er indbudt.*¹³
- *Kønsfordelingen i populationen er 52 procent drenge og 48 procent piger, mens den i stikprøven er 53 procent drenge og 47 procent piger.*
- *En svarprocent på næsten 100 procent, da kun 2-3 respondenter ikke returnerede deres skema.*
- *Folkeskoler er valgt frem for privatskoler for at opnå et bredere socioøkonomisk udsnit af de unge i populationen.*
- *Populationen såvel som stikprøven består af skoler fra henholdsvis land og by.*
- *Populationen såvel som stikprøven består af store og små skoler.*¹⁴

Ud fra disse punkter ses det, at heterogenitet i samplet er efterstræbt i en udstrækning, så stikprøven kan fremstå så repræsentativ som mulig. Som det første punkt refererer til, er netop *alle* Aalborgs folkeskoler blevet indbudt, hvorfor der kan tales om begrænsede kriterier for inklusion i undersøgelsen. Desuden er graden af heterogenitet forsøgt antydnet vha. bivariat analyse fra graden af homonegativitet på tværs af land og byskoler såvel som store og små skoler. Heraf fremgik ingen *umiddelbare* indikationer på forskelle, der burde være taget højde for ("Bilag 10"). Her tænker vi på Bryman, der siger, at jo større heterogenitet der findes i populationen, desto større bør samplet være (Bryman 2008:182). Vi er dog klar over, at vi ikke kan udtale os om, hvordan det *faktisk* forholder sig i populationen ift. homonegativitet.

På baggrund af ovenstående argumentationsrække vurderes, at vi, i det omfang det har været muligt, har skabt optimale forudsætninger for undersøgelsens analytiske grundlag. Trods forbehold mener vi således alligevel at kunne detektere generelle tendenser i de unges holdninger til homoseksualitet grundet samplets betragtelige størrelse. Yderligere er pointen med litteraturstudiet som sagt, at denne undersøgelses fund sammenholdes med tidligere forskningsfund, hvorved vores fund vil kunne betragtes med en relativ høj grad af ekstern validitet.

Kontakten til feltet

Før undersøgelsen kunne påbegyndes, skulle der skaffes adgang til feltet. Skolerne blev indledningsvist kontaktet telefonisk, ønsket hermed var at tale med skolelederne såfremt muligt, idet disse blev vurderet som oplagte *gatekeepere* (Kristiansen et al. 1999:139).

¹³ Populationen, som *ideelt* set ønskes belyst er unge i alderen 13-17 år i *hele* Danmark. Såfremt undersøgelsen skulle leve op til dette ønske, skulle ethvert individ indenfor den udvalgte aldersgruppe i landets folke- og privatskoler have haft lige stor mulighed for at blive udvalgt til deltagelse i undersøgelsen (Bryman 2008:171).

¹⁴ En oversigt over de deltagende folkeskoler og deres geografiske repræsentativitet ift. by- og landdistrikter i Aalborg Kommuner fremgår af "Bilag 2".

Efter ønske modtog de kontaktede skoleledere (eller lærere) en skriftlig information om undersøgelsens karakter og formål ("Bilag 4"). Denne dokumenterede tilknytningen til STOP AIDS og Aalborg Universitet, mens vi tilmed oplyste, at vi er *specialestuderende*. Vi fandt det essentielt at understrege undersøgelsens seriøsitet overfor skolelederne, idet antagelsen var, at skoler ofte modtager forespørgsler på deltagelse i undersøgelser. Af den indledende kontakt til feltet (mundtlig såvel som skriftlig) fremhævedes det derfor, at vi *selv* ville stå for dataindsamlingen i praksis i form af uddeling og indsamling af et spørgeskema i *papirformat*. At spørgeskemaet var i papirformat viste sig fordelagtigt, da flere skoler ellers ville være sprunget fra grundet manglende itfaciliteter. Grundet flere skolers begrænsede ressourcer i al almindelighed var det netop vigtigt at understrege, at deltagelse i undersøgelsen krævede minimal indsats fra skolernes side.

Framing ud fra ordet 'mobning'

I projektbeskrivelsen til skolerne valgte vi bevidst at indramme undersøgelsens relevans ud fra ordet *mobning*. Dette mhp. at fange skoleledernes opmærksomhed, idet mobning i dag uvægerligt er noget skolerne må forholde sig til. Det blev fremhævet, at verbale overgreb og homofobisk mobning er en del af hverdagen på mange folkeskoler og at dette har konsekvenser for de 1-2 elever pr. klasse, der statistisk set vil udvikle en anden seksualitet end heteroseksualitet (STOP AIDS 2011). I forlængelse heraf vægtlagde vi, hvilke fordele deltagelse i undersøgelsen kunne tilbyde skolerne. Eksempelvis fremhævede vi, at deltagelsen kunne være en oplagt mulighed for at tage emnet "seksualitetsrelateret mobning" op i klassen på baggrund af en undersøgelse omhandlende dem selv og andre skoler i deres kommune. Framing af undersøgelsen ud fra ordet 'mobning' kan have haft konsekvenser for den indsamlede empiri. Såfremt lærerne har præsenteret undersøgelsen for eleverne som omhandlende *seksualitetsrelateret mobning*, kan det betyde, at de unges besvarelser kan være kontamineret. Den megen fokus på mobning i folkeskolen har givetvis øget de unges bevidsthed om, hvordan man *bør* være – eksempelvis tolerant overfor andre. Herfor er risikoen, at de unge har svaret mindre ærligt, end hvis undersøgelsen blot præsenteredes som en undersøgelse omhandlende unges holdninger. Således kan undersøgelsens interne validitet være blevet reduceret. Denne potentielle kontaminationsfaktor er søgt taget højde for igennem vores præsentation af undersøgelsen til de unge, hvor vigtigheden af ærlighed i besvarelsen af spørgeskemaet blev understreget. Yderligere påpegedes, at ingen holdninger var forkerte. Til trods for at vi ikke med sikkerhed kan vide, hvorvidt 'mobbe-framingen' har påvirket den indsamlede empiri, mener vi dog ikke, at dette umiddelbart gør sig gældende, da vores erfaring på størstedelen af skolerne var, at lærerne slet ikke havde fortalt de unge, at vi kom, hvorfor de unges viden om undersøgelsens sigte var begrænset forud for vores præsentation på selve dataindsamlingstidspunktet.

Etiske overvejelser

Flere af gatekeeperne bad om muligheden for en gennemlæsning af spørgeskemaet inden vi kunne få et endeligt *ja* til deltagelse. Efter enkelte småjusteringer blev skemaet godkendt af samtlige gatekeepere velvidende om vores garanti for elevernes anonymitet.

Da vi gør brug af respondenter under 18 år, vil vi kort forsvare denne handling uden at have indhentet samtykke fra respondenternes forældre ud fra to argumenter. 1) Respondenterne udfylder spørgeskemaet i undervisningstiden, hvorved de på undersøgelsestidspunktet kan siges at være i skolens varetægt. Skolens ledelse og/eller lærere har således, som de ansvarlige voksne, truffet beslutningen om, at det er etisk forsvarligt at lade de unge deltage i undersøgelsen på baggrund af såvel skriftlig som mundtlig information om undersøgelsens sigte. 2) Vi betragter ikke respondenterne som børn, men som unge mennesker, der selv kan *sige fra*, såfremt de ikke ønsker at deltage. Som nyere forskning viser, har unge helt ned i 13-14 års alderen evnen "[...] til at fatte beslutninger på linje med voksne" (Backe-Hansen 2002:52). Det er dog i såvel den mundtlige som skriftlige præsentation af spørgeskemaet til de unge blevet understreget, at der er tale om *frivillig deltagelse*. Den skriftlige og mundtlige præsentation tydeliggjorde ligeledes undersøgelsens sigte overfor de unge, hvorved betingelserne for *informeret samtykke* menes at være opfyldt.

Den sidste etiske overvejelse relaterer sig til emnets *sensibilitet*. Seksualitet kan være et sensitivt emne for unge, der befinder sig i en *seksuel opvågning* (Kapitel 2:?), hvorfor en række foranstaltninger er truffet. Først og fremmest placeredes de unge fysisk forskudt af hinanden under besvarelsen for at højne følelsen af personligt rum for den enkelte. Yderligere fremhævedes, i såvel den mundtlige samt skriftlige introduktion af spørgeskemaet, de unges anonymitet.

KAPITEL 6. DEN TEORETISKE RAMME

Dette kapitel bidrager med en redegørelse for de teoretiske perspektiver, der skal virke *indrammende* såvel som *analytisk* i dette speciale. Kapitlet opdeles på baggrund af vores to hypotetiske antagelser, der hver især parres med en hovedteoretiker. Til Hypotese 1 (*de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser præger deres holdninger til homoseksualitet*) anvendes maskulinitetsteori af australske sociolog Raewyn Connell (1987, 1995; Connell & Messersmidt 2005) og til Hypotese 2 (*de unges kontakt til homoseksuelle personer præger deres holdninger til homoseksualitet*) anvendes kontaktteori af amerikanske psykolog Gordon W. Allport (1954).

Førend den egentlige specifikation af Connells begrebsapparat finder sted, præsenteres elementer af socialkonstruktivistisk kønsteori. Hensigten hermed er at lede læseren på sporet af den kønsteoretiske tradition samt de ontologiske forudsætninger, der følger heraf.

Teoretiske perspektiver på køn

En grundlæggende opfattelse er, at køn kan opdeles i *sex* og *gender*, hvor termen *sex* dækker over det biologiske køn, mens termen *gender* dækker over det sociale køn. Sex er fysiologisk betinget, mens *gender* skabes fortløbende i gennem social interaktion (Wiederberg 2005:618). Når vi bl.a. finder det interessant at undersøge unges holdninger til homoseksualitet i lyset af femininitets- og maskulinitetsforståelser, beror dette på ideen om en problemstilling, hvor der er skabt konflikt mellem sex og *gender*. Dette skyldes, at der med et bestemt sex følger en bestemt norm for måden at udleve *gender* på, hvorfor der kan tales om en *konflikt* mellem de to aspekter af køn, når en homoseksuel person eksempelvis *ikke* lever op til de normative forventninger, der hersker i samfundet ift. dét at være pige eller dreng.

I forlængelse heraf vil vi kort introducere Candace West og Don H. Zimmermans tilslutning til tanken om *doing gender* – at et individ ikke blot 'er' sit køn, men tilmed 'gør' sit køn i interaktionen med andre (West & Zimmerman 1987:140). At vi i dette speciale læner os op af West og Zimmermans tilgang til det sociale køn skyldes, at Connell gør det samme (Charlebois 2011:13). Her lyder det, at agerer individet i overensstemmelse med sin kønskategori, udviser det pålidelighed overfor sit køn og opretholder på denne måde social orden i interaktionen. Agerer individet *ikke* i overensstemmelse med sin kønskategori, betragtes individet som upålideligt og der skabes en usikkerhed omkring interaktionen, hvilket kan medføre, at andre finder individets adfærd problematisk (West & Zimmerman 1987:136). Her betones således en kilde til homonegativitet.

En kønskategoriseret virkelighed

West og Zimmerman taler om *kønskategorisering*, der som et socialt betinget aspekt af køn består af commonsense-forståelser af 'kvinde' og 'mand' som to sociale kategorier, der adskiller sig fra hinanden og symboliserer noget forskelligt. På baggrund af en internaliseret forestilling af, *hvad* der er kvindelige eller mandlige kendetegn, i både biologisk og social forstand, kategoriseres kvinder som 'kvinde' og mænd som 'mand'. Med begrebet *kønskategorisering* kobles sex og gender således til hinanden. Til trods for at kønskategoriseringen er biologisk funderet så rækker den alligevel langt udover de biologiske kendetegn, der adskiller kvinder fra mænd (West & Zimmerman 1987:134). Her bør tilføjes den forudsætning, at der findes en generel antagelse om, at individet nærer ønsket om at blive genkendt som enten kvinde eller mand, mens det tilmed antages, at kønskategorisering altid efterstræbes i mødet med andre (West & Zimmerman 1987:134). På baggrund af disse antagelser er køn et styrende princip i social interaktion, mens det kan udledes, at biologisk køn og femininitet- og maskulinitetsforståelser er uadskillelige størrelser. Særligt i studiet af holdninger til homoseksuelle forventes de unge, at basere deres holdninger på generaliserede forståelser af, hvordan man er 'rigtig' dreng og pige (Kite & Whitley 1996:337).

Maskulinitetsteori

Teoretisk grundlag for Hypotese 1 – de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser præger deres holdninger til homoseksualitet.

I behandlingen af Hypotese 1 finder vi teoretisk fodfæste i Connells begrebsliggørelse af *hegemonisk maskulinitet* (Connell 1987, 1995) og *multiple maskuliniteter* (Connell 1995), hvor særligt Connells sontring mellem hegemonisk maskulinitet og underlegen (*subordinate*) maskulinitet vil virke stabiliserende for specialets teoretiske og analytiske fokus. Vigtigheden af sidstnævnte skyldes, at det er via begrebet om underlegen maskulinitet, at Connell kaster lys på homoseksuelle mænd, som modstykket til hegemonisk maskulinitet, hvilket hjælper os i formidlingen af, hvilke parametre der er i spil, når problemstillingen i nærværende speciale betragtes.

Med Connells teoretiske afsæt i maskulinitet får det feminine modstykke blot beskeden opmærksomhed af Connell, eksempelvis ud fra begrebet *emphasized femininity* (Connell 1987, 1995). Da analysen af de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser tilmed kalder på begrebsliggørelse af femininitet, suppleres Connells perspektiver med amerikanske sociologi Mimi Schippers videreudvikling af Connells begrebsapparat til også at indbefatte eksempelvis begrebet om *hegemonisk femininitet* (Schippers 2007). Som Schippers formulerer det, stiller hun følgende til rådighed: "[...] a theoretical framework that builds upon the insights of

Connell and others, [that] offers a definition of hegemonic masculinity and hegemonic femininity that allows for multiple configurations within each [...]" (Schippers 2007:85). Kombinationen af Connell og Schippers teoretiske betragtninger er nødvendig, da vi i analysen også efterstræber at kunne slå ned på femininitetsforståelser og socialt hierarki piger imellem i stedet for, som Connell lægger op til, blot at studere piger i relationen til drenge. I denne forbindelse vil Schippers' argumentation for inddragelsen af eksempelvis hegemonisk femininitet tilmed støtte op om muligheden for en mere nuanceret og kritisk stillingtagen til en af specialets hovedteoretikere – nemlig Connell.

I gennemgangen af Connells begrebsapparat præsenteres først begreberne *gender* og *maskulinitet* og dernæst på *hegemonisk maskulinitet* og *multiple maskuliniteter*. Hensigten med at præsentere begreberne parvis skyldes, at denne fremgangsmåde kan virke til minimering af gentagelser, da begrebsapparatet er en tæt sammenvævet størrelse.

Gender og maskulinitet

I Connells begrebsliggørelse af *gender* og *maskulinitet* i et socialkonstruktivistisk perspektiv er sådanne sociale kategorier "[...] *the products of social learning or 'socialization'*" (Connell 1995:22), mens de fungerer som strukturer i sociale handlinger (Connell 1997:71): "*In gender processes, the everyday conduct of life is organized in relation to a reproductive arena, defined by the bodily structures and processes of human reproduction*" (Connell 1995:71). Her åbenbares genderstrukturens relation til kroppen – det kroppen *kan* og *gør* (eksempelvis at en krop tiltrækkes seksuelt af en anden krop, eller at en kvindekrop kan skabe nyt liv). Kroppen er så at sige en forudsætning for individers sociale handlinger. Det er dog ikke kroppen *reduceret* til en fysiologisk enhed, der er væsentlig her, men i stedet, hvordan kroppen agerer og/eller reagerer *socialt* (Connell 1995:71). Connells socialkonstruktivistiske tilgang til genereringen af viden bevirker, at maskulinitet (og femininitet) anses som foranderlige kategoriske størrelser, der kan variere over tid og sted. Her tales om historisk og kulturel afhængighed (Connell 1995:68). Det er derfor også Connells pointe, at maskulinitet ikke bør defineres som et objekt, en norm, en karaktertype ol., men at der i stedet skal fokuseres på "[...] *the processes and relationships through which men and women conduct gendered lives*" (Connell 1995:71). Samtidig skal maskulinitet forstås som "[...] *a place in gender relations, the practices through which men and women engage that place in gender, and the effects of these practices in bodily experience, personality and culture*" (Connell 1995:71). På baggrund af denne definition af maskulinitet kan det udledes, at maskulinitet består af tre komponenter: 1) *en social position*, som alle, uanset køn, kan indtage gennem social interaktion, 2) der findes *et sæt af karaktertræk og handlinger*, der forstås som værende maskuline, og 3) når disse karaktertræk og handlinger efterstræbes og/eller udledes, typisk af mænd, har det *konsekvenser socialt*

og kulturelt (Schippers 2007:86). Eksempelvis når en lesbisk pige indtager en social position, der synes at være reserveret til mænd, fordi hun er seksuelt tiltrukket af piger. Når hun efterstræber seksuelt samvær med piger fremstår hun således mere maskulin end heteroseksuelle piger, hvilket får konsekvenser socialt og kulturelt.

Når Connell bl.a. anskuer maskulinitet som *a place in gender relations* synliggøres det, at genderordnen beror på relationelle forhold. Hvordan Connell sondrer mellem forskellige typer af relationer uddybes i det følgende.

Magt, produktion og kathexis

"When we look at a set of gender arrangements, whether the gender regime of an institution or the gender order of a whole society, we are basically looking at a set of relationships – ways that people, groups, and organizations are connected and divided" (Connell 2009:73). I denne sammenhæng peger Connell (1987, 1995) på gender-regimer¹⁵ såvel som genderordnen som en tredelt model bestående af *magt, produktion og kathexis*.¹⁶

Ift. *magtrelationer* påpeger Connell sin hovedpointe – at kvinder til enhver tid vil være underordnet mænd. Connell er her af den overbevisning, at en patriarkalsk struktur gennemsyrrer samfundet på alle niveauer (Connell 1995:74). Med *produktive relationer* refereres til fordelingen af arbejdsopgaver mellem mænd og kvinder (at det eksempelvis kan anses som typisk at kvinder vasker tøj, og mænd fikser bilmotoren ol.). Med *kathexis* i form af følelsesmæssige/seksuelle relationer påpeger Connell, at dette aspekt ofte er blevet overset indenfor socialteori ud fra den overbevisning, at eksempelvis seksuel lyst forstås som biologisk funderet (Connell 1995:74). Connell argumenterer for, at seksuel lyst er betinget af genderordnen: *"Yet when we consider desire in Freudian terms, as emotional energy being attached to an object, its gendered character is clear"* (Connell 1995:74). På baggrund af denne antagelse er de sociale handlinger, der er med til at skabe og realisere seksuel lyst hos et individ, udover at være biologisk forankret, tilmed forankret i genderordnen. Hvordan der er taget højde for denne sontring, mellem genderordnens bestanddele, i operationaliseringen af de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser fremhæves i det efterfølgende kapitel 7.

Udover de tre ovennævnte typer af relationer, der virker sammen til etableringen af en genderorden følger en symbolsk dimension (Connell 1987:134). Denne dimension kan eksempelvis forstås med reference til West og Zimmermans begreb om

¹⁵ "[Gender regimes] refers to gender-based institutionalized power relations which allocate men and woman to different social tasks and characterize specific social institutions. We can speak of gender regimes of family, schools, and corporations. Gender regimes are formed based upon the interaction between relations of power, production, emotional, and have symbolic dimensions" (Connell 1987:134).

¹⁶ I Connell (2009) fremgår også *symbolske relationer* af modellen (Charlebois 2011:13).

kønskategorisering, hvor individet på baggrund af en commonsense-forståelse genkender *kvinder* fra *mænd* som to sociale kategorier, der symboliserer noget forskelligt. "[...] [T]he symbolic construction of masculinity and femininity as fundamentally asymmetrical is a central mechanism through which a patriarchal gender order is legitimated and subordinated" (Charlebois 2011:19).

Hegemonisk maskulinitet og multiple maskuliniteter

Når Connell bygger begrebet *hegemonisk maskulinitet* baseres det på Antonio Gramscis hegemonibegreb, der henviser til en marxistisk forståelse af magt som ideologisk (Månson 2007:146). Connell beskriver Gramscis hegemonibegreb som: "[...] the cultural dynamic by which a group claims and sustains a leading position in social life. At any given time, one form of masculinity rather than others is culturally exalted" (Connell 1995:77).

Connell definerer hegemonisk maskulinitet som:

"[...] the configuration of gender practice which embodies the currently accepted answer to the problem of the legitimacy of patriarchy, which guarantees (or is taken to guarantee) the dominant position of men and the subordination of women" (Connell 1995:87). Hertil tilføjes: "'Hegemonic masculinity' is not a fixed character type, always and everywhere the same. It is, rather, the masculinity that occupies the hegemonic position in a given pattern of gender relations, a position always contestable" (Connell 1995:76).

Endvidere understreger Connell vigtigheden af, at der ikke kun identificeres diversitet i maskulinitet, men at relationerne mellem multiple maskuliniteter¹⁷ tilmed bør identificeres. Det er netop her, at studiet af dominans og subordination muliggøres (Connell 1995:37f). "*These relationships are constructed through practices that exclude and include, that intimidate, exploit, and so on. There is a gender politics within masculinity*" (Connell 1995:37). Heraf betones Connells sondring mellem hegemoniske og underlegne (subordinate) maskuliniteter, der virker særligt oplagt for denne undersøgelses genstandsfelt, da det er her Connell begrebsligger homoseksuelle mænds placering i det sociale hierarki: "*Perhaps the most important for*

¹⁷ Udover *hegemonisk maskulinitet* og *subordinate maskuliniteter*, der er de to former for maskulinitet, vi anvender, sonderer Connell mellem følgende maskuliniteter: *Complicit masculinities*: Disse 'medvirkende' maskuliniteter opstår, når: "[...] masculinities constructed in ways that realize the patriarchal dividend, without the tensions or risk of being the frontline troops [...]" (Connell 1995:79). Det er væsentligt at forstå, at kun et fåtal af mænd besidder hegemonisk maskulinitet, mens langt flere mænd kan placeres i gruppen af *complicit masculinities*, der (typisk) efterstræber det hegemoniske 'ideal'. *Marginalized masculinities*: Med marginaliserede maskuliniteter refererer Connell til en anden type af sondring end den, der er set ift. hegemonisk, subordinate og complicit maskulinitet, da disse tilhører genderordenens interne relationer, mens marginaliseret maskulinitet i stedet refererer til genderordenens samspil med andre strukturer (eks. klasse og etnicitet) (Connell 1995:80). Som nævnt i specialets afgrænsning bevæger vi os ikke nærmere intersektionalitetsperspektivet, men anerkender eksistensen heraf.

Connell is the subordination of gay men by heterosexual men. Gay men embody what Connell refers to as subordinate masculinities" (Schippers 2007:87). Lad os gå videre med dette aspekt af teorien, da den tilfører vores genstandsfelt forklaring ud fra et teoretisk velfunderet plan.

Homoseksuelle vs. heteroseksuelle maskuliniteter

Med forståelsen af hegemoni som en effekt af samfundsmæssig kulturel dominans opstår begrebet om de underordnede maskuliniteter som modstykke – som maskuliniteter, der *netop ikke* besidder hegemonisk maskulinitet (Connell 1995:78). *"Patriarchal culture has a simpel interpretation of gay men: they lack masculinity. [...] If someone is attracted to the masculine, then that person must be feminine – if not in the body, then somehow in the mind"* (Connell 1995:143). Med en reference til specialets kapitel 1 er en sådan forenklet tilgang til homoseksuelle mænd netop set praktiseret af Johannes V. Jensen, der påpegede, at homoseksuelle mænd burde uddannes til syersker, da det for dem gælder, *at de med samtlige feminine anlæg mangler kvinders sans for ordentlighed* (Kapitel 1). Her altså et tydeligt eksempel på en til tider forenklet grænsedragning – hvad der er feminint kan ikke samtidig være maskulint og vice versa.

For de homoseksuelle maskuliniteter gælder det altså, at deres fremtoning ikke enstemmigt svarer til deres kønskategori, hvorfor de stemples af deres omgivelser. Connell (1995) bidrager med et eksempel herpå i hendes analyse af interviews med otte homoseksuelle mænd (kapitlet "A Very Straight Gay"). Her fortæller Damien, at han blev udpeget som bøsse af en klassekammerat af to årsager: *"One of the things was that I was the first to wear hipster jeans when they came in – he thought of that as being gay. And the other thing that I did was that I used to carry my books around in a shoulder bag – he thought that was particular gay too"* (Damian i Connell 1995:151). Af citatet fremgår det, hvordan Damien tilsyneladende ikke agerer i overensstemmelse med sin kønskategori, der derfor betragtes som afvigende ud fra de kendetegn, der kobles til dét at være dreng.

Da hegemonisk maskulinitet behæftes med social autoritet, er denne således svær at udfordre. Enkelte af de homoseksuelle mænd, som Connell har interviewet, forsøger dog alligevel delvist at leve op til det hegemoniske mandeideal ved at opføre sig *very straight* (Mark i Connell 1995:156). Eksempelvis påpeger Mark, at situationen som homoseksuel bestemt *ikke* præges fordelagtigt af bøsser, der 'overspiller' deres måde at være bøsse på (de såkaldte *queens*): *"If you're a gay why don't you just act like a gay? You're not a female, don't act like one. [...] That's all there is to it. I am a very straight gay"* (Mark i Connell 1995:156). I Connells tolkning af dette udsagn refereres til dynamikken mellem sex og gender (*the sexual/cultural dynamic*) på følgende måde: når en mand vælger en mænd (ud fra kathexis), er det ikke blot grundet *sex*, men tilmed grundet *gender*. *"The cultural meanings of masculinity are, generally, part of the*

package. Most gays are in this sense 'very straight' (Connell 1995:156). Det fremgår her, hvordan der tilmed kan tales om multiple maskuliniteter indenfor gruppen af homoseksuelle maskuliniteter. Med tanken henledt på bøsser som *very straight* opstår en selvmodsigelse for den patriarkalske genderorden (Connell 1995:162), da her åbnes op for en mindre forenklet måde at tackle homoseksualitet på end, som vi har set det hos Johannes V. Jensen.

Det næste afsnit handler tilmed om at bryde med forenklede billeder. Her refereres til Schippers' kritik af Connell ud fra tanken om, at femininiteter ikke *kun* bør betragtes i relationen til maskulinitet, men ligeledes internt for gruppen af multiple femininiteter (herunder *hegemonisk femininitet*).

Schippers' pointe med hegemonisk femininitet

I forlængelse af Connells tankespind involveres nu Schippers' begreb om *hegemonisk femininitet*. Dette skyldes som nævnt, at Connells teoretiske fundering af femininitet ikke er overbevisende (Schippers 2007:85), hvorfor et mere eksplicit syn på femininitet fordelagtigt hentes hos Schippers.

Hegemonisk femininitet vs. 'emphasized' femininitet

Ifølge Connell kan femininiteter ikke være hegemoniske i samme forstand som maskuliniteter, da femininiteter i hendes optik til enhver tid vil være mænd underlegne: "[...] *there is no femininity that holds among women the position held by hegemonic masculinity among men*" (Connell 1987:187). I stedet refererer Connell til det, hun betegner *emphasized femininity* (fremhævede femininiteter):

"One form [of femininity] is defined around compliance with this subordination and is orientated to accommodating the interests and desires of men. I will call this 'emphasized femininity'. Others [other femininities] are defined centrally by strategies of resistance or forms of non-compliance. Others again are defined by complex strategic combinations of compliance, resistance and co-operation" (Connell 1987:184f).

Som det antydes i citatet, er det ikke fordi, Connell ikke anerkender eksistensen af multiple femininiteter, hun kommer det bare ikke nærmere end med de fremhævede femininiteter. Hvad Schippers nærer et behov for er begrebsliggørelsen af, at femininiteter også kan indhente hegemoni. Schippers' hovedkritik af Connell beror således på Connells definition af femininitet som "[...] *a position of subordination in relation to masculinity*" (Schippers 2007:89), hvilket, i følge Schippers, ikke er holdbart, når sigtet er sondringen mellem forskellige femininiteter (Schippers 2007:89). Hvad Schippers har til hensigt at belyse er: "[...] *how the relationship between femininities is implicated in gender hegemony*" (Schippers 2007:89).

Schippers' teoretiske betragtning udfordrer dog ikke det aspekt af Connells teori om, at genderordnen er patriarkalsk, hvorfor magtrelationen mellem kvinder og mænd hos Schippers er i overensstemmelse med Connells hovedsondring. Schippers bestræber sig dermed på at opstille et begrebsapparat, der afdækker *femininitet imellem*, mens maskuliniteters dominans over femininiteter sikres (Schippers 2007:89). I denne optik fremhæver hun, at der kan tales om hegemonisk femininitet, hvilket hun definerer på følgende måde: "*Hegemonic femininity consists of the characteristics defined as womanly that establish and legitimate a hierarchical and complementary relationship to hegemonic masculinity and that, by doing so, guarantee the dominant position of men and subordination of women*" (Schippers 2007:94). Det er således tydeligt, hvordan Schippers udvider Connells begrebsapparat indenfor rammerne af dette apparat. Hegemonisk *maskulinitet* er således ikke blot ophøjet over andre maskuliniteter, og hegemonisk *femininitet* er ikke blot ophøjet over andre femininiteter, men gør, gennem udøvelsen af køn, patriarkatet legitimt. Som vilkårene for patriarkatet løbende forandres udfordres de dominerende positioner i form af traditionel kønskategorisering (Connell 1995:76f).

Når vi efterstræber at tilføre de unges holdninger til homoseksualitet forklaring på baggrund af deres forståelser af hegemonisk femininitet og maskulinitet er vi således velvidende om, at det ikke blot er de traditionelle kønsrolleforståelser, der vinder indpas blandt de unge. Andre mere nutidige strømninger forventes at have rokket på, hvad unge betegner som 'rigtige' piger og drenge. Dette større eller mindre skred i kønsrollemønstre præsenteres kort i det følgende som et led før en kritisk stillingtagen til Connells maskulinitetsteori forud for den praktiske anvendelse af den.

Forskydningen til nyere femininitets- og maskulinitetsforståelser

Anno 2012 er der ingen tvivl om, at der, i kølvandet på oprørernes tid i 1960'erne og 70'erne (Kapitel 1), kan tales om forandrede vilkår for patriarkatet. Som sociolog Kenneth Reinicke spørger: "*Er det væsentligste ved nutidens mænd stadig begæret efter magt, dominans og kontrol, eller er det snarere trangen til at være omsorgsfuld og nærværende*" (Reinicke 2008). Der er sket en opblødning af kønsrollerne, hvor eksempelvis det at være dreng ikke blot forbindes med at være macho, men ligeledes at være en omsorgsfuld partner (Reinicke 2002). Reinicke påpeger, at drenge/mænds kønskategori er mere rigid end pigers (jf. Kapitel 2:?), hvilket han forklarer med, at patriarkatet ikke vil slippe sit tag i kønsstrukturerne. Her nævner Reinicke: "*Det paradoksale ved disse dyder og forestillinger om maskulinitet er, at færre og færre mennesker reelt eftertragter traditionelle mænd, men myterne om dem fremstår stadig som eftertragtellesværdige idealer i samfundet*" (Reinicke 2008). Nye manderoller erstatter derfor ikke bare pludseligt de traditionelle, men de eksisterer side om side.

Herudover udleder Reinicke, at maskulinitet er kultur på en mere markant måde end femininitet, da forståelsen af en 'rigtig' mand "[...] *harmonerer med forestillingerne om de dyder, der skal til for at opbygge et solidt og driftsikkert samfund*" (Reinicke 2008). På denne måde kan maskulinitet virke mere ansvarlig for samfundets eksistens, hvorfor det er svært at fornægte relevansen af disse dyder (Reinicke 2008).

Ift. dét at være pige blev det tidligere overvejende blev forbundet med traditionelle feminine værdier såsom ydmyghed, blidhed mv. (Moesby-Johansen 2004:2), mens nutidens unge kvinder i højere grad leger med forskellige kvindestereotyper, såsom *bitch*, *slut* eller *pornstar* (Scott-Sørensen 2002:22). Teenagepiger overtager ikke nødvendigvis disse roller, men undersøger dem for at finde ud af, hvilke styrker de forskellige roller har (Scott-Sørensen 2002:24). Piger kan på denne måde, i højere grad end drenge, udfordre nye idealer, da de, som nævnt ovenfor, netop har mindre på spil (Reinicke 2008).

Kritik af Connells maskulinitetsteori

Enkelte kritikpunkter af Connells maskulinitetsteori (1987, 1995) vil her imødekommes af Connell og Messerschmidt (2005). Kritikken er udvalgt mhp. at støtte op om vores praktiske anvendelse af teorien. Hvordan sidstnævnte udfoldes, oplyses dog først i operationaliseringen af femininitets- og maskulinitetsforståelser (Kapitel 7).

Maskulinitetsteorien er blevet kritiseret af Margaret Wetherell og Nigel Edly for netop *ikke* at fokusere på, hvorfor individet vælger at efterstræbe de hegemoniske idealer, når de alligevel er uopnåelige samt til tider svære at efterleve. Wetherell og Edly uddyber, at det vel handler om, at individet i én kontekst efterstræber et ideal, mens det i en anden kontekst efterstræber et andet – at de hegemoniske normer definerer "[...] *a subject position in discourse that is taken up strategically by men [and women] in particular circumstances*" (Connell & Messerschmidt 2005:841). Hertil svarer Connell: "*Indeed, [...] one of the most effective ways of 'being a man' [and woman] in certain local contexts may be to demonstrate one's distance from a regional hegemonic masculinity*" (Connell & Messerschmidt 2005:840).¹⁸ I citatet efterkommes kritikken igennem understregelsen af, at hegemonisk maskulinitet tilmed er multipel, og at det er settingen over tid og sted, der afgør, hvad der, af individet, betragtes som

¹⁸ I Connell og Messerschmidt (2005) præciseres endvidere, hvordan hegemoniske maskuliniteter optræder på henholdsvis *lokalt*, *regionalt* (nationsniveau) og *globalt* plan (Connell og Messerschmidt 2005:849). "1. *Local: constructed in the arenas of face-to-face interaction of families, organizations, and immediate communities [...]*. 2. *Regional: constructed at the level of the culture or the nation-state [...]*. 3. *Global: constructed in transnational arenas such as world politics and transnational business and media*" (Connell & Messerschmidt 2005:849).

efterstræbelsesværdigt velvidende om, hvad der opnår social anerkendelse indenfor konteksten. Således afspejles et tydeligt eksempel på, hvordan individer handler indenfor rammerne af de overindividuelle strukturer, mens individet trods alt efterlades en grad af handlefrihed. I denne sammenhæng er Connell (1987, 1995) blevet kritiseret af S. M. Whitehead (2002) for, at hegemonisk maskulinitet kun indfanger strukturer, mens subjektet determineres. Hertil svarer Connell med præciseringen af hegemoniske maskuliniteter netop bør betragtes som multipel og ikke blot som én hegemonisk maskulinitetsstruktur, men at begrebet i flertal, som nævnt, optræder på lokalt, regionalt og globalt plan, hvor individet *lokalt* har muligheden for at positionere sig (Connell & Messerschmidt 2005:842). Hermed imødekommer Connell ligeledes en kritik fra sociolog Mark McCormack, den minder om den fra Whitehead. McCormack fremhæver vigtigheden af *hierarchy without hegemony*, at unges sociale positioner, udover forankringen i den mere generelle (patriarkalske) genderorden, også positionerer sig ud fra nogle mere subjektive konstruktioner af hierarki (McCormack 2011). Som han siger: "*Rather than being ranked by masculine capital, however, boys [and girls] are instead stratified by 'popularity'*" (McCormack 2011:84).

Kontaktteori

Teoretisk grundlag for Hypotese 2 – unges holdninger til homoseksualitet præges af de unges kontakt med homoseksuelle personer.

Følgende afsnit vil præsentere og diskutere den teoretiske referenceramme, som vil appliceres ifm. belysningen af undersøgelsens Hypotese 2. Nærmere betegnet vil psykolog Gordon W. Allports kontakthypotese anvendes. Denne tager afsæt, i at mennesker ubevidst *kategoriserer* og *stereotypificerer* hinanden, hvorved individer inddeles i 'in-grupper' og 'out-grupper'. Denne differentiering udgør ifølge Allport, fundamentet for udviklingen af fordomme, hvilke kan have omfattende, negative konsekvenser for de, som fordommene retter sig imod (Kapitel 2). I det følgende vil kategoriseringsprocessen, samt den samtidige stereotypificering kort præsenteres, for at give læseren indblik i, hvordan og hvorfor fordomme dannes. Dette vil bidrage med en forståelse for, hvorfor konflikt mellem denne undersøgelses majoritetsgruppe (heteroseksuelle unge) og minoritetsgruppen (homoseksuelle personer), finder sted. Efterfølgende vil Allports originale kontaktteori behandles, som den fremstilles i bogen: "The Nature of Prejudice" fra 1954. Sigtet hermed er at besvare de spørgsmål, som opstår på baggrund af det indledende afsnit om kategorisering, stereotypificering og fordomme. Disse spørgsmål er: Hvordan begrænser man negative fordomme og øger tolerancen overfor minoritetsgrupper, såsom homoseksuelle? Allports teori synes ideel til dette formål. Teorien omhandler effekten af kontakt på graden af fordomme mod minoritetsgrupper. Gennemgangen

af den oprindelige kontakthypotese vil efterfølges af en revidering af teorien, foretaget af Pettigrew og Tropp i deres studie fra 2005. Dette har karakter af en meta-analyse af de analyser, som er foretaget med udgangspunkt i Allports teori igennem det 20. århundrede. Slutteligt belyses forskellige problematikker ifm. kontaktteorien.

Kategorisering

For at forstå verden, samt opnå en følelse af orden i denne, benytter mennesket sig i mødet med andre af en kognitiv proces, betegnet *kategorisering* (Larsen 2010). Kategorisering implicerer at mennesker uden at tænke over det, inddeler sig selv og andre i homogene grupper (in- og out-grupper), på baggrund af fælles egenskaber såsom køn, udseende og seksualitet. Et eksempel på sidstnævnte kunne være: 'Han er bøsse'. Denne kategoriseringsproces kan lette hverdagens interaktioner, idet individet hermed ikke 'behøver' at forholde sig bevidst til hvert enkelt individ det møder på sin vej, som et unikt individ. I stedet kan individet i interaktionen med den anden, trække på de tidligere erfaringer eller anden rekvireret viden individet besidder, om den kategori individet ubevidst har placeret den anden person i (Fiske 2005:37). Hermed bevirker kategorisering en nødvendig reduktion af omverdenens kompleksitet: "[...] categorization is a routine and necessary contribution to how we make sense of, and impute predictability to a complex human world of which our knowledge is always perial [...]" (Jenkins 2004:82). Gaertner og Dovidio forklarer videre: "*The human mind must think with the aid of categories....categories are the basis for normal prejudgment. We cannot possible avoid this process*" (Gaertner & Dovidio 2005:71). Således er kategorisering en nødvendighed for at kunne begå sig i, samt overskueliggøre, en yderst kompleks social omverden (Jenkins 2008). Ydermere udgør kategoriseringsprocessen et vigtigt led i dannelsen af den sociale identitet, idet processen assisterer i identifikationen af hvem de unge er, og hvem de ikke er.

Stereotypificering af out-gruppen

Kategorisering initierer samtidigt *stereotypificering* – et begreb, hvis betydning ligger meget tæt op af kategorisering. Allport definerer dog en stereotyp som: "*not identical with a category, it is rather a fixed idea that accompanies the category*" (Jost & Hamilton 2005:209). Han uddyber videre: "*A stereotype is a belief system in which psychological characteristics are ascribed more or less indiscriminately to the members of a group*" (Jost & Hamilton 2005:209). Med dette menes at man, når man har en stereotyp opfattelse, har en overbevisning om, at medlemmerne af en bestemt gruppe, deler samme træk, eksempelvis er perverterede. Stereotype forestillinger bliver hermed stærkt forenklede, generaliserede opfattelser af andre mennesker og hvordan disse 'er' (Larsen 2010). Dette kan, som kategorisering, være ganske fordelagtigt, men som

ovenstående eksempel belyser, kan stereotype opfattelser også lede til *negative fordomme* om andre (Larsen 2010).

Allport fremhæver i forlængelse af ovenstående, at en stereotyp er en "*exaggerated belief*" (Allport 1954:191). Med dette menes at stereotype forestillinger ofte kan besidde en kerne af sandhed, men at der ifm. en stereotypificering sker en: "*overgeneralization of facts*" (Allport 1954:190). I forlængelse af dette taler Allport desuden om at stereotype opfattelser kan være mere eller mindre rationelle. En *rationel*, stereotyp opfattelse kunne være at bøsser har sex med mænd – denne stereotyp er med stor sandsynlighed sand og bygger på konkret viden. En *irrationel* stereotyp opfattelse derimod kunne være at bøsser er perverse. Sandsynligheden for at dette er sandt, hvis man sammenligner med grupper med anden seksuel orientering, er minimal. Således er en irrational stereotyp: "*one formed without adequate evidence*" (Allport 1954:22), men i stedet baseret på: "*hearsay [and] on second-hand accounts*" (Allport 1954:23). Irrationelle stereotype forestillinger *udspringer* således dels af misinformation om den gruppe, stereotypen omhandler og *bidrager* samtidigt til at negative irrationelle forestillingsbilleder eller fordomme kan persistere.

Efter at præsenteret Allports sondring mellem rationelle og irrationelle stereotype forestillinger, vil vi nu bevæge os over i en kort belysning af én kilde til formationen samt fastholdelsen af stereotype forestillingsbilleder af homoseksuelle som social kategori – medierne. Allport fremhæver at: "*They [stereotypes] are socially supported, continually revived and hammered in, by our media of mass communication – by novels, short stories, newspaper items, movies, stage, radio and the television*" (Allport 1954:200). Louise Seibert, repræsentant for LGBT Danmark, argumenterer i forlængelse heraf, at det er problematisk, at medierne netop tenderer til at præsentere et yderst ensidigt stereotypt billede af homoseksuelle personer. Hun fremhæver her, at der i medierne i særdeleshed er rettet fokus mod eksempelvis de meget feminine bøsser (Kapitel 2:31), hvorved modtagerne af denne eksponering af 'viden' om homoseksuelle personer kan foranlediges til at tro at *alle* homoseksuelle drenge 'er' feminine. Således tilvejebringer medierne ikke nuanceret viden om homoseksuelle personer, men i stedet viden der, trods dens potentielle kerne af sandhed, er baseret på grelle overgeneraliseringer af, hvordan *alle* homoseksuelle personer 'er' (Larsen 2010). Med reference til litteraturstudiets fund, at heteroseksuelle drenge tager afstand fra kontakt med bøsser, grundet ideen om at bøsser som social kategori repræsenterer et brud på forståelsen af, hvordan drenge *bør* være – *ikke* feminine, kan netop denne overgeneralisering lede til negative fordomme om homoseksuelle personer – fordomme der kan virke forstyrrende for kommunikationen mellem majoritets- og minoritetsgruppen, hvorved social distance skabes. Dette er ufordelagtigt, eftersom de negative stereotype opfattelser således ikke udfordres igennem eksempelvis

kontakt med den udsatte gruppe. Kontakt muliggør ellers en øget reel viden om, hvordan homoseksuelle personer *i virkeligheden* er, hvorved såvel rationelle, men formodentligt i endnu højere grad irrationelle stereotypificeringer lettere vil kunne modificeres eller helt afvises.

Identificering med in-gruppen

Hvor ovennævnte introducerede læseren til kategoriseringsprocessen og den efterfølgende potentielt negative stereotypificering af 'de andre', ved overvejende at lægge fokus på out-gruppen, vil det følgende kort rette fokus mod in-gruppen, den gruppe som individet selv tilhører. Sigtet hermed er at opnå en bedre forståelse for de unges udvikling af fordomme overfor out-gruppen homoseksuelle personer.

Som nævnt indgår differentieringen mellem in-gruppen og out-gruppen som et led i dannelsen af de unges sociale identitet. Denne dannes nemlig ikke blot igennem identifikationen af den gruppe, man intersubjektivt har noget tilfælles med, men også igennem identifikation af 'de andre', som man adskiller sig fra (Jenkins 2008:102; Gaertner & Dovidio 2005:72; Larsen 2010): *"In the process of categorizing people into groups, people typically classify themselves into one of the social categories, and out of the others"* (Gaertner & Dovidio 2005:73). Allport fremhæver i denne forbindelse: *"in-groups are psychologically primary. We live in them, and sometimes for them. Hostility toward out-groups helps strengthen our sense of belonging, but is not required"* (Gaertner & Dovidio 2005:72). Differentieringen imellem in-gruppen og out-gruppen udgør fundamentet for udviklingen af fordomme (Gaertner & Dovidio 2005:72). Larsen, Gaertner og Dovidio fremhæver, at ens egen gruppe ofte vil associeres med mange positive stereotyper og med stor diversitet, mens dette ikke gør sig gældende for out-gruppens medlemmer, som man ønsker at lægge afstand til (Larsen 2010; Gaertner & Dovidio 2005:74ff; Smith et al. 2009:178). Disse negative fordomme og stereotypificeringer fungerer hermed som en grænse, som opstilles for at fastholde sin egenart (Larsen 2010): *"When we say something about others we are often saying something about ourselves"* (Jenkins 2008:102). Allport fremhæver i denne forbindelse, at fordomme ofte ikke udspringer af et decideret had til 'out-gruppen', men i stedet ud fra et behov og ønske om at beskytte sin egen gruppe:

"There is good reason to believe that this love-prejudice is far more basic to human life than hate-prejudice. When a person is defending a categorical value of his own, he may do so at the expense of other people's interests or safety. Hate prejudice springs from a reciprocal love prejudice underneath" (Gaertner & Dovidio 2005:72)

Til trods for at fordomme ikke bunder i decideret had eller direkte modvilje mod 'out-gruppen' kan de alligevel have stor, negativ betydning for de personer, fordommene drejer sig om (Kapitel 1-3). Hvordan begrænser man disse fordomme

og øger tolerancen overfor minoritetsgrupper, såsom homoseksuelle? Dette vil diskuteres i det følgende, hvor Allports kontaktteori vil behandles.

Kontaktteorien

Den amerikanske psykolog Gordon W. Allport (1897-1967) udviklede som nævnt i 1954 sin intergruppe-kontakt teori i bogen "The Nature of Prejudice". Teoriens hovedtese er, at des mindre kontakt der er imellem en majoritets- og minoritetsgruppe, des mere intolerant og fordomsfuld vil majoritetsgruppen være overfor minoritetsgruppen. Dette skyldes, at minimal eller ingen kontakt giver fordomme som ovennævnte (alle bøsser er feminine), mulighed for at florere, da majoritetsgruppens viden om minoritetsgruppen udelukkende baseres på eksempelvis den ensidige, stereotype viden, som præsenteres i medierne. Allport fremhæver, at for at majoritetsgruppens fordomme kan reduceres, må kontakt skabes til minoritetsgruppen, idet viden om minoritetsgruppen alene, ikke reducerer fordomme: *"Knowledge, on its own, will not cause people to negate their prejudices and stereotypes about others, since they are likely to accept only those pieces of information that fit into their preconceived schema of the world"* (Amichai-Hamburger et al. 2006). Igennem kontakten med out-gruppen kan individet opnå mere reel og nuanceret viden, og i forlængelse heraf erfaringer med, at out-gruppen også kan have mange positive kvaliteter. Således kan fordommene overskygges af andre kvaliteter.

Kontaktens modsætningsfyldte effekter

Det er dog ikke altid at kontakt reducerer fordomme – i visse tilfælde kan kontakt i stedet forværre majoritetsgruppens grad af fordomsfuldhed (Pettigrew et al. 2011:73). Dette kan gøre sig gældende, når der er tale om tilfældig, overfladisk og flygtig kontakt, som eksempelvis den korte kontakt i skolen, boligkvarteret, på gaden eller i supermarkedet (Kohlbacher et al.). Overfladisk kontakt kan forværre fordomme, idet man her oftest udelukkende er opmærksom på tegn som bekræfter ens fordomme eller stereotype opfattelser: *"From a large number of Negroes in a subway we may select the one who is misbehaving for our attention and disapproval. The dozen or more well-behaved Negroes are overlooked, simply because prejudice screens and interprets our perceptions"* (Allport 1954:264).

Ovennævnte type kontakt betegnes af Allport som *casual contact*. Des mere overfladisk eller 'casual' kontakten er, des mere problematisk kan forholdet blive, idet fordommene får lov at råde, hvorved der, som nævnt, ikke kommunikeres effektivt grupperne imellem (Allport 1954:261ff). Herfor kan en kvalificeret vurdering af, hvorvidt forestillingerne er sande eller ej, ikke foretages. Således faciliterer kontakt først reel nedbrydelse af fordomme i det øjeblik, hvor samtale og opbygningen af venskaber muliggøres igennem mere regelmæssige og forpligtigende møder (Larsen 2010; Allport 1954:265). Denne mere *nære* type kontakt

betegnes *true acquaintance* (Allport 1954:264; Kohlbacher et al.). Pettigrew og Tropp fremhæver i forlængelse heraf, at et andet parameter med betydning for, om kontakt reducerer fordomme eller ej er *frivilligheden* af kontakt. Pettigrew og Tropps studie viser, at såfremt respondenterne frivilligt har valgt kontakten til out-gruppen er den negative kontakteffekt mindre, end hvis respondenterne ufrivilligt har kontakt med out-gruppen (Pettigrew et al. 2011:277).

Betingelser for optimal kontakt

Allport belyser således, at kontakt kan have såvel positive som negative effekter. Han opstiller fire betingelser betegnet 'positive factors' for, at kontakten vil fungere optimalt og vil reducere fordomme (Pettigrew et al. 2011:273). Disse sammenfatter han i følgende:

"Prejudice [...] may be reduced by equal status contact between majority and minority groups in pursuit of common goals. The effect is greatly enhanced if this contact is sanctioned by institutional support (i.e. by law, custom or local atmosphere), and provided it is of a sort that leads to the perception of common interests and common humanity between members of two groups" (Allport 1954:281).¹⁹

Allport fremhæver, at såfremt disse betingelser er opfyldt, er der mulighed for en læreproces, hvor grupperne kan udvikle større tolerance overfor hinanden og overfor forskelligheder og således opnå et langt mere nuanceret billede af hinanden (Larsen 2010).

Som nævnt udviklede Allport sin hypotese om kontakt i 1954, og denne er efterfølgende testet utallige gange af en række forskere (Pettigrew et al. 2011:271ff). De utallige tests har bevirket, at hypotesen er blevet modificeret, fortrinsvist ift. ovenfornævnte fire betingelser for kontakt. Dette vil præciseres mere indgående i det følgende, som fokuserer på Pettigrew og Tropps metaanalyse.

Kontakthypotesen – revideret

Pettigrew og Tropps metaanalyse (2005) kombinerer resultater fra alle identificerede studier i det 20. århundrede omhandlende intergruppe kontakt. Mere specifikt er metaanalysen udgjort af 515 studier med mere end 250.000 subjekter fra 38 forskellige nationer. 94 procent af disse studier rapporterer et negativt forhold

¹⁹ Lige social status (Allport 1954:262) refererer til, at der skal være tale om møder mellem mennesker med samme sociale status. Fælles mål og intergruppe-samarbejde henviser til, at de to grupper i mødet med hinanden skal arbejde sammen om at nå et fælles mål for, at kontakten kan have optimal effekt. Slutteligt refererer institutionel støtte til at intergruppe-kontakten skal finde sted indenfor institutionelle rammer, hvor al fordomsfuld og diskriminerende adfærd forbydes via lov, og hvor det på forhånd er aftalt, hvordan grupperne skal omgås hinanden og fungere sammen (Larsen 2010).

mellem kontakt og fordomme. Mao.: des mere kontakt, des mindre fordomme (Pettigrew og Tropp 2005:267).

De fire betingelser

I modsætning til Allport finder Pettigrew og Tropp, at Allports fire betingelser *ikke* er en nødvendighed for, at kontakt kan have positiv effekt på reduktionen af fordomme. De studier med samples, hvori de fleste af Allports betingelser blev opfyldt, viste væsentligt højere fordomsreducering end de studier, hvor betingelserne ikke var opfyldt – dog reducerer intergruppe-kontakt i *begge* tilfælde graden af fordomme. Pettigrew og Tropp argumenterer af den denne årsag for en omformuleret tilgang til kontaktteorien, hvori de fire betingelser ikke er essentielle for fordomsreduktion, men i stedet udelukkende fungerer som faciliterende faktorer.

Positive effekter af kontakt

Pettigrew og Tropp fandt yderligere, at intergruppe-kontakt er relateret til en lang række positive effekter udover reduktion i graden af fordomme. Disse er blandt andre: øget empati, perspektiv-tagning, øget viden om 'out-gruppen' samt øget forståelse for 'out-gruppens' diversitet (Pettigrew et al. 2011:275).

Ovenstående positive effekter af kontakt gjorde sig ikke kun gældende ift. etniske grupper, som teorien oprindeligt blev udviklet til, men også for andre, ofte stigmatiserede grupper såsom homoseksuelle. Metaanalysen demonstrerede i forlængelse heraf, at der netop i forholdet mellem heteroseksuelle og homoseksuelle var en større effekt af kontakt sammenlignet med andre stigmatiserede grupper (Pettigrew & Tropp 2005:267f). Idet kontakt hermed oftest har positive effekter for en lang række 'out-grupper', tyder det således på, at: "*contact effects may be linked to such basic processes as the 'mere exposure' effect. Experimenters have repeatedly shown that greater exposure to targets, in and of itself can significantly enhance liking for those targets*" (Pettigrew et al. 2011:275).

KAPITEL 7 – OPERATIONALISERING

Således fremme ved operationaliseringen, der fordelagtigt kommer i forlængelse af teorikapitlet, hvormed vores operationaliserende manøvre forhåbentligt er gjort nemmere for læseren at følge – i processen mod "[...] *relevante sammenstillinger af teori og praksis*" (Olsen & Pedersen 2003:182). Dette kapitel har således til formål at konkretisere specialets fokus på en måde, der lader sig indfange via kvantitativ metode samt behandle statistisk. I denne foreliggende konkretiseringsproces gøres brug af *nominelle*²⁰ såvel som *operationelle definitioner*²¹ af problemformuleringens nøglebegreber (De Vaus 2001:25ff) såvel som af de mere *sekundære* aspekter af problemstillingen i form af køn²², alder, etnicitet og religiøsitet. Hermed præsenteres nu operationalisering af problemformuleringen efterfulgt af operationalisering af de mere sekundære aspekter af problemstillingen.

Operationalisering af problemformuleringen

Problemformuleringen: *Hvilke holdninger har unge til homoseksualitet, og hvordan forklares disse holdninger i lyset af 1) de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser samt 2) de unges kontakt til homoseksuelle personer* indeholder følgende nøglebegreber:

- *Holdninger*
- *Unge*
- *Homoseksualitet*
- *Femininitets- og maskulinitetsforståelser*
- *Kontakt*
- *Homoseksuelle personer*

Holdninger – Nominel definition

Den *nominelle definition* af holdninger, som fremstilles i dette speciale, inspireres af bl.a. Henning Olsens studie af holdninger til handicappede (2000), samt Slåtten og Anderssens undersøgelse (2008) af holdninger til LGBT-personer i Norge. Sidstnævnte belyser, at der indenfor klassisk holdningsteori tales om en holdning som en *samlet vurdering af et tankeobjekt*. Med tankeobjekt menes enten et helt konkret objekt, såsom eksempelvis en is, eller et mere abstrakt tankeobjekt, såsom

²⁰ Den *nominelle definition* sigter mod at skabe en utvetydig forståelse af undersøgelsens nøglebegreber, som de optræder i dette speciale.

²¹ Den *operationelle definition* konkretiserer begreberne yderligere ved at transformere de nominelt definerede, men fortsat abstrakte, formuleringer til målbare og mere jordnære størrelser i form af de spørgsmål, som inddrages i spørgeskemaet.

²² Det kan virke misvisende i denne sammenhæng at betragte køn som et *sekundært* aspekt af problemstillingen, da køn er så tæt koblet til vores fokus på femininitets- og maskulinitetsforståelser. For overskuelighedens skyld præsenteres køn dog sidestillet med de øvrige kontrolvariable.

homoseksualitet. Olsen fremhæver, at der ingen almen definition findes af holdningsbegrebet, men at "*evaluering af objekter*" (Olsen 2000:49) er en fællesnævner for forståelser af holdningsbegrebet. Holdninger vil i dette speciale ligeledes forstås som *evaluering af et objekt* med det potentiale at initiere faktisk adfærd (Kapitel 3). Mere specifikt afgrænser vi os *til* at se på holdninger med *homoseksualitet som objekt*.

Når vi undersøger holdninger til homoseksualitet er vi desuden inspirerede af Warren J. Blumenfeld (1992), der påpeger, at holdninger til homoseksualitet kan udtrykkes på fire forskellige niveauer – *personligt*, *interpersonelt*, *institutionelt* og *samfundsmæssigt* niveau (Blumenfeld 1992:3ff). Blumenfeld betragter negative holdninger til homoseksualitet som *homofobi*²³, der netop kan indfanges på de fire forskellige niveauer. *Personlig* homofobi henviser til individets holdninger til homoseksuelle personer (fordomme), mens *interpersonel* homofobi udspringer af individets handlinger på baggrund af disse fordomme (diskrimination). *Institutionel* homofobi refererer til politik og bestemmelser, der vedrører homoseksuelles rettigheder, hvor *samfundsmæssig* homofobi manifesteres i stereotypificering af lesbiske og bøsser, samt i eksklusionen af denne befolkningsgruppe fra populærkulturen (Blumenfeld 1992:5). Blumenfelds sontring hjælper os i nuanceringen af, hvilken type holdninger (til homoseksualitet) vi reelt undersøger, samt hvilke valg og fravalg der fordelagtigt eller nødvendigt er truffet ift. spørgeskemaets indhold. Eksempelvis er holdninger til homoseksualitet på *institutionelt* niveau fravalgt grundet antagelsen om, at det er vanskeligt for eksempelvis en 13-årig at forholde sig til, om homoseksuelle personer har ret til kirkelig vielse, adoption ol. Herudover måles de unges *interpersonelle* homonegativitet ikke fordelagtigt vha. et spørgeskema, da de unges handlemønstre (eksempelvis adfærden overfor homoseksuelle personer) kan praktiseres ubevidst. I stedet er det de unges *personlige* homonegativitet, der vil måles, da denne form for homonegativitet netop henviser til individets reelle holdninger (eksempelvis på baggrund af fordomme omkring lesbiske og bøsser). Slutteligt fremhæver Blumenfeld, at homonegativitet findes på et *samfundsmæssigt* niveau. Dette niveau behandles latent i undersøgelsen, da de unges stereotypificering af homoseksuelle personer manifesteres heri.

Ovennævnte nominelle afgrænsning er på denne måde foretaget på baggrund af vores metodevalg af spørgeskema-format såvel som vores målgruppe af unge.

Holdninger – Operationel definition

Med den operationelle definition af holdninger opstår sontringen mellem *generelle holdninger* og *specifikke holdninger* – en sontring, der betragtes som: "[...] a key element

²³ Vi betegner dog negative holdninger til homoseksualitet som *homonegativitet*, jf. tidligere begrebsdefinition.

in attitude measurement [...]" (Baker 1992:16). Vekselvirkningen mellem generelle og specifikke spørgsmål giver os et mere nuanceret billede af de unges holdninger til homoseksualitet. "*I størstedelen af den socialpsykologiske litteratur forstås generelle holdninger som holdninger, der ekskluderer holdningsbæreren som tænkt aktør ift. et givet holdningsobjekt*" (Olsen 2000:52). Således bidrager de generelle holdningsspørgsmål med viden om de unges *almene forestillingsbilleder*, mens de specifikke holdningsspørgsmål giver os en viden om de unges *potentielle handleparathed* (Olsen 2000:52). Mao. tages i dette speciale højde for, at der kan være forskel på de unges mere generelle holdning til homoseksualitet, eksempelvis i form af en stereotyp forestilling om homoseksuelle personer (deres *personlige* homonegativitet), og den handlingsparathed de unge besidder (deres *interpersonelle* homonegativitet) (Kapitel 3). Et eksempel på et specifikt holdningsspørgsmål fra spørgeskemaet er som følgende: "*Jeg ville stoppe mit venskab med en person, hvis jeg fandt ud af, at han/hun var homoseksuel*" ("Bilag 8"), mens et eksempel på et generelt holdningsspørgsmål fra spørgeskemaet er: "*Det er ulækkert, at to drenge holder i hånd på åben gade*" ("Bilag 8").

Da vores sample udgøres af 13-17-årige synes kombinationen af specifikke og generelle spørgsmål særlig nødvendig. Dette skyldes, at en så ung målgruppe kan forventes at have begrænsede *personlige* erfaringer med homoseksuelle personer, da gruppen af homoseksuelle blot udgør omkring 2-5 procent af befolkningen (Gaynord 2012), mens de homoseksuelle personer, der måtte være i de unges jævnaldrende omgangskreds muligvis slet ikke er sprunget ud endnu. Det er således afgørende, at imødekomme de unges holdninger til homoseksualitet igennem generelle holdningsspørgsmål, da det formodes, at målgruppen, grundet deres unge alder, i mindre grad end ældre personer har fået deres fordomme udfordret, hvorfor deres holdninger langt hen af vejen kan forventes at være baseret på stereotype forestillinger. Herudover er det nødvendigt ikke blot at stille specifikke holdningsspørgsmål, idet disse implicerer, at de unge skal indtænke sig selv som aktør (eksempelvis "*Jeg ville stoppe mit venskab...*"), hvilket kan være vanskeligt for dem, såfremt de ikke har konkrete erfaringer at trække på (Kapitel 5).

Med reference til begrebet *social desirability* (Johnson & Fendrich 2005) søges at 'komme bag' tendensen til at respondenterne angiver socialt favorable holdninger, hvilket generelle spørgsmål *særligt* kan lægge op til. Ved at veksle mellem specifikke og generelle spørgsmål, mener vi til dels at kunne tage højde for denne tendens (Anderssen & Slåtten 2008:109).

Ydermere skal nævnes, at kortlægningen af holdninger til homoseksualitet udelukkende baseres på de unges *eksplicitte* holdninger, da disse er typen af holdninger, som individet er bevidst om. De unges *eksplicitte* holdninger er således de eneste, det er muligt at indfange med et spørgeskema. Ideelt set burde *implicitte* og *eksplicitte* holdninger indfanges, idet der kan være diskrepans imellem disse

(Anderssen & Slåtten 2008:27). Dette rækker dog ud over undersøgelsens ressourcemæssige og metodiske rammer.

Unge – Nominel definition

Enkelt formuleret er 'unge' noget man *bliver* (efter at have været barn), og noget der *går over* (når man bliver voksen) (Gundelach & Nørregård-Nielsen 2002:28). *Ungdom* er en overgangsfase, der af sociolog Simon Frith betegnes som "[...] [a] transition from child to adult [that] doesn't happen evenly and is full of contractions" (Frith 1984:2). I en søgen efter sig selv afprøver unge forskellige livsstrategier, hvorved der kan tales om indsnævring (*contractions*) i de unges bevidsthed omkring sig selv i form af en tydeliggørelse eller nuancering af, hvem de er som personer. Som Clemmensen og Straarup-Søndergaard pointerede i litteraturstudiet gør denne søgen efter identitet sig særligt gældende for unge i 13-17 års alderen (Kapitel 2), som er den aldersgruppe, vi på baggrund af litteraturstudiet, har valgt at undersøge grundet denne gruppes relativt høje grad af homonegativitet (Kapitel 3) Den nominelle definition af *unge* er derfor betinget af alder, og dette gør sig gældende trods vores kendskab til, at der hersker en generel sociologisk forståelse af, at en aldersbetinget definition af *ungdom* ikke altid er tilstrækkelig (Bourdieu 1997:146ff). I vores situation synes en sådan definition dog at være det, da vores brug af ordet *unge* blot en term, der skal referere til en given aldersgruppe, der er fundet interessant for undersøgelsens eksakte fokus.

Homoseksualitet – Nominel definition

Nøglebegrebet *homoseksualitet* er fællesbetegnelsen af *lesbiske* som *bøsser*. I nærværende undersøgelse refererer *lesbiske* til piger, som primært har en følelsesmæssig og erotisk tiltrækning til personer af eget køn. På lignende vis refererer *bøsser* til drenge, som primært har en følelsesmæssig og erotisk tiltrækning til personer af eget køn (Anderssen & Slåtten 2008:12). I socialkonstruktivistisk forstand undersøges *homoseksualitet*, *lesbiske* og *bøsser* som sociale kategorier, hvorpå de unges stereotypisering af homoseksuelle personer hægtes. Her er det væsentligt at bemærke, at de unges ideer om lesbiske og bøsser som sociale kategorier ikke er det samme som homoseksuelle personer af kød og blod.

I den nominelle definition af homoseksualitet indtænkes endvidere et aspekt omkring de unges holdninger til, *hvem der bør have sex med hvem?* (Spørgsmål 20). Hermed forventer vi at indfange de unges normative holdninger til seksuel adfærd mellem personer af *modsatte* såvel som *samme* køn. Med reference til Clemmensen og Straarup-Søndergaard (Kapitel 2) har vi at gøre med unge respondenter, der er midt i en *seksuel opvågning*, hvorfor det kan forventes, at seksualitet fylder meget i de unges bevidsthed (Orry 2007:2) og derfor også i deres holdningsgrundlag for homoseksualitet. Når vi helt eksplicit inddrager det seksuelle aspekt på denne måde, lytter vi til bl.a. Raja og Stokes (1998), der fremhæver, at sex imellem *to piger* af

mange betragtes som 'frækt', mens dette langt fra gør sig gældende for sex imellem *to drenge* (Kapitel 2). Herved nuanceres de unges holdninger til homoseksualitet yderligere.

Homoseksualitet – Operationel definition

Som nævnt ovenfor opdeles homoseksualitet i lesbiske og bøsser for at imødekomme kritikken vedrørende tidligere forsknings manglende anerkendelse af, at *holdninger til lesbiske* og *holdninger til bøsser* kan være forskellige fra hinanden (Kapitel 2:25). Når vi overordnet set undersøger *de unges holdninger til homoseksualitet* operationaliseres disse ud fra denne sontring.

Helt konkret lader dette sig gøre med inspiration fra tidligere studier, hvorfra følgende nuancering, af de unges holdninger til henholdsvis lesbiske og bøsser, er hentet:

Tabel 1. Items til afdækningen af de unges holdninger til lesbiske

Holdninger til lesbiske (Spørgsmål 14, 15, 20; i Anderssen & Slåtten 2008; Schippers 2007; Kite 2011)
<i>Hvad er din overordnede holdning til lesbiske?</i>
<i>Hvad er din holdning til at to piger har sex med hinanden?</i>
<i>Det ville være ubehageligt at sidde ved siden af en pige i bussen, som jeg ved er lesbisk</i>
<i>Det er ulækkert at to piger holder hinanden i hånden på åben gade</i>
<i>Jeg ville ikke have et problem med at arbejde i gruppe med en lesbisk²⁴</i>

Tabel 2. Items til afdækningen af de unges holdninger til bøsser

Holdninger til bøsser (Spørgsmål 16, 17, 20; i Anderssen & Slåtten 2008; Schippers 2007; Kite 2011)
<i>Hvad er din overordnede holdning til bøsser?</i>
<i>Hvad er din holdning til at to drenge har sex med hinanden?</i>
<i>Det ville være ubehageligt at sidde ved siden af en dreng i bussen, som jeg ved er bøsse</i>
<i>Det er ulækkert at to drenge holder hinanden i hånden på åben gade</i>
<i>Jeg ville ikke have et problem med at arbejde i gruppe med en bøsse²⁵</i>

På baggrund af ovenstående spørgsmål dannes to indeksvariable – *indekslesbiske* (Cronbach's Alpha .772) og *indeksbøsser* (Cronbach's Alpha .899) (for indeksskonstruktion se "Bilag 5"), der vil udgøre de afhængige variable i de logistiske regressionsanalyser.

²⁴ Spørgsmålet er udarbejdet med inspiration fra Anderssen og Slåtten (2008) og tilpasset målgruppen, da gruppearbejde forventes at være en del af de unges hverdag i skolen.

²⁵ Ibid.

Femininitets- og maskulinitetsforståelser – Nominel definition

Lærende op af Connell og Schippers' teoretiske betragtninger forstår vi de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser igennem begreberne multiple femininiteter og maskuliniteter. Hermed ikke sagt at de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser *er* disse sociale kategorier, men i stedet er det de unges internaliserede forestillinger af, hvad der er kvindelige og mandelige kendetegn, der udgør femininitets- og maskulinitetsforståelserne blandt de unge. Mao. undersøger vi, ud fra Hypotese 1, de unges holdninger til homoseksualitet i lyset af forskellige tendenser til kønskategoriisering blandt de unge (eksempelvis i form af stereotypifisering af lesbiske og bøsser).

Traditionelle kønsrolleforståelser er afgørende for de unges holdninger

Med undersøgelsens fokus på holdninger til homoseksualitet er det afgørende at forstå, hvordan problemstillingen (homonegative tendenser blandt de unge) helt fundamentalt kan siges at udspringe af diskrepansen mellem de unge, der efterstræber traditionelle kønsrolleforståelser og de unge, der *ikke* gør, eller som ikke lever tilstrækkeligt op til kønsidealene forbundet hermed (eksempelvis homoseksuelle personer). At det er de traditionelle kønsrolleforståelser, der på denne måde kan siges at være konfliktskabende (marginaliserende) for bl.a. gruppen af homoseksuelle personer forklares ud fra patriarkatets tilsyneladende evindelige greb i individ og samfund (Kapitel 6). Om der tales om *lokale*, *regionale* eller *globale* konstruktioner af femininitet og maskulinitet, så vil Connell plædere for, at disse altid vil være rodfastet i den patriarkalske genderorden. Vi finder det således nødvendigt at behandle de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser *i form af traditionelle kønsrolleforståelser* (denne sammenkobling vil fremover benævnes TFM-forståelser) Som Reinicke siger: "Alle, som vil forsøge at forandre på samfundet, og alle, som vil forsøge at bryde ud af deres marginalisering, f.eks. kvinder og homoseksuelle, må forholde sig til de eksisterende maskuline stereotyper" (Reinicke 2008), og det gør vi så – både som kvinder, men i højere grad som nogen med intentionen om at skabe bedre vilkår for 'homospirer' i folkeskolen (jf. "Forord").

Subjektive kønsrolleforståelser blandt de unge som analytisk modvægt

Velvidende at nyere femininitets- og maskulinitetsforståelser vinder stadigt større indpas i samfundet må tages højde herfor i *den nominelle definition* af femininitets- og maskulinitetsforståelser. Dette gør vi ved at opstille en analytisk modvægt til de traditionelle kønsrolleforståelser ud fra McCormacks tanke om, at social anerkendelse kan vindes uden magt i form af traditionel maskulinitet. I stedet fremhæver McCormack, at popularitet koblet til et individs *personlighed* (eksempelvis karisma) kan bevirke, at et individ (også kvinder og homoseksuelle personer) kan positionere sig højere i det sociale hierarki end mænd, der tilnærmelsesvist lever op til det traditionelle kønsideal. Mao. kan her tales om, at der *lokalt* kan herske nogle

subjektive konstruktioner af femininitet og maskulinitet, der udfordrer traditionel femininitet og maskulinitet. Som Connell ville udtrykke det, er det i den lokale kontekst, at individet demonstrerer sin relation (distance) til hegemonisk maskulinitet (og femininitet) på *regionalt* plan. Ved på denne måde at vedkende behovet for analytisk modvægt, da relationen mellem de traditionelle kønsrolleforståelser og holdninger til homoseksualitet er mere eller mindre indlysende vil de unges *sociale position* inddrages i analysen som en *lille* udfordring til patriarkatets til stadighed rammesættende normer (strukturen). Vores forståelse af femininitets- og maskulinitetsforståelser skal hermed indfanges på to plan, der i Gidden'sk forstand kan forstås som strukturationen mellem *aktør* og *struktur*.

Udledt af ovenstående er den nominelle definition af femininitets- og maskulinitetsforståelser mere præcist: Traditionelle kønsrolleforståelser baseret på den overordnede genderstruktur (*regionalt og globalt plan*) og i *mindre* grad subjektive kønsrolleforståelser baseret på mere *lokale* genderregimer.

Det er vigtigt at hæfte sig ved størrelsesordnen af vores fokus på henholdsvis traditionelle og subjektive kønsrolleforståelser. Traditionelle kønsrolleforståelser er hovedaspektet af de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser og vil behandles, uafhængigt af de unges subjektive kønsrolleforståelser, i Hypotese 1, mens de subjektive kønsrolleforståelser imødekommes i den samlede analysedel (efter analysen af Hypotese 1 og 2). Hvordan dette lader sig praktisere igennem et spørgeskema fremgår af den efterfølgende *operationelle definition* af femininitets- og maskulinitetsforståelser. Først vil vi dog tage højde for en potentiel kritik ift. Hypotese 1.

Den naturlige sammenhæng mellem traditionelle kønsrolleforståelser og holdninger til homoseksualitet

Når Hypotese 1 har til hensigt at undersøge, hvordan de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser (*overvejende i form af traditionelle kønsrolleforståelser*) præger deres holdninger til homoseksualitet kunne vi kritiseres for, at belyse et indlysende fænomen. Denne kritik vil dog afværges, da omfanget af TFM-forståelser (*underforstået graden af homonegativitet blandt de unge*) er en underkendt faktor. Det er således interessant at undersøge, i hvilket omfang de unge trækker på TFM-forståelser, såvel som i hvilket omfang deres holdninger til homoseksualitet også baseres derpå. Vi foranlediges til at forestille os at et (eller begge) af følgende to hypotetistiske scenarier gør sig gældende for de unge.

1) De unge efterstræber i højere grad end ældre generationer mere *subjektive* kønsrolleforståelser (herunder de nyere kønsideal²⁶) af den årsag, at de i mindre grad er blevet disponeret for patriarkalske værdier – *både* grundet deres unge alder og da de patriarkalske værdier vurderes at være på retur.

2) De unge efterstræber i højere grad end ældre generationer mere *traditionelle* kønsrolleforståelser af den årsag, at de har et større behov for at støtte sig op de fastforankrede traditionelle værdier, da de unge er i en livsfase, der i højere grad kalder på søgende efter identitet, hvorfor de unge er mere usikre og mindre subjektive i deres værdisæt end ældre generationer.

Mao. undersøger vi, ud fra Hypotese 1, de unges holdninger til homoseksualitet i lyset af traditionelle tendenser til køns kategorisering blandt de unge i form af de unges stereotypifisering af lesbiske og bøsser.

Traditionelle kønsrolleforståelser (TFM-forståelser) – Operationel definition

For at kunne indfange de unges TFM-forståelser på bedst mulig vis er der gjort brug af samtlige gennemtestede mål ("Bilag 7") bestående af en lang række items, som de har haft mulighed for at erklære sig mere eller mindre enige i. Som det fremgår af nedenstående er disse items opdelt i henholdsvis traditionelle maskulinitetsforståelser (TM-forståelser) og traditionelle femininitetsforståelser (TF-forståelser).

Tabel 3. Items til afdækning af TF-forståelser

<i>Hvordan synes DU piger bør være? (Spørgsmål 28, 29, 30; inspireret af skalaerne GRCS-A, AMIRS, MRAS, FIS & AFIS – "Bilag 7").</i>
<i>Piger bør ikke prutte eller bøvse højt</i>
<i>Piger har svært ved at håndtere stressede situationer uden at begynde at græde</i>
<i>Piger med en kæreste er gladere end piger uden kæreste</i>
<i>Piger deler altid deres bekymringer med andre piger</i>
<i>Det er mere passende for piger at blive skolelærere frem for skoleleder</i>
<i>Piger bør ikke være aggressive</i>
<i>Det forventes ikke, at piger kan lappe deres egen cykel</i>
<i>Piger bør ikke lave 'drenge' ting</i>
<i>Piger bør altid vide, hvordan andre har det</i>
<i>Piger bør være gode til at trøste</i>
<i>Piger bør gå i stilletter, også selvom det er ubehageligt</i>

²⁶ Vi vælger at behandle de nyere kønsideal (for piger eks. bitch, pornstar ol. og for drenge eks. omsorgsfuld partner) som *mere* subjektive kønsrolleforståelser, da de ses i relation til TFM-forståelser, der stikker langt dybere i kulturen og bevidstheden.

Tabel 4. Items til afdækning af TM-forståelser

<i>Hvordan synes DU drenge bør være? (Spørgsmål 28, 29, 30; inspireret af skalaerne GRCS-A, AMIRS, MRAS, FIS & AFIS – "Bilag 7").</i>
<i>En 'rigtig' dreng har altid lyst til sex</i>
<i>Drenge bør lade som om, at de har prøvet at have sex, også selvom de ikke har</i>
<i>Det er i orden, at en dreng siger nej til sex</i>
<i>I et godt kæresteforhold er det drengen der bestemmer, hvornår man skal have sex</i>
<i>Drenge bør ikke give hinanden et knus</i>
<i>Drenge bør ikke bede om hjælp</i>
<i>Drenge bør ikke græde over en film</i>
<i>Drenge bør lade som om der ikke er noget i vejen, også selvom noget går dem på</i>
<i>Hvis en dreng fortæller andre om sine bekymringer, virker han svag</i>
<i>Drenge bør ikke gå, når der er optakt til slagsmål</i>
<i>Drenge bør gå efter det de vil have, også selvom de sårer andres følelser</i>

På baggrund af ovenstående spørgsmålsrækker dannes to indeksvariable – femininitetsindeks (Cronbach's Alpha .804) og maskulinitetsindeks (Cronbach's Alpha .861) (for indeksskonstruktion se "Bilag 5"), der vil udgøre de uafhængige variable i de logistiske regressionsanalyser i Hypotese 1.

Subjektive kønsrolleforståelser – Operationel definition

Da dette er et kvantitativt studie, og da subjektive kønsrolleforståelser med fordel studeres kvalitativt, vil inddragelsen af de unges subjektive kønsrolleforståelser blot give et anerkendende praj om, at femininitets- og maskulinitetsforståelser kan være andet end blot patriarkatryttere. Med mere induktiv maner, end det er set tidligere i operationaliseringen, indhentes her information om den *position*, de unge 'taler' ud fra, når de udtrykker deres homopositive/-negative holdninger. Et bud på hvad denne position kan implicere er, som McCormack påpeger, de unges *personlighed* (karisma) og *subgrupperingen* blandt dem. Heraf følgende spørgsmål, som de unge igen har kunnet erklære sig mere eller mindre enige i.

Tabel 5. Items til afdækning af de unges 'personlighed'.

<i>Hvordan er du? (Spørgsmål 35; inspireret af McCormack 2011:92ff).</i>	
<i>Sjov</i>	<i>Selvsikker</i>
<i>Udadvendt</i>	<i>Kan snakke med alle</i>

Med reference til McCormack og hans understregning af, at socialt hierarki tilmed kan baseres på mere subjektive konstruktioner inkluderes følgende karakteristika med specifik reference til McCormack: *sjov*, *udadvendt*, *selvsikker* og *kan snakke med alle* (McCormack 2011:92ff).

De unges subgruppering

Tabel 6. Items til afdækning af de unges subgruppering

<i>Hvis dine venner kaldte dig for noget af følgende, hvor enig eller uenig ville du så være? (Spørgsmål 36; inspireret af MULD-undersøgelsen).</i>	
Sporty	Stille pige/dreng
Poptøs/-dreng	Techno freak
Hiphopper/Skater	Computernørd
Bodybuilder/Pumper	Punker (herunder EMO)
Hippie	

Med ovenstående to spørgsmål om henholdsvis de unges 'personlighed' og subgruppering indhentes information om fra, hvilket standpunkt de unge betragter homoseksualitet. Således imødekommes kritikken, der har været af Connell (1987, 1995) om at lade individet determinere af de patriarkalske strukturer, da vi netop anerkender, at de unge også har personlige og unikke præferencer af kønnet adfærd på tværs af patriarkalsk genderorden.

På baggrund af de analytiske fund fra Analysedel I, bliver det i den samlede analyse, i denne henseende, interessant at undersøge *relationen* mellem traditionelle kønsrolleforståelser (femininitet og maskulinitet på regionalt plan – struktur) og subjektive kønsrolleforståelser (femininitet og maskulinitet på lokalt plan – aktør). I forlængelse heraf undersøges dermed variationen i de unges opfattelser af, hvad der kan betragtes som henholdsvis hegemonisk feminint og maskulint ud fra, hvilke karakteristika og væremåder der værdsættes eller devalueres af de unge, samt hvordan dette influerer deres holdninger til homoseksualitet.

Kontakt – Nominel definition

Nøglebegrebet *kontakt* forstås overordnet set ud fra Allports sondring mellem *casual contact* versus *true acquaintance*. Med *casual contact* refereres til tilfældig, overfladisk og flygtig kontakt, mens *true acquaintance* henviser til kontakt, hvor samtale og opbygningen af venskaber muliggøres igennem mere regelmæssige og forpligtigende møder. For at indfange hvorvidt de unges kontakt med homoseksuelle personer er af *casual karakter* eller nærmere har form af *true acquaintance* vil *nærhed af kontakt*, *hyppighed af kontakt* samt *antallet af kontaktpersoner* belyses. Sidstnævnte henvender sig ikke direkte til skellet mellem *casual contact* og *true acquaintance*, men vil dog alligevel indgå som et mål for de unges kontakt med homoseksuelle personer, da denne parameter, sammen med de to andre (nærhed og hyppighed), af litteraturstudiet, er identificeret som væsentligt for de unges holdninger til homoseksualitet (Basow & Johnson 2000:392; Finlay & Walther 2003:375; Baunach et al. 2009:31; Kapitel 2).

Kontakt – Operationel definition

I afdækningen af de unges grad af kontakt med homoseksuelle personer ud fra den nominelle definition af kontakt i form af *nærhed*, *hyppighed* og *antal* kontaktpersoner anvendes nedenstående spørgsmål. Disse omhandler antallet af homoseksuelle kontaktpersoner, samt intimiteten af dette forhold, herunder om forholdet er til venner, nær familie, øvrig familie og/eller personer, som de unge ikke er decideret venner med. De unges *antal* af kontaktpersoner indhentes via svarkategorierne koblet til spørgsmål 32 i form af *Ja, en person*, *Ja, flere personer*, *Ikke sikker, men tror det* og *Nej*.

Tabel 7. Items til afdækningen af nærheden i de unges kontakt.

Nærhed af kontakt (Spørgsmål 32; Heinze & Horn 2009:941; Raja & Stokes 1998:120)
<i>Har du venner, der er homoseksuelle?</i> (defineres som <i>nær</i> kontakt)
<i>Er nogen i din nærmeste familie (mor, far, søskende) bøsse eller lesbisk?</i> (defineres som <i>nær</i> kontakt)
<i>Er nogen i din øvrige familie (moster, fætter mv.) bøsse eller lesbisk?</i> (defineres som <i>fjern</i> kontakt)
<i>Kender du en homoseksuel person, som du ikke er decideret ven med?</i> (defineres som <i>fjern</i> kontakt)

Hyppigheden af de unges kontakt afdækkes vha. spørgsmål 33

Tabel 8. Items til afdækningen af hyppigheden i de unges kontakt.

Hyppighed af kontakt (Spørgsmål 33; Anderssen & Slåtten 2008:128)
<i>Hvor tit har du kontakt til/snakker med en lesbisk?</i>
<i>Hvor tit har du kontakt til/snakker med en bøsse?</i>

På baggrund af ovenstående er desuden dannet et indeks for de unges grad af kontakt – *kontaktindeks* (Cronbach's Alpha .853) (for indeksskonstruktion se "Bilag 5").

Med reference til den operationelle definition af holdninger nævner vi, at de unge grundet deres alder kan forventes at have relativ begrænset *personlig* erfaring med homoseksuelle personer. Dette betyder dog ikke, at det er irrelevant at undersøge de unges holdninger i lyset af kontakt, men nærmere forventes det, at effekten af den kontakt der nu engang findes, blandt de unge, potentielt kan træde tydeligere frem.

Homoseksuelle personer – Nominel definition

I relation til de unges kontakt optræder nøglebegrebet *homoseksuelle personer* i problemformuleringen, da det er kontakten med homoseksuelle personer, der er aktuel mhp. udfordringen af de unges fordomme overfor lesbiske og bøsser. Som det blev nævnt i den nominelle definition af homoseksualitet er homoseksuelle personer nogen, som primært har en følelsesmæssig og erotisk tiltrækning til personer af eget

køn (Anderssen & Slåtten 2008:12). Med *homoseksuelle personer* refereres til hele spektret af homoseksuelle piger/kvinder og drenge/mænd – fra eksempelvis Gustav til *a very straight gay* (Kapitel 6).

Homoseksuelle personer – Operationel definition

Hvilke homoseksuelle personer de unge kan forventes at have kontakt til er forsøgt indfanget ifm. ovennævnte kontaktspørgsmål 32. Her skelnes imellem de *nære familiære* kontaktpersoner (mor, far, søskende), *øvrige familiære* kontaktpersoner (moster, fætter mv.), *en eller flere homoseksuelle venner* og til sidst *en eller flere homoseksuelle personer, som de ikke er deciderede ven/venner med*.

Operationalisering af problemstillingens sekundære aspekter

Her kommer et oprids af indhold og operationalisering af undersøgelsens kontrolvariable (køn, alder, etnicitet og religiøsitet), der, i litteraturstudiet, blev identificeret som nogle sociale differentieringsformer med relevans for problemstillingen.

Køn

Med reference til West og Zimmerman (1987) dækker den nominelle definition af køn over *sex* såvel som *gender*, mens kontrolvariablen *køn* dog kun indfanger de unges biologiske køn, idet *gender* indfanges i operationaliseringen af femininitets- og maskulinitetsforståelser (Hypotese 1). Ift. sidstnævnte vil køn indgå i regressionsanalysen som et præj om, at biologisk køn går forud for de unges traditionelle kønsrolleforståelser, mens disse to aspekter af køn som *sex* og *gender* er i et stærkt afhængighedsforhold til hinanden.

Tabel 9. Køn

Køn (Spørgsmål 1)
Dreng
Pige

Desuden indgår køn i regressionsanalysen af de unges kontakt med homoseksuelle personer (Hypotese 2), hvorved vi samlet set undersøger køn i tre forskellige afskygninger. Som nævnt ovenfor – køn som *sex*, køn som *gender* og slutteligt køn som *position*. Eksempliceret ved en *dreng* (*sex*), der *besidder traditionelle kønsrolleforståelser* (*gender*), hvorfor han *distancere sig til homoseksuelle personer* (*position*).

Alder

De unges *alder* angives helt naturligt ud fra, hvor mange år de unge er (13-17 år), og er af statistiske årsager rekodet til kategorierne 13 år, 14 år, 15-17 år. At nuancerne i

højere grad bevares for de yngste i samplet forklares ved, at de yngste forventes at være mere homonegative end de ældste (Kapitel 2:?), hvorfor det i højere grad giver mening at sætte de ældste som referencegruppe ("Bilag 9").

I den operationelle definition af alder kobles tilmed de unges *årgang* (8. eller 9.) for således at opnå et stærkere mål for aldersafhængige nuancer indenfor målgruppen. Således måles både på biologisk og social alder.

Følgende spørgsmål er anvendt:

Tabel 10. Alder og årgang

Alder (Spørgsmål 2)	Årgang (Baggrundsskema)
13 år	8. årgang
14 år	9. årgang
15 år	
16 år	
17 år	

Etnicitet

Begrebet om *etnicitet* har oprindelse i, hvor henholdsvis de unge selv er født og hvor deres forældre er født. Her skelnes mellem om de unge er enten *vestlige* eller *ikke-vestlige*. Betegnes de unge som vestlige gør ét af følgende forhold sig gældende: *den unge og forældrene er født i et vestligt land* eller *den unge er ikke født i et vestligt land, men det er begge forældre*. Betegnes de unge som ikke-vestlige gør ét af følgende forhold sig gældende: *den unge og forældrene er født i et ikke-vestligt land*, *den unge og én af forældrene er født i et ikke-vestligt land* eller *den unge har en mor eller far, der er født i et ikke-vestligt land*.²⁷

Tabel 11. Items til afdækning af etnicitet.

De unges etniske oprindelse (Spørgsmål 3-5)
Er du født i Danmark?
Er din mor født i Danmark?
Er din far født i Danmark?

Svarkategorierne hertil er som eksempel: *Ja, Nej jeg er født i et andet skandinavisk land end Danmark (Norge eller Sverige), Nej jeg er født i et ikke-skandinavisk land i Europa eller i USA, Nej jeg er født udenfor Europa eller USA og Ved ikke* (for rekodning se "Bilag 9").

²⁷ Sidstnævnte definition af unge som ikke-vestlige, hvis de blot har én forældre, der er født i et ikke-vestligt land gør sig gældende af statistiske årsager, da gruppen af ikke-vestlige unge ellers bliver for lille. Dens praktiske relevans kan dog diskuteres.

Religiøsitet

Graden af religiøsitet blandt de unge oprinder af følgende to spørgsmål:

Tabel 13. Items til afdækning af religiøsitet

De unges grad af religiøsitet (Spørgsmål 6-7)
<i>På en skala fra 1-7, hvor 1 er "ikke religiøs", og 7 er "religiøs", hvor vil du så placere <u>dig selv</u>?</i>
<i>På en skala fra 1-7, hvor 1 er "ikke religiøs", og 7 er "religiøs", hvor vil du så placere <u>din nærmeste familie</u>?</i>

Når vi har sammenfattet de unges grad af religiøsitet med deres families grad af religiøsitet, forventer vi at få et mere solidt mål for religiøsitetens effekt på de unge. Dette forklares med, at familiens grad af religiøsitet formodes at præge de unge til trods for, at de unge måske angiver, at de er mindre religiøse end deres familie (for rekodning se "Bilag 9").

KAPITEL 8. ANALYSESTRATEGI OG STATISTISK METODE

Efter ovenstående operationalisering af problemformuleringen vil kapitel 8 indledningsvist præsentere undersøgelsens *analysestrategi* efterfulgt af en præsentation af den statistiske metode, som appliceres. Den samlede analysestrategi fremgår af Tabel 13 herunder. Først vil dog kort præsenteres, hvilke tanker der ligger bag denne måde at udforme analysen på.

Deskriptive indikationer

Forud for analysens to hovedafsnit (Analysedel I og Analysedel II) præsenteres empirien ("Kapitel 10. Præsentation af data – deskriptive indikationer") gennem univariat analyse af de forhold, der findes aktuelle at fremhæve i relation til analysens videre fokus. Det er i denne indledende analyse, at den videre analyse funderes – det belyses *hvem* de unge er ("Respondentbeskrivelse"), deres brug af 'homo'-ord ("Miljøbeskrivelse") samt *hvordan* de unges holdninger til homoseksualitet fordeler sig ift. graden af homopositivitet/-negativitet ("Analysefundament") – spredt ud over de items, der indgår i indekslesbiske og indeksbøsser, der udgør analysens afhængige variable. Med denne introduktion til data indhentes en mere nuanceret og 'levende' erkendelse af, hvordan homoseksualitet eksisterer som socialt fænomen blandt de unge.

Analysedel I og Analysedel II

Analysedel I og Analysedel II behandles adskilt, men repræsenterer samtidigt en fortløbende analytisk datagennemgang. I Analysedel I undersøges Hypotese 1: *De unges femininitets- og maskulinitetsforståelser præger deres holdninger til homoseksualitet* ud fra det, i operationaliseringen, nævnte perspektiv på TFM-forståelser. Mere specifikt undersøges følgende sammenhæng:

- **Analysedel I – De unges femininitets- og maskulinitetsforståelser**
 - TFM-forståelser → Øget homonegativitet

I Analysedel II undersøges Hypotese 2: *De unges kontakt med homoseksuelle personer præger deres holdninger til homoseksualitet*. Mere specifikt undersøges følgende sammenhænge:

- **Analysedel II – De unges grad af kontakt med homoseksuelle personer**
 - Kontakt → Reduceret homonegativitet

Under såvel Analysedel I og Analysedel II vil to modeller opstilles (A og B).

Modeller til Analysedel I

I Analysedel I's to modeller (A og B) fokuseres på TFM-forståelser og *køns* sammenhæng med holdninger til henholdsvis lesbiske og bøsser. Model A belyser de bivariate sammenhænge:

1. Køn → Holdninger til lesbiske/bøsser
2. TF-forståelser → Holdninger til lesbiske/bøsser
3. TM-forståelser → Holdninger til lesbiske/bøsser

I Model B kontrolleres den bivariate sammenhæng (2 og 3) for køn, mens den bivariate sammenhæng (1) kontrolleres for TFM-forståelser. Den statistiske analyse af disse tre modeller vil afrundes med teoretiske fortolkninger heraf, overvejende med udgangspunkt i Connells teoretiske begrebsapparat, samt litteraturstudiets fund.

Modeller til Analysedel II

I Analysedel II's to modeller (A og B) fokuseres på *graden af kontakt* og *køns* sammenhæng med holdninger til henholdsvis lesbiske og bøsser. Model A belyser de bivariate sammenhænge:

1. Køn → Holdninger til lesbiske/bøsser
2. Graden af kontakt → Holdninger til lesbiske/bøsser

I Model B kontrolleres den bivariate sammenhæng (2) for køn. Som ved Analysedel I, vil Analysedel II' statistiske fund søges forklaret ved hjælp af teoretiske betragtninger i form af Allports kontaktteoretiske perspektiv, samt litteraturstudiets fund. Såfremt der viser sig en statistisk signifikant sammenhæng imellem kontakt og holdninger til lesbiske/bøsser, vil effekten af kontakt nuanceres yderligere. Dette vil ske igennem en delanalyse af udelukkende de unge, som har en eller anden form for kontakt med homoseksuelle personer. Mere specifikt vil der i denne delanalyse skelnes imellem de tre forskellige parametre af kontakt: *nærhed*, *hyppighed* og *antal kontaktpersoner* (Kapitel 6). Delanalysen vil her søge at identificere, hvilken parameter der har den største betydning for de unges holdninger til homoseksualitet *generelt* for de unge, som *har* kontakt med homoseksuelle personer. Da dette tilskårede sample er af reduceret karakter, vil fokus i denne delanalyse være på de unges holdninger til homoseksuelle *generelt*, idet en opsplitning i holdninger til bøsser og lesbiske her vil kunne bevirke at grupperne, der måles på bliver for små til, at det er statistisk forsvarligt at udføre analyse herpå.

Den samlede analyse

Efter bekræftelsen eller forkastelsen af Hypotese 1 og Hypotese 2 vil en samlet analyse finde sted. Sigtet hermed er at sammenholde de fund, som identificeres i Analysedel I og Analysedel II og belyse, hvorvidt disses forklaringskraft ændres, når de indføres i samme model. Samtidigt er det i den samlede analyse, at vi imødekommer, at de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser potentielt set kan udgøres af andre mere subjektive konstruktioner af hegemonisk femininitet og maskulinitet. Med reference til operationaliseringen af netop de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser argumenteredes for indhentningen af de unges mere subjektive femininitets- og maskulinitetsforståelser igennem de to aspekter 'personlighed' (de unges karismatiske træk) og de unges subgruppering. Slutteligt vil der i den sammenfattende analyse kontrolleres for de resterende tre kontrolvariable *alder* (og *årgang*), *etnicitet* og *religiøsitet*. Således anerkender vi, med litteraturstudiets fund 'i ryggen', at disse kontrolvariable, såvel som TFM-forståelser og kontakt med homoseksuelle personer, kan have en betydning for unges holdninger til homoseksualitet. Ved at inddrage kontrolvariablene i den sammenfattende analyse belyses, hvorvidt der kan tales om selvstændige sammenhænge mellem TFM-forståelser og holdninger til homoseksualitet og mellem kontakt og holdninger til homoseksualitet, eller om de (potentielt) tidligere fundne sammenhænge i Analysedel I og Analysedel II i stedet er resultatet af en af disse kontrolvariable (Agresti & Finlay 1997:358f).

Ønsket med den sammenfattende analyse er således at skabe grobund for en samlet vurdering af, hvilke indikatorer der har størst betydning for de unges holdninger til homoseksualitet.

Modeller til den samlede analyse

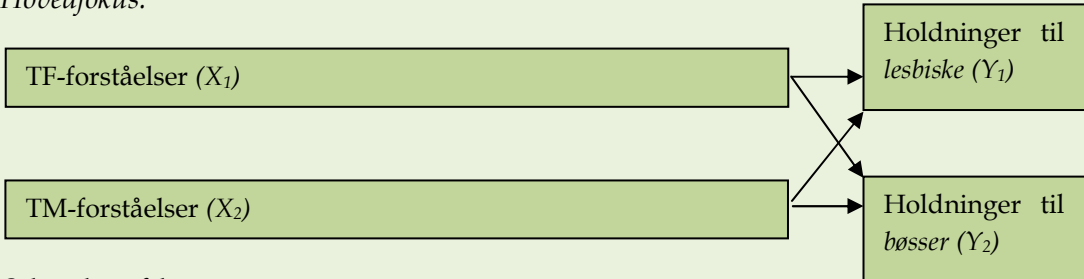
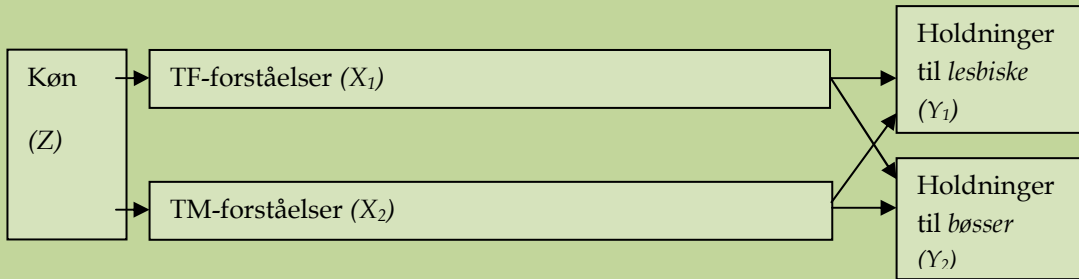
I den samlede analyses fire modeller (A, B, C og D) fokuseres på *TFM-forståelser*, *graden af kontakt* med homoseksuelle personer, de unges *subgruppering*, *'personlighed'* og *køns* sammenhæng med holdninger til henholdsvis lesbiske og bøsser. Model A belyser de bivariate sammenhænge:

1. TF-forståelser → Holdninger til lesbiske/bøsser
2. TM-forståelser → Holdninger til lesbiske/bøsser
3. Graden af kontakt med homoseksuelle personer → Holdninger til lesbiske/bøsser
4. 'Personlighed' → Holdninger til lesbiske/bøsser
5. Subgruppering → Holdninger til lesbiske/bøsser
6. Køn → Holdninger til lesbiske/bøsser
7. Etnicitet → Holdninger til lesbiske/bøsser
8. Religiøsitet → Holdninger til lesbiske/bøsser

9. Alder (årgang) → Holdninger til lesbiske/bøsser

I Model B justeres TFM-forståelser for kontakt og vice versa. I Model C justeres Model B for køn, 'personlighed' og subgruppering. Model D vil justere Model C for kontrolvariablene alder (årgang), etnicitet og religiøsitet. Vi gør opmærksom på, at den samlede analyse overvejende vil være af statistisk analytisk karakter, idet teoretisk tolkning allerede er foretaget af sammenhængen mellem TFM-forståelser og holdninger til bøsser/lesbiske (Analysedel I) samt af sammenhængen mellem kontakt og holdninger til bøsser/lesbiske (Analysedel II). I stedet vil de unges mere subjektive konstruktioner af, hvordan man er en populær pige eller dreng, såvel som kontrolvariablene, her udgøre den omtalte *lille analytiske modvægt* (Kapitel 7) ved inddragelsen af disse faktors indflydelse i den samlede statistiske Tabel III. Således opstår vores mulighed for at højne forståelsesniveauet af det vi undersøger – TFM-forståelser og kontakts betydning for unges holdninger til homoseksualitet.

Tabel 12. Analysestrategi

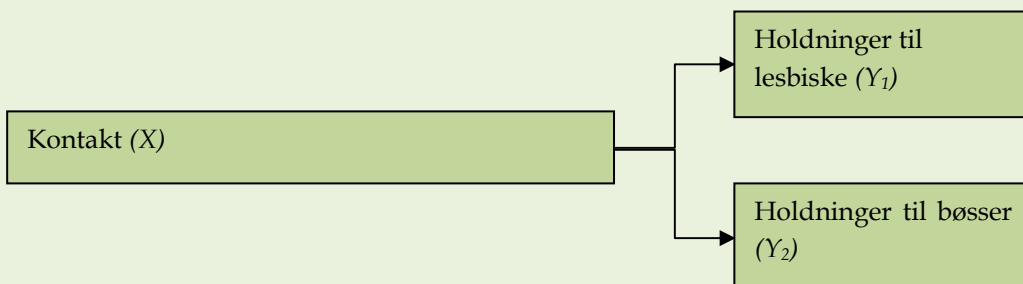
Analysedel I - Hypotese 1				
Traditionelle femininitets- og maskulinitetsforståelser → Øget homonegativitet				
Model A	Hovedfokus: <pre>graph LR; X1[TF-forståelser (X1)] --> Y1[Holdninger til lesbiske (Y1)]; X1 --> Y2[Holdninger til bøsser (Y2)]; X2[TM-forståelser (X2)] --> Y1; X2 --> Y2;</pre> Sekundært fokus: NB! Desuden testes den bivariate sammenhæng imellem køn og holdninger til lesbiske og bøsser.			
	Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
	Femininitetsindeks	Indekslesbiske		Simpel logistisk regression
	Maskulinitetsindeks	Indeksbøsser		
Model B	 <pre>graph LR; Z[Køn (Z)] --> X1[TF-forståelser (X1)]; Z --> X2[TM-forståelser (X2)]; X1 --> Y1[Holdninger til lesbiske (Y1)]; X1 --> Y2[Holdninger til bøsser (Y2)]; X2 --> Y1; X2 --> Y2;</pre>			
	Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
	Femininitetsindeks	Indekslesbiske	Køn	Multipel logistisk regression
	Maskulinitetsindeks	Indeksbøsser		

Analysedel II – Hypotese 2

Kontakt med homoseksuelle personer → *Reduceret* homonegativitet

Model A

Hovedfokus:

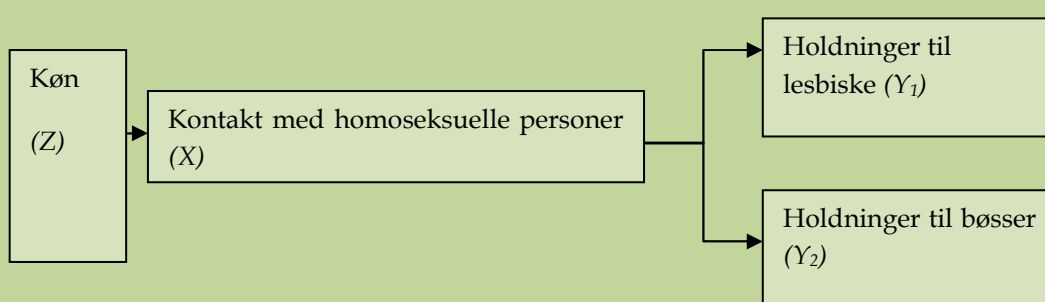

Sekundært fokus:

NB! Desuden testes den bivariate sammenhæng imellem køn og holdninger til lesbiske og holdninger til bøsser.

Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
Kontakt-indeks	Indekslesbiske Indeksbøsser		Simpel logistisk regression

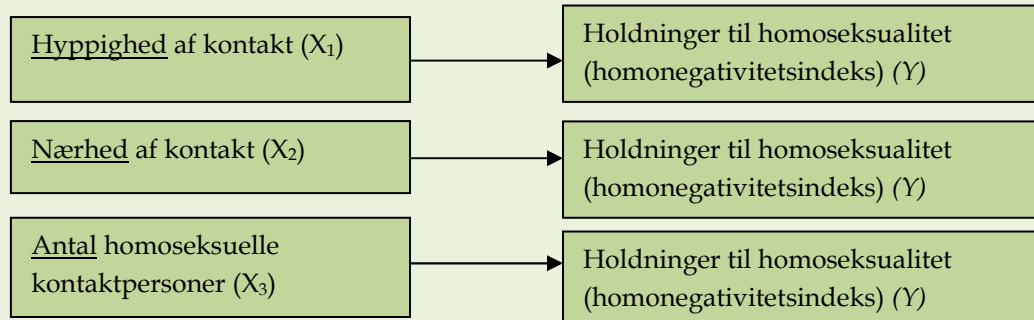
Model B

Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
Kontakt-indeks	Indekslesbiske Indeksbøsser	Køn	Multipel logistisk regression

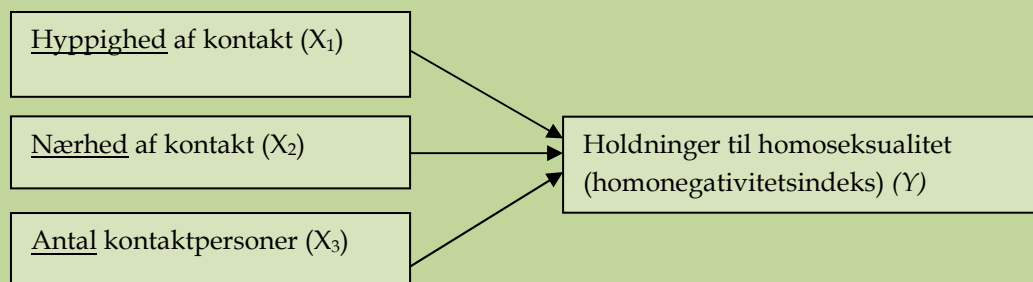
Analysedel II B – Nuancering af kontakten

Model A

Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
<i>Hyppighed</i> af kontakt <i>Nærhed</i> af kontakt <i>Antal</i> kontaktpersoner	Homopositivitets/ -negativitetsindeks		Simpel logistisk regression

Model B

Uafhængige variable (X)	Afhængige variable (Y)	Kontrol-variable (Z)	Anvendt analyseteknik
<i>Hyppighed</i> af kontakt <i>Nærhed</i> af kontakt <i>Antal</i> kontaktpersoner	Homopositivitets/ -negativitetsindeks		Multipel logistisk regression

Statistisk metode

Som det fremgår af Tabel 13 vil vi i Analysedel I og Analysedel II gøre brug af bivariat analyse i form af *simpel logistisk regression* og multivariat analyse i form af *multipel logistisk regression*. Sidstnævnte vil ligeledes appliceres i den samlede analyse. I det følgende præsenteres logistisk regression som statistisk metode.

Logistisk regression som statistisk metode er relevant at applicere ifm. de statistiske analyser i Analysedel I og Analysedel II, idet data overvejende består af nominal- og ordinalskalerede variable (Agresti & Finlay 2009:483). Samtidigt vil de afhængige variable i disse analysedele være af binær karakter, da dette er en forudsætning for logistisk regressionsanalyse. Fordelagtigheden ved at anvende logistisk regression som metode består i, at metoden muliggør kontrollen for mellem- og bagvedliggende variable, imens der testes for potentielle sammenhænge. Logistisk regression muliggør således test af komplekse modeller, samt signifikans- og modeltests, som angiver, hvor megen af variansen modellerne kan forklare. Når logistisk regression appliceres kan dog ikke beregnes forklaret varians på samme vis som i den lineære regressionsmodel. SPSS beregner i stedet pseudo R^2 – *Nagelkerke*, der fremgår af analysens modeller (Lolle 2006). Ifm. tolkningen af de logistiske regressionsmodeller vil fokus primært være på odds ratio-værdier (OR), som et mål for sammenhængen mellem to variable. OR måler for hver uafhængig variabel forskellen mellem gruppen, der betragtes og referencegruppen. Ift. de afhængige variable vil referencegrupperne udgøres af de relativt homopositive holdninger, da det er de relativt homonegative holdninger, der vil måles på. Hvis $OR=1$, er der ingen forskel mellem de to grupper. Er $OR>1$, har gruppen man betragter større odds end referencegruppen for at være homonegativ. Hvis $OR<1$, har den betragtede gruppe mindre odds end referencegruppen for at være homonegativ. Udover at tolke på odds for at de unge er homonegative, når de tilhører en bestemt kategori på den uafhængige variabel, vil de tilhørende sikkerhedsintervaller studeres. Disse indikerer, om der er statistisk belæg for at sige, at odds for at være homonegativ er forskellig fra 1 (Agresti & Finlay 2009:236ff).

Slutteligt gør vi opmærksom på vigtigheden af de *p-værdier*, som regressionsanalysernes output angiver. P-værdien refererer til sammenhængens *sandsynlighed*. Des lavere p-værdi, desto stærkere bevis mod nulhypotesen (H_0) – at der *ingen sammenhæng* er mellem to variable (Agresti & Finlay 2009:144f). I vores analyse godtages kun p-værdier, der er ≤ 0.05 , hvilket betyder, at vi kun

accepterer en observation, når sandsynligheden, for at observationen kan være tilfældig, er mindre end 5 procent.

Problematikker i databehandlingen

Efter præsentationen af det statistiske analyseværktøj vil følgende kort fokusere på en mulig problematik, som kan påvirke undersøgelsens validitet – *missing values*.

Missing values

Når vi arbejder med kvantitative data, er det nødvendigt at tage højde for missing values (De Vaus 2002:175ff). Som demonstreret i analysestrategien, vil analysen være opdelt i to overordnede analysedele og en samlet analyse. Det er vigtigt for undersøgelsens validitet at sikre, at de variable, som indgår i Analysedel I, II og den samlede analyse, er baseret på de *samme respondenter*. Såfremt de enkelte analysedele baseres på *forskellige respondenter*, risikerer vi at tilvejebringe et misvisende resultat ift. at vurdere om eksempelvis TFM-forståelser eller kontakt spiller den største rolle for de unges holdninger til bøsser/lesbiske, idet det vil være forskellige unge, der har besvaret spørgsmål herom. For at sikre at det er de samme respondenter, som indgår i de enkelte analysedele vil vi gøre brug af select-variable ("Bilag 9"), som sorterer de unge fra, der ikke har besvaret de for analysen relevante spørgsmål. I vores analyse vil missing-værdier således ikke indgå. Nedenstående tabel illustrerer analysens samplestørrelse, efter brug af select-variablen.

Tabel 13. Tilskåret sample

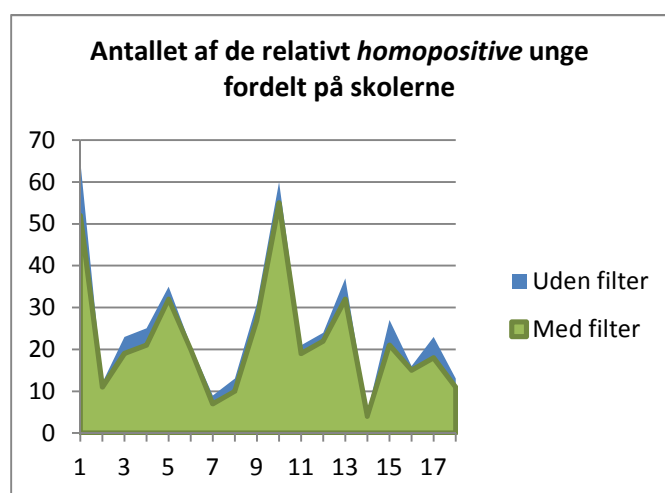
Analysedele	Antal respondenter
Analysedel I	755
Analysedel II	755
Analysedel II B – Underanalyse ²⁸	414
Samlet analyse	755

Som det fremgår af ovenstående tabel, sorteres *188 respondenter* fra i analysen, hvilket bevirker, at analysens resultater kan baseres på en *selekeret gruppe*. Dette skyldes, at det ikke nødvendigvis er *tilfældigt*, hvem der har undladt at besvare det fulde spørgeskema og således sorteres fra ved brug af select-variablen.

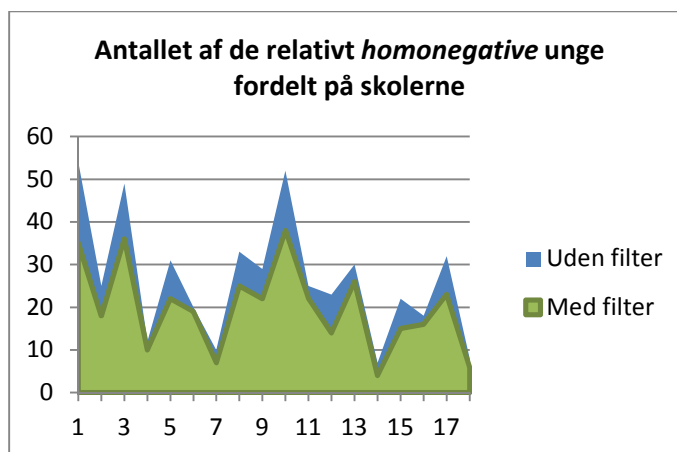
²⁸ Årsagen til at Analysedel II – Underanalyses samplestørrelse er relativt lille, er at denne udelukkende udgøres af de unge, som har en eller anden form for kontakt med homoseksuelle personer.

For at imødekomme problematikken vedrørende analyse på en 'skæv' gruppe, kunne vi optimalt set have foretaget missing-analyse for således at tage højde for, at visse typer af unge potentielt er underrepræsenteret i undersøgelsens resultater. En decideret analyse heraf er dog ikke mulig grundet specialets ressourcemæssige begrænsninger. Dog har vi søgt at opnå indblik i, hvorvidt det er de *relativt homopositive* eller *-negative* unge, som i overvejende grad sorteres fra. Et indblik heri kan give en indikator på, om de unge *i virkeligheden* er mere eller mindre homonegative, end specialets konklusioner antyder. Nedenstående figurer illustrerer samplesammensætningen *før* og *efter* brugen af select-variablen.

Figur 1. Samplesammensætning *før* brug af select-variabel.

Figur 2. Samplesammensætning *før* brug af select-variabel.

Som det fremgår af ovenstående figurer, er det i overvejende grad de *relativt homonegative* unge, som sorteres fra ved brugen af select-variablen. Dette kan have den konsekvens, at specialets resultater kan afspejle en underestimering af den reelle grad af homonegativitet blandt unge.

KAPITEL 9. ANALYSEFORBEREDELSE

Diverse rekodninger af variable ("Bilag 9") samt indeksskonstruktioner ("Bilag 5") har fundet sted. Dette afsnit byder på en præsentation af de forskellige indeks og enkeltvariables praktiske anvendelighed.

Praktisk anvendelighed af de afhængige variable

Med logistisk regressionsanalyse fordres, at de afhængige variable (indekslesbiske og indeksbøsser) er binære (Kapitel 8). Rekodningen hertil foretages vha. *dikotomisering* (De Vaus 2002:164), som deler de unge op i kategorierne: *Relativ homopositiv* og *Relativ homonegativ*, på baggrund af den kumulative procent. Vi finder dikotomiseringstilgangen fordelagtig, da den sikrer, at begge kategorier er store nok til at kunne måles på (over 30 personer), hvorved solid information om de unges holdninger menes at kunne udledes. Samtidigt implicerer en inddeling på baggrund af den kumulative procent, at de unges placering i en kategori er *relativ*, hvilket er fordelagtigt, idet data hermed får lov at definere, hvad der udgør relativ *homopositivitet* og relativ *homonegativitet* (De Vaus 2002:165). Konkret betyder dette, at fordi en respondent tilhører kategorien *relativ homopositiv* er det ikke ensbetydende med, at respondenteren nødvendigvis er homopositiv – personen tilhører blot den *homospositive* kategori, fordi andre respondenter har opnået en højere score på indekset, og således i højere grad er *homonegative*. Altså vil de unges placering i kategorier bero på en *relativ* placering. Denne tankegang ligger bag samtlige indeks opdelt i kategorier. Nedenstående illustrerer respondenternes fordeling på de to binære variable.

Tabel 14. Fordeling ift. homopositivitet/-negativitet overfor lesbiske

Homopositivitet/-negativitet overfor lesbiske	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Relativ homopositiv	422	55.9
Relativ homonegativ	333	44.1
Total	755	100

Tabel 15. Fordeling ift. homopositivitet/-negativitet overfor bøsser

Homopositivitet/-negativitet overfor bøsser	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Relativ homopositiv	414	54.8
Relativ homonegativ	341	45.2
Total	755	100

Praktisk anvendelighed af de uafhængige variable – Analysedel I

De uafhængige variable til Analysedel I er som nævnt femininitetsindekset og maskulinitetsindekset (Kapitel 8). I analysedelens logistiske regressionsanalyser (Model A og Model B) vil femininitetsindekset og maskulinitetsindekset være rekodet til to ordinale variable med tre kategorier: *lav* grad, *middel* grad og *høj* grad af henholdsvis TF- og TM-forståelser. Inddeling er sket på baggrund af den kumulative procent. Denne tilgang er valgt for at tilbyde en mere læsevenlig tolkning af de statistiske fund. Efter analysen af Model A og Model B vil femininitetsindekset og maskulinitetsindekset indgå i et interaktionsled med køn. I denne forbindelse vil de originale (kontinuerte) femininitetsindeks og maskulinitetsindeks appliceres, for at opnå størst mulig statistisk nuancering af effekten af interaktionsleddene. Nedenstående illustrerer respondenternes fordeling på femininitetsindekset og maskulinitetsindekset.

Tabel 16. Fordeling ift. TF-forståelser.

	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Lav grad	254	33.6
Middel grad	255	33.8
Høj grad	246	32.6
Total	755	100

Tabel 17. Fordeling ift. TM-forståelser.

	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Lav grad	262	34.7
Middel grad	269	35.6
Høj grad	224	29.7
Total	755	100

Praktisk anvendelighed af de uafhængige variable – Analysedel II

Den uafhængige variabel, som vil indgå i Analysedel II er som nævnt kontakttindekset. I analysedelens logistiske regressionsanalyser (Model A og Model B) vil kontakttindekset være rekodet til en ordinal variabel med fire kategorier: *ingen kontakt*, *lav* grad af kontakt, *middel* grad af kontakt og *høj* grad af kontakt. Inddelingen af respondenterne i disse kategorier er foretaget på baggrund af deres umiddelbart naturlige gruppering fundet vha. en frekvenstabel, med det samtidige forbehold, at der ikke måtte være for få respondenter i de enkelte kategorier. Inddelingen i kategorier tilbyder også her at en mere læsevenlig tolkning af de statistiske fund kan finde sted. Når en statistisk belysning af Allports teoretiske skel

mellem *casual contact* og *true acquaintance* finder sted, vil kontaktindekset inddrages i sin 'rene' form²⁹, hvor referencegruppen vil udgøres af de unge, som ingen kontakt har.

Med reference til analysestrategien vil Analysedel II efterfølges af Analysedel II B. Grundet den relativt lille samplestørrelse (414 unge), vil den afhængige variabel udgøres af homonegativitetsindekset ("Bilag 5") som kontinuert variabel, mens de uafhængige variable (nærhed af kontakt, hyppighed af kontakt og antal kontaktpersoner) ligeledes behandles som kontinuerte variable, med ønsket om størst mulig statistisk nuancering.

Tabel 18. Fordeling ift. kontaktindeks – fire kategorier

Kontakt	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Ingen kontakt	343	45.4
Lav grad	230	30.5
Middel grad	78	10.3
Høj grad	104	13.8
Total	755	100

Tabel 19. Fordeling ift. kontaktindeks – 'ren' form

Værdi	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
0	343	45.4
1	108	14.3
2	118	15.6
3	34	4.5
4	48	6.4
5	36	4.8
6	40	5.3
7	28	3.7
Total	755	100

Tabel 20. Fordeling ift. nærhed af kontakt

Nærhed af kontakt	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Ingen kontakt	413	54.7
Fjern kontakt	195	25.8
Nær kontakt	147	19.5
Total	755	100

²⁹ At kontaktindekset anvendes i sin 'rene' form henviser til, at værdierne på kontaktindekset her ikke inddeles i kategorier, i stedet kan de unge have en *score* mellem 0 og 7, hvor 0 refererer til 'ingen kontakt', mens 7 refererer til den højeste grad af kontakt muligt.

Tabel 21. Fordeling ift. hyppighed af kontakt

Hyppighed af kontakt	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Ingen kontakt	400	53
Sjældnere end 1 gang om måneden	215	28.5
En eller flere gange om måneden	75	9.9
En eller flere gange om ugen	65	8.6
Total	755	100

Tabel 22. Fordeling ift. antal kontaktpersoner

Antal kontaktpersoner	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Ingen kontaktpersoner	608	80.5
En homoseksuel Kontaktperson	89	11.8
To eller flere homoseksuelle kontaktpersoner	58	7.7
Total	755	100

Praktisk anvendelighed af de uafhængige variable – Samlet analyse

De uafhængige variable til den samlede analyse er som følgende: femininitetsindeks, maskulinitetsindeks, kontakttindeks, køn, 'personlighed', subgruppering, alder, årgang, etnicitet og religiøsitet. De tre indeksvariable inddrages kategoriseret form, mens de øvrige variable inddrages, som de er defineret i operationaliseringen (Kapitel 7).

KAPITEL 10. PRÆSENTATION AF DATA - DESKRIPTIVE INDIKATIONER

Følgende kapitel giver indblik i, *hvem* respondenterne er, *hvilket miljø* respondenterne færdes i (med fokus på brugen af 'homo'-ord), samt *hvilke holdninger* respondenterne har til homoseksualitet i form et 'analysefundament'. Dette vil udgøre springbrættet for den videre analyse.

Respondentbeskrivelse

En *deskriptiv* præsentation af de unge vil tilvejebringe en bedre forståelse af stikprøven og blandt andet give indblik i, hvorledes de unge fordeler sig ift. *køn, alder, etnicitet* og *religiøsitet*. En præsentation af respondenternes *antalsmæssige* fordeling på de deltagende skoler samt et kort, der belyser, hvilke dele af Aalborg Kommune de unge mere specifikt tilhører vil være at finde i undersøgelsens bilag ("Bilag 2"). Dette igen for at give læseren indblik i, hvem undersøgelsens *unge* er.

Tabel 22. Aldersfordeling

Alder	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
13 år	27	3.6
14 år	394	52.2
15 år	293	38.8
16-17 år	41	5.4
Total	755	100

Tabel 24. Fordeling ift. årgang

Årgang	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
8. årgang	546	57,9
9. årgang	394	41,8
Total	940	99,7

Tabel 25. Kønsfordeling

Køn	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Drenge	381	50.5
Piger	374	49.5
Total	755	100

Tabel 26. Fordeling ift. etnicitet

Køn	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Vestlig	381	90.2
Ikke-vestlig	374	9.8
Total	755	100

Tabel 27. Fordeling ift. religiøsitet

Køn	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Relativt <i>lidt</i> religiøs	344	45.6
Midt imellem	309	40.9
Relativt <i>meget</i> religiøs	102	13.5
Total	755	100

Ovenstående tabeller har nu tilvejebragt en deskriptiv gennemgang af respondenterne, og vi bevæger os videre til beskrivelsen af det miljø, de færdes i.

Miljøbeskrivelse – de unges brug af 'homo'-ord som røvpuler, gnutber ol.

Med en venlig tanke til Sebastian, drengen fra specialets prolog, indgår dette afsnit mhp. at føre læseren ind i de unges måde at omgås hinanden på. Dette finder sted igennem en belysning af de unges brug af 'homo'-ord, da vi ved, at ord ikke altid blot er ord. Til trods for at 'homo'-ord, af afsenderen, ofte ytres uden bagvedliggende intention om chikane, kan ordene alligevel have omfattende negative konsekvenser for de unge 'homospirer' (Kapitel 2). I dette afsnit lader vi *tal* tale, da vi ikke finder andet nødvendigt for at højne vores allesammens forståelse af problematikken i denne henseende.

Tabel 28. Venners brug af homo-ord

Hvor ofte har du hørt dine venner bruge 'homo'-ord om en person indenfor den seneste måned?		
	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Dagligt	163	21.7
En eller flere gange om ugen	238	31.6
En eller flere gange om måneden	199	26.5
Sjældent/Aldrig	152	20.2
Total	752	100

Tabel 29. Egen brug af homo-ord

Hvor ofte har du selv brugt 'homo'-ord om en person indenfor den seneste måned?		
	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Dagligt	50	6.6
En eller flere gange om ugen	151	20.1
En eller flere gange om måneden	170	22.6
Sjældent/Aldrig	381	50.7
Total	752	100

Tabel 30. Egen oplevelse med homo-ord

Hvor ofte er du selv blevet kaldt for 'homo'-ord indenfor den seneste måned?		
	Stikprøve (Antal)	Stikprøve (Procent)
Dagligt	13	1.7
En eller flere gange om ugen	67	8.9
En eller flere gange om måneden	105	14.0
Sjældent/Aldrig	567	75.4
Total	752	100

Analysefundament

Vi er nu nået frem til behandlingen af problemformuleringens deskriptive element: *Hvilke holdninger har unge til homoseksualitet*. Deskriptive indikationer vil her udgøre *det indledende skridt* i tilvejebringelsen af en kortlægning af unges holdninger til homoseksualitet – en kortlægning der, som nævnt, ikke tidligere er set i en dansk kontekst (Kapitel 3). Hersker der samme homonegative tilstand blandt 'vores' unge, som der tilsyneladende gør flere steder i udlandet? Eller er 'vores' unge langt mere *homopositive*, end der lægges op til i specialets indledende kapitler? For at besvare disse spørgsmål vil følgende behandle de unges besvarelser på de spørgsmål, der i operationaliseringen blev fremhævet som relevante for indhentningen af de unges holdninger til homoseksualitet (Tabel 2-3, Kapitel 7). Der vil i denne sammenhæng ikke være tale om tolkning i dybden, men nærmere præsenteres et set-up, der betragtes som nyttigt til den videre fortolkende analyse (Analysedel I og II).

Unge holdninger til bøsser og lesbiske

Indledningsvist afslører et blik på fordelingen af de unges besvarelser til spørgsmålene omhandlende deres *overordnede* holdning til henholdsvis bøsser og lesbiske, at modus ved begge spørgsmål er kategorien 'Hverken positiv eller negativ'. Dette er ikke overraskende, eftersom vi ikke antager, at flertallet af de unge enten vil være *meget homopositive* eller *meget homonegative*. Med reference til specialets indledning har holdninger til homoseksualitet bevæget sig i en langt mere positiv retning end tidligere, hvorfor flertallet af unge ikke er *negative/meget negative* overfor bøsser og lesbiske. Samtidigt kan de unges besvarelser til disse spørgsmål bære præg af *social desirability*, som særligt *generelle holdningsspørgsmål* lægger under for (Kapitel 7). Til trods for dette er det heller ikke overraskende, at størstedelen af de unge ikke angiver, at de er *positive* eller *meget positive* overfor bøsser og lesbiske, eftersom vi – til trods for den positive holdningsudvikling, fortsat lever i et *heteronormativt* land, hvor homoseksualitet til dels fortsat betragtes som afvigende (Kapitel 1). Trods det at flertallet af unge er *hverken positive eller negative* overfor bøsser og lesbiske, er der næsten *tre gange* så mange unge, som er *negative* overfor bøsser (22 procent), som overfor lesbiske (8 procent). Denne tendens spores ydermere i mere markant grad, i

de unges besvarelser til spørgsmålene: *Det er ulækkert når to drenge holder hinanden i hånden på åben gade* og *Det er ulækkert når to piger holder hinanden i hånden på åben gade*. Nedenstående tabeller belyser fordelingen af de unges besvarelser til disse to spørgsmål.

Tabel 31. Holdninger til at to personer af samme køn, holder hinanden i hånden

	Det er ulækkert, at to piger holder i hånd på åben gade		Det er ulækkert, at to drenge holder i hånd på åben gade	
	N	%	N	%
Helt uenig	430	57.4	232	30.8
Delvist uenig	152	20.3	116	15.4
Hverken enig eller uenig	129	17.2	155	20.6
Delvist enig	24	3.2	110	14.6
Helt enig	14	1.9	141	18.7
Total	749	100	754	100

Ca. 26 procent færre unge erklærer sig *helt uenige* i at det er ulækkert at to drenge holder hinanden i hånden, sammenlignet med antallet af unge, som erklærer sig *helt uenige* i at det er ulækkert at to piger går med hinanden i hånden på åben gade. Det ses ydermere at *ca. 4 gange* så mange unge er *enige* i at det er ulækkert når to drenge går med hinanden i hånden, sammenlignet med antallet af unge, som erklærer sig *enige* i at det er ulækkert når to piger går med hinanden i hånden. En yderligere afstandstagen fra især bøsser, tydeliggøres når fokus rettes mod hvem de unge mener 'bør have sex med hvem'. Nedenstående tabeller illustrerer fordelingen af de unges besvarelser til spørgsmålene om deres holdninger til, at henholdsvis to drenge, to piger og en dreng og en pige har sex med hinanden.

Tabel 32. Holdninger til hvem der bør have sex med hvem

	Hvad er din holdning til, at to piger har sex med hinanden?		Hvad er din holdning til, at to drenge har sex med hinanden?		Hvad er din holdning til, at en dreng og en pige har sex med hinanden?	
	N	%	N	%	N	%
Meget positiv	98	13.0	41	5.4	491	65.6
Positiv	184	24.4	112	14.9	191	25.5
Hverken/eller	349	46.2	287	38.1	65	8.7
Negativ	84	11.1	151	20.1	0	0.0
Meget negativ	40	5.3	162	21.5	2	0.3
Total	755	100	753	100	749	100

Det fremgår tydeligt af ovenstående tabeller, at de unge i langt højere grad tager afstand fra sex mellem to af *samme køn*, end fra sex mellem to af *modsatte køn*. Dette er, igen med reference til undersøgelsens litteraturstudie ikke overraskende. Heri

belyste Ung2006-rapporten netop, at størstedelen (53 procent) af undersøgelsens respondenter *ikke* fandt sex mellem to af samme køn acceptabelt (Kapitel 2). Et lignende mønster tegner sig således i nærværende undersøgelse, dog kun i relation til sex mellem to drenge, hvor 41.5 procent er *negative* heroverfor. Holdningerne til sex mellem to piger, er langt mere tolerante. Blot 16.4 procent af de unge er *negative* heroverfor. Dette er igen ikke overraskende, da tidligere forskning har belyst en tendens til at lesbiske erotificeres (Kapitel 2). Denne tendens blev understøttet af vores indsamlede data: flere (drenge) havde i spørgeskemaets margen kommenteret til sex imellem to piger var 'frækt'.

Det er ikke blot når de unge spørges ind til deres *generelle forestillingsbilleder* af homoseksualitet, at de tenderer mod i overvejende grad at tage afstand fra bøsser. Også når de unge bedes indtænke dem selv som *handlende aktør* (Kapitel 7), tages i højere grad afstand fra bøsser end fra lesbiske. Et eksempel herpå ses, når fordelingen af de unges besvarelser til spørgsmålene *Jeg ville ikke have et problem med at arbejde i gruppe med en bøsse* og *Jeg ville ikke have et problem med at arbejde i gruppe med en lesbisk* belyses. Trods det, at størstedelen af de unge er *helt enige*³⁰ i disse spørgsmål, ses en markant forskel i hvorvidt de unge finder samarbejdet med en homoseksuel person problematisk, afhængigt af om der er tale om en lesbisk samarbejdspartner eller en samarbejdspartner der er bøsse. Mere specifikt er 8 procent enige i, at samarbejde med en lesbisk ville være problematisk, mod 21.4 procent, som finder samarbejde med en bøsse problematisk. Altså ville næsten 3 gange så mange unge finde det problematisk at skulle arbejde i gruppe med en bøsse, end med en lesbisk. Hvad kan årsagen være til, at (nogle) unge finder det problematisk, at skulle indgå i gruppearbejde med en homoseksuel person i skolen? Med reference til litteraturstudiet, som finder at homoseksuelle personers placering i det sociale hierarki fortsat er relativ lav, kan ovennævnte afstandstagnung måske være et udtryk for en frygt for at blive associeret med denne relativt udskaeldte gruppe. Straarup-Søndergaard fremhaever, at netop puberteten er en usikker tid, hvor unge er bange for at 'stikke ud', hvorfor de maaske søger at undga dette ved at tage afstand fra, hvem der i et heteronormativt samfund, (af nogen) betragtes som 'afvigende'.

Når blikket kastes pa de unges besvarelser til spørgsmålene om, hvorvidt de ville finde det *ubehageligt at sidde ved siden af en dreng i bussen, som [de] vidste var bøsse* og om de ville finde det *ubehageligt at sidde ved siden af en pige i bussen, som [de] vidste var lesbisk*, fremkommer det dog, at de unges afstandstagnung til homoseksuelle personer, *ikke umiddelbart* bunder i hvorvidt de skal interagere med homoseksuelle

³⁰ 59.6 procent er helt uenige i, at de ville have et problem med at arbejde sammen med en lesbisk, mens 49.8 procent er helt uenige i, at de ville have et problem med at arbejde sammen med en bøsse.

personer eller ej. Elleve procent er nemlig *enige* i at de ville være ubehageligt blot at *sidde ved siden af* en lesbisk i bussen, mens dette tal er 27.6 procent, når spørgsmålet omhandler at sidde ved siden af en bøsse. Således er henholdsvis 3 procent og 6.2 procent *flere* unge altså enige i at det ville være ubehageligt at sidde ved siden af en lesbisk eller en bøsse i bussen, sammenholdt med antallet af unge, der ville have et problem med at arbejde sammen med en lesbisk eller dreng der var bøsse. Dette overraskende fund kan potentielt forklares ud fra formuleringen af de fire statements: Man kan argumentere at formuleringen: *Jeg ville have et problem...* er mere radikal end: *Det ville være ubehageligt...*, hvorfor færre unge måske har erklæret sig *enige* i førstnævnte. En anden forklaring på ovennævnte fund, kunne, med reference til Aaen et al.'s *busstudie* (1999; 2003), være, at scenariet i bussen implicerer at *intimsfæren brydes* og fysisk kontakt kan opstå (Aaen et al. 2004:39ff). Dette kan de unge opleve som mere 'grænseoverskridende' end blot at arbejde sammen med en homoseksuel person i skolen, hvilket ingen form for fysisk kontakt involverer. Trods det, at flere unge tilkendegiver ubehag, ved at skulle sidde ved siden af en homoseksuel person i bussen, end ved at skulle arbejde sammen med en homoseksuel person i skolen, er det alligevel et bekymrende stort antal unge, som finder sidstnævnte problematisk. I særdeleshed når det holdes in mente, at der i hver klasse statistisk set er 1-2 elever, som vil udvikle en anden seksualitet end heteroseksualitet (Kapitel 4).

Den sidste deskriptive indikator på de unges holdninger til homoseksualitet, som vil præsenteres her, omhandler de unges besvarelser til spørgsmålene om hvorvidt de ville *stoppe deres venskab med en person, såfremt de fandt ud af at personen var homoseksuel*, og hvorvidt de tror at *de selv ville miste deres venner, såfremt disse fandt ud af at respondenterne var homoseksuelle*.

Nedenstående tabeller illustrerer hvorledes de unges besvarelser fordeler sig:

Tabel 33. Holdninger til om de unge selv ville stoppe et venskab med en homoseksuel person og holdninger til om de tror deres venner ville stoppe et venskab med dem, hvis de var homoseksuelle.

	Jeg ville stoppe mit venskab med en person, hvis jeg fandt ud af, at han/hun var homoseksuel		Jeg ville miste mine venner, hvis de fandt ud af, at jeg var homoseksuel	
	N	%	N	%
Helt uenig	504	66.8	150	20
Delvist uenig	106	14.0	186	24.8
Hverken enig eller uenig	81	10.7	203	27.1
Delvist enig	46	6.1	165	22
Helt enig	18	2.4	45	6
Total	755	100	749	100

Det ses, at der er meget stor forskel på, hvorvidt de unge tror, at *deres venner* ville droppe dem, grundet seksuel orientering og de unges *egen* velvillighed til selv at droppe en ven, såfremt de fandt ud af at vedkommende var homoseksuel. Det interessante er her at *80.8 procent* af de unge er *uenige* i at de ville stoppe et venskab grundet seksuel orientering, mens kun ca. *halvt så mange* unge (*44.7 procent*) er *uenige* i at deres venner ville droppe dem, grundet seksuel orientering.

Samtidigt er *næsten fire gange* så mange unge *delvist enige* i at deres venner ville droppe dem, sammenlignet med antallet af unge, som er *delvist enige* i at de selv ville stoppe et venskab med en homoseksuel person. Denne relativt store forskel kan potentielt forklares ud fra førnævnte *social desirability bias*. Tendensen til at angive socialt favorable holdninger (Kapitel 7), kan forventes at være mere fremtrædende, når spørgsmålet omhandler, hvorledes de unge *selv* ville agere overfor en homoseksuel ven, end når spørgsmålet omhandler, hvorledes de tror at *andre* ville agere, idet ansvaret for handlingen, her forskydes til en anden person. Sidstnævnte spørgsmål antages således at kunne bidrage væsentligt til en belysning af de unges reelle holdninger til homoseksualitet. Der må dog, med reference til refleksionerne over *unge som respondenter* (Bilag 6), have i mente, at de unge kan have vanskeligheder ved at besvare spørgsmål omhandlende andres holdninger. Dog demonstrerer en frekvenstabel over spørgsmålet, at samtlige 943 respondenter har besvaret spørgsmålet, hvilket kan indikere, at de ikke har haft betragtelige vanskeligheder herved, idet de i så fald blot kunne springe spørgsmålet over (Kapitel 5).

Sammenfatning

Ovenstående har præsenteret deskriptive indikatorer på de unges holdninger til homoseksualitet. Det viser sig, ikke overraskende, at de unge *overvejende* er *homopositive*, både når spørgsmålene omhandler deres *almene forestillingsbilleder* om homoseksuelle personer samt deres *potentielle handleparathed* overfor disse. Dette til trods er der relativt mange unge, som tager afstand fra lesbiske og *især* bøsser. Nedenstående figur demonstrerer analysefundamentets hovedfund.

Tabel 34. Sammenfatning af fund

Analysefundament – Sammenfatning
• <i>Ca. 4 gange</i> så mange unge er <i>enige</i> i, at det er ulækkert når to drenge går med hinanden i hånden, sammenlignet med antallet af unge, som erklærer sig <i>enige</i> i, at det er ulækkert, når to piger går med hinanden i hånden. • <i>41.5 procent</i> er <i>negative</i> overfor to drenge, der har sex med hinanden, mens <i>16.4 procent</i> er <i>negative</i> overfor to piger, der har sex med hinanden. • <i>Ca. 3 gange flere</i> unge, ville finde det problematisk at skulle lave gruppearbejde i skolen med en bøsse end med en lesbisk. • <i>11 procent</i> er <i>enige</i> i, at det ville være ubehageligt at sidde ved siden af en lesbisk i bussen, mens <i>27.6 procent</i> er <i>enige</i> i, at det ville være ubehageligt, at sidde ved siden af en dreng i bussen, der var bøsse.

Ift. de spørgsmål, som stilles i analysefundaments indledning: *Hersker der samme homonegative tilstand blandt 'vores' unge, som der tilsyneladende gør flere steder i udlandet? Eller er 'vores' unge langt mere homopositive, end der lægges op til i specialets indledende kapitler?* må svaret lyde, at der bestemt er visse indikatorer, som antyder, at en lignende homonegativ tendens gør sig gældende i Aalborg Kommune. Det kunne i denne forbindelse have været relevant at belyse, hvorvidt homoseksuelle danske unge oplever, at en homonegativ stemning gør sig gældende, eller om der i højere grad er tale om mere latente holdninger, som ikke kommer direkte til udtryk igennem konkrete handlinger overfor homoseksuelle, i form af stigmatisering og diskrimination. Dette rækker dog ud over nærværende undersøgelses ressourcer. Med reference til undersøgelsens kapitel 3 behøver de negative holdninger ikke at komme direkte til udtryk for at være psykisk belastende for gruppen af homoseksuelle personer. Bevidstheden om eksistensen af dem er nok til at påvirke homoseksuelle personers livskvalitet negativt.

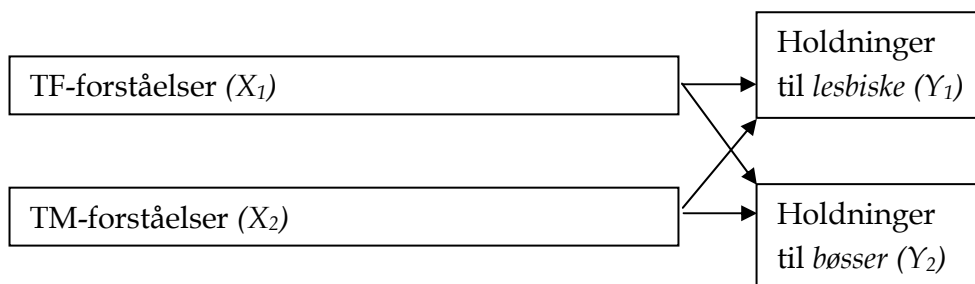
Af ovenstående er det nu blevet belyst, hvordan homoseksualitet, som socialt fænomen, betragtes af de unge. Vi har præsenteret hvordan holdninger til homoseksualitet findes og er sammenkædet i en nutidig dansk kontekst. Med dette beskrivende element fortsættes nu analysen mhp. besvarelsen af problemformuleringens forklarende element.

KAPITEL 11. ANALYSEDEL I - HYPOTESE 1

Det vil nu analyseres, om Hypotese 1 kan bekræftes – lader de unges holdninger til homoseksualitet sig forklare i lyset af de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser? Som det fremgik af operationaliseringen behandles de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser, i Analysedel I, i form af *traditionelle kønsrolleforståelser* og vil, som tidligere nævnt, omtales som enten TF- (traditionelle femininitetsforståelser), MF- (traditionelle maskulinitetsforståelser) eller TFM-forståelser (traditionelle femininitets- og maskulinitetsforståelser). Herudover efterstræbes statistisk såvel som teoretisk belysning af faktorer, der kan virke forklarende ift. Hypotese 1.

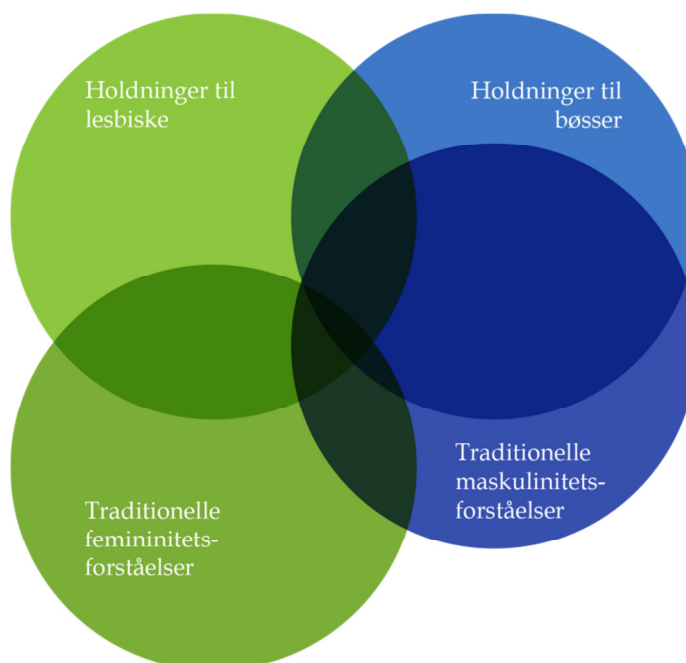
Fra litteraturstudiet ved vi, at TFM-forståelser kan være en indikator på de unges grad af homonegativitet. Mere specifikt understreges i litteraturstudiet, at de unge som i høj grad støtter op om TFM-forståelser *generelt set* er mindre tolerante overfor personer, som bryder med de traditionelle forventninger om, hvad der er passende kønnet adfærd – eksempelvis lesbiske og bøsser. Yderligere fremgik det af litteraturstudiet, at drenge i højere grad end piger tenderer til at have TFM-forståelser, hvorfor de i højere grad end piger udtrykker seksualitetsrelaterede fordomme. Med ovenstående in mente vil vores empiri nu udforskes indenfor rammerne af Hypotese 1.

Model 1. Sammenhænge, der undersøges i Hypotese 1.

Som det fremgår af Model 1, analyseres de TFM-forståelser uafhængigt af hinanden. Således arbejdes her med to uafhængige (X_1 , X_2) og to afhængige variable (Y_1 , Y_2). Som omtalt i operationaliseringen kan der forventes, at være en stærk sammenhæng mellem TFM-forståelser og holdninger til homoseksualitet, og det virker af samme årsag mest naturligt at teste TF-forståelser (X_1) ift. *holdninger til lesbiske* (Y_1) og TM-forståelser (X_2) ift. *holdninger til bøsser* (Y_2). Dette skyldes formodningen om, at det er på denne parvise måde, vi finder de største overlap, hvilket ses illustreret herunder.

Figur 3. De forventede sammenhænge samt deres indbyrdes forklaringskraft (eksempelvis overlapper TM-forståelser i højere grad holdninger til bøsser, da det forventes, at TM-forståelser har større forklaringskraft på holdninger til bøsser end TF-forståelser).

Vi ønsker dog ligeledes at teste sammenhængene diagonalt (holdninger til bøsser sammenholdt med TF-forståelser og modsat) af den årsag at udfordre sædvanen. Herved efterstræbes en åbenhed overfor data (Kapitel 4).

Statistisk analyse af Hypotese 1

Den statistiske analyse af sammenhængen mellem de unges traditionelle kønsrolleforståelser og graden af homopositivitet/-negativitet overfor henholdsvis *lesbiske* og *bøsser* fremgår af Tabel 1?, der samlet beskriver de statistiske fund på baggrund af *Model A* (de bivariate sammenhænge), *Model B* (køn justeret for TFM-forståelser og vice versa).

Tabel I. Odds ratio (OR) for sammenhængene mellem TF-forståelser, TM-forståelser og holdninger til lesbiske og bøsser.

Variable	Total (N=755)	Model A <i>Lesbiske</i>	Model B <i>Lesbiske</i>	Model A <i>Bøsser</i>	Model B <i>Bøsser</i>
		OR (95 % CI)	OR (95 % CI) <i>justeret</i>	OR (95 % CI)	OR (95 % CI) <i>Justeret</i>
Køn					
Piger (reference)	374	1	1	1	1
Drenge	381	1.3 (1.0 til 1.8)	.6** (.4 til .8)	9.5*** (6.8 til 13.3)	5.6*** (3.5 til 7.4)
Femininitetsindeks					
Relativ lav grad (reference)	254	1	1	1	1
Middel grad	255	4.5*** (3.0 til 6.7)	4.5*** (3.0 til 6.7)	2.4*** (1.6 til 3.6)	2.6*** (1.6 til 4.0)
Relativ høj grad	246	7.3*** (4.9 til 11.0)	7.9*** (5.1 til 12.1)	16.0*** (10.3 til 24.8)	12.0*** (7.5 til 19.4)
Maskulinitetsindeks					
Relativ lav grad (reference)	262	1	1	1	1
Middel grad	269	3.1*** (2.1 til 4.5)	3.5*** (2.4 til 5.2)	4.6*** (3.0 til 7.1)	3.7*** (2.4 til 5.8)
Relativ høj grad	224	7.1*** (4.8 til 10.7)	10.1*** (6.3 til 16.2)	41.9*** (24.8 til 70.8)	23.5*** (13.6 til 40.7)
Nagelkerke (Pseudo R²) - Femininitetsindeks			.187		.469
Nagelkerke (Pseudo R²) - Maskulinitetsindeks			.187		.511

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

Holdninger til lesbiske

I denne delanalyse fokuseres på de unges holdninger til lesbiske i lyset af deres TFM-forståelser.

Model A

I gennemgangen af *Model A* lægges ud med den observation, at den bivariate sammenhæng mellem køn og holdninger til lesbiske ikke er signifikant. Således findes ingen signifikante kønsforskelle i de unges holdninger til lesbiske.

Dernæst ses det til gengæld, at der findes højsignifikante sammenhænge ift. *både* femininitets- og maskulinitetsforståelser overfor de unges holdninger til lesbiske. I begge tilfælde ses tilnærmelsesvis samme gradvise forøgelse i odds ratio afhængigt af, om de unge udtrykker *middel* eller *høj* grad af TFM-forståelser. Eksempelvis er odds for, at unge med en *høj* grad af TF-forståelser er homonegative overfor lesbiske *7.3 gange større* end for unge med *lav* grad af TF-forståelser. Samme forhold gør sig gældende for de TM-forståelser (*1/7.1*). Desuden kan det antydes, at sammenhængen mellem det at have TM-forståelser og holdning til lesbiske ser ud til at være af mere lineær karakter, end det er tilfældet for TF-forståelser og holdninger til lesbiske, da sikkerhedsintervallerne i førstnævnte ikke overlapper hinanden.

Model B

Ift. *Model B* ses det, at kønnets betydning for graden af homonegativitet overfor lesbiske, når der er taget højde for TFM-forståelser indikerer en signifikant sammenhæng. Her fremstår piger *næsten dobbelt* så homonegative overfor lesbiske, når de sammenlignes med drenge, der har samme grad af TFM-forståelser. Dvs. at drenge, der har scoret en given værdi i femininitets- og maskulinitetsindekset er mindre homonegative overfor lesbiske end piger, der har scoret den samme værdi i disse indeks.

Herudover fremgår det af *Model B*, at der fortsat er tale om højsignifikante sammenhænge efter justeringen for køn. Udslaget af kønsjusteringen er dog forskellig afhængigt af, om der kigges på de unges TF-forståelser *eller* maskulinitetsforståelser. Kønsjusteringen har ikke påvirket odds ift. de TF-forståelser, hvilket vil sige, at der ikke er forskel på piger og drenge holdninger til lesbiske, når der er taget højde for disse. Til gengæld har kønsjusteringen bevirket et spring i odds, fra *7.1* til *10.1*, for at være homonegativ ift. de TM-forståelser. Heraf kan det udledes, at følgende gør sig gældende blandt de unge: For hver gang vi har *én pige* med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegativ overfor lesbiske, så har vi *ti drenge* med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegative overfor lesbiske. I denne sammenhæng er det fordelagtigt at inddrage nedenstående krydstabeller for at kunne bekræfte fornemmelsen af, at det i højere grad er drenge, der udtrykker de TFM-forståelser, hvorfor de muligvis fremstår langt mere homonegative.

Tabel 35. TM-forståelser

	Lav grad		Middel grad		Høj grad		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	67	17.6	129	33.9	185	48.6	381	100
Piger	195	52.1	140	37.4	39	10.4	374	100
Total	262	34.7	269	35.6	224	29.7	755	100

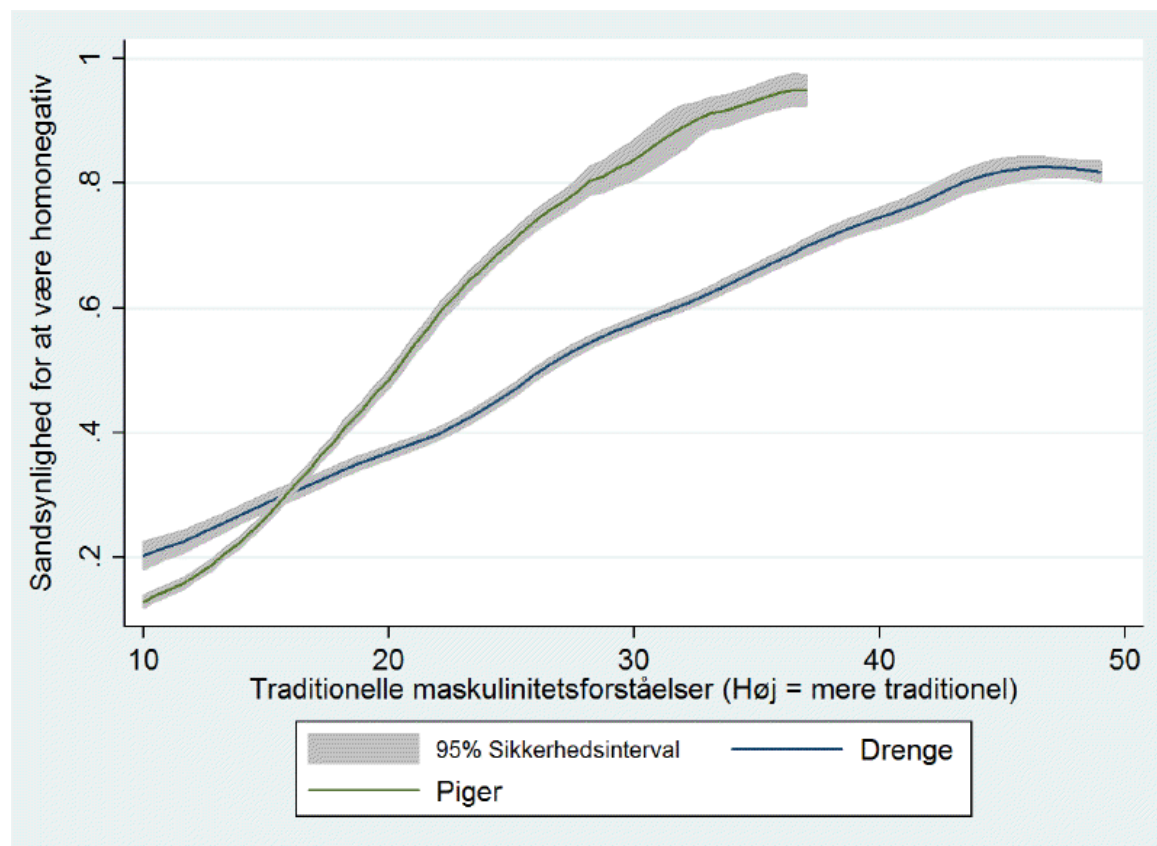
Tabel 36. TF-forståelser

	Lav grad		Middel grad		Høj grad		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	91	23.9	106	27.8	184	48.3	381	100
Piger	163	43.6	149	39.8	62	16.6	374	100
Total	254	33.3	255	33.8	246	32.6	755	100

Af krydstabellerne fremgår, at *næsten hver anden* dreng udtrykker en *høj* grad af TFM-forståelser, mens dette i langt mindre grad gør sig gældende for pigerne (10.4 & 16.6 procent).

Samlet set kan det derfor udledes, at de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser har betydning for deres holdninger til lesbiske, mens piger er *mere* homonegative overfor lesbiske end drenge, hvis de to grupper vel at mærke udtrykker samme grad af TFM-forståelser. På baggrund af sidstnævnte fund har vi valgt at justere *Model B* for de to interaktionsled *køn*TF-forståelser* og *køn*TM-forståelser* med det formål at nuancere den fundne kønseffekt. Interaktionsleddet *køn*TM-forståelser* var signifikant (.897**). Der kan altså tales om, at effekten af at have TM-forståelser er *større* for piger end for drenge. Denne kønsforskel ses visualiseret herunder.

Figur 4. Sammenhæng mellem TM-forståelser og homonegativitet overfor lesbiske.

Figuren viser sandsynligheden for at være homonegativ overfor lesbiske for hver af værdierne i maskulinitetsindekset. Det fremgår, at kurven for piger er stejlere end for drenge, hvorfor interaktionseffekten af at udtrykke TM-forståelser med større sandsynlighed påvirker pigers holdninger til lesbiske end drenge. Som det ses er sandsynligheden størst, når piger udtrykker en *høj* grad af TM-forståelser ($X > 30$). Endeligt kan det aflæses, at kurven for piger er kortere end for kurven for drenge, hvilket fortæller os, at det er drengene, der udtrykker de mest homonegative holdninger overfor lesbiske, da værdien for drengenes homonegativitet næsten når halvtreds (*X*-aksen).

Holdninger til bøsser

I denne delanalyse fokuseres på de unges holdninger til bøsser i lyset af deres forståelser af traditionel femininitet og maskulinitet.

Model A

Model A indikerer, at den bivariate sammenhæng mellem køn og holdninger til bøsser er højsignifikant. Således findes signifikante kønsforskelle i de unges

holdninger til bøsser. Aflæsning af odds ratio fortæller, at odds for at være homonegativ overfor bøsser er 9.5 *gange større* for drenge end for piger.

Herudover ses det, at der findes højsignifikante sammenhænge mellem TFM-forståelser og de unges holdninger til bøsser. Langt de største odds findes, når vi ser på effekten af at have en *høj* grad af TM-forståelser på homonegativiteten overfor bøsser. Her er odds for at være homonegativ overfor bøsser 41.9 *gange større*, hvis en person udtrykker en *høj* grad af TM-forståelser sammenlignet med en person, der udtrykker en *lav* grad af TM-forståelser; og selvom sikkerhedsintervallet er yderst bredt er det langt fra 1. Sammenhængen ift. de TF-forståelser er mindre kraftig. Her ser vi, at odds for at være homonegativ overfor bøsser, hvis de unge udtrykker en *høj* grad af TF-forståelser (ift. referencegruppen) 'kun' er på 16.

Model B

Ift. *Model B* ses det, at kønnets betydning for graden af homonegativitet overfor bøsser, når der er taget højde for TFM-forståelser, indikerer en højsignifikant sammenhæng. Her fremstår drenge *over fem gange* så homonegative overfor bøsser, når de sammenlignes med piger, der har samme grad af TFM-forståelser.

Herudover fremgår det af *Model B*, at der fortsat er tale om højsignifikante sammenhænge efter justeringen for køn. Som vi ligeledes så det ift. *Model B* for *lesbiske*, så afhænger udslaget af kønsjusteringen af, om der kigges på de unges TF-forståelser *eller* TM-forståelser. Kønsjusteringen har kun i ubetydelig grad påvirket odds ift. de TF-forståelser, hvilket vil sige, at der ikke er den store forskel på piger og drenges holdninger til bøsser, når der tages højde for disse. Vendes blikket mod de TM-forståelser har kønsjusteringen *næsten* bevirket en *halvering* i odds for gruppen af unge med en *høj* grad af TM-forståelser sammenholdt med referencegruppen, fra 41.9 til 23.5. Mao.: for hver gang vi har *én pige* med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegativ overfor bøsser, så har vi 23 *drenge* med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegative overfor bøsser.

At alle sammenhængene stadig er højsignifikante efter kønsjusteringen vidner om, at drenges negative holdninger til bøsser ikke alene kan forklares ud fra deres TFM-forståelser. I denne sammenhæng har vi for god ordens skyld testet *Model B (bøsser)* for interaktionen, men den var ikke signifikant.

Slutteligt ift. *Model B* er det værd at bemærke værdierne for Nagelkerke (.469 & .511), der er over dobbelt så store som værdien for Nagelkerke i *Model B (lesbiske)* (.187). TFM-forståelser forklarer således *over dobbelt så meget* af variansen i de unges holdninger til *bøsser* sammenlignet med de unges holdninger til *lesbiske*. Mens det af værdierne for Nagelkerke i *Model B – bøsser* ligeledes ses, at de TM-forståelser forklarer mere end de TF-forståelser.

Samlet set kan det derfor udledes, at de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser *også* har betydning for deres holdninger til bøsser.

Teoretisk analyse af Hypotese 1

Efter nu at have udforsket empirien statistisk vil denne (teoretiske) del af Analysedel I udbygge forståelsen af de statistiske fund igennem Connell m.fl.'s teoretiske betragtninger. Dispositionen for den teoretiske analyse er som følgende:

- 1) "Hypotese 1 bekræftes": Her opsummeres de *overordnede* statistiske fund med det formål at genskabe og/eller bevare læserens overblik, mens det fastslås, at Hypotese 1 kan bekræftes.
- 2) "Traditionel femininitet og maskulinitet opnår *stadig* hegemoni": Her belyses det, at traditionelle forståelser af køn er af afgørende betydning for de unges holdninger til homoseksualitet. Pointen her er således at vise, i hvilket omfang traditionel femininitet og maskulinitet opnår substans blandt de unge.
- 3) "Kønssforskellene i de unges holdninger til homoseksualitet": De væsentligste kønssforskelle fremhæves. Herunder vil der bl.a. fokuseres på tendensen til at være mere homonegativ overfor eget køn – *gender gappet*.
- 4) "Piger med en traditionel forståelse af maskulinitet er *mere* homonegative overfor lesbiske end drenge": Slutteligt i Analysedel 1 præsenteres et fund, der i højere grad end de andre fund kan betragtes som vores 'eget', da det kun har været muligt at identificere et andet studie, der finder det samme.

I den teoretiske gennemgang vil vores fund desuden løbende perspektiveres til fund i litteraturstudiet, hvorved det praktiseres, at analysen netop vil stå 'på skuldrene' af den tidligere forskning.

Hypotese 1 bekræftes

Fra den statistiske analyse ved vi, at Hypotese 1 med sikkerhed kan bekræftes – *ja*, de unges TFM-forståelser medfører en *øget* grad af homonegativitet hos de unge – overfor lesbiske såvel som bøsser. Dette fund bakkes op i litteraturstudiet af en række studier, der ligeledes rapporterer signifikante sammenhænge mellem TFM-forståelser og graden af homonegative holdninger (Birkitt 2010; Baunach et al. 2009; Davies 2004; Herek 2002; Kerns & Fine 1994; Kite & Whitley 1996; Basow & Johnson 2000). Nogle af de største odds for homonegativitet så vi ift. sammenhængen mellem TM-forståelser og homonegativitet overfor bøsser. Her var odds *42 gange større* for de unge, der udtrykte en *høj* grad af TM-forståelser sammenlignet med referencegruppen. Desuden udtrykker drenge langt mere negative holdninger overfor bøsser, hvilket til dels er set forklaret ud fra, at drenge i højere grad end

piger trækker på traditionel kønskategorisering – faktisk udtrykker *næsten hver anden dreng* en *høj* grad af TFM-forståelser.

Med reference til Figur 3 vil vi fremhæve, at vores intention om at udfordre sædvanen og tilmed teste holdninger til *lesbiske* igennem TM-forståelser og vice versa, som vi har set, har betydet, at piger i nogle tilfælde faktisk er *næsten dobbelt* så homonegative overfor lesbiske som drenge er – når piger netop udtrykker en *høj* grad af TM-forståelser. Heraf fremgår desuden fordelagtigheden ved, at vi har draget et analytisk skel imellem de unges holdninger til *lesbiske* og *bøsser*. Et andet eksempel på denne fordelagtighed kan fremhæves med reference til værdierne for Nagelkerke i den statistiske analyse. Her forklarer *Model B (bøsser)* over *dobbelt så meget* af variansen i de unges holdninger som *Model B (lesbiske)* (.184 vs. .474). Det er her tydeligt, at vores ønske om at analysere de unges holdninger til *lesbiske* og *bøsser* har medført afgørende nuancer i vores resultater. Vi kan altså bekræfte de tanker, der tidligere er fremsat i den internationale litteratur på området om, at holdninger til lesbiske og bøsser divergerer fra hinanden (Kerns & Fine 1994; Kite 1994; Kite & Whitley 1996; Raja & Stokes 1998; Anderssen 2002; Mata et al. 2010; Kapitel 2). Eksempelvis påpeger Anderssen (2002) *gender gappet* eller *sex-of-target-effekten*, tilbøjeligheden til at være mere homonegativ overfor homoseksuelle af eget køn, der netop kun lader sig måle, hvis holdninger til lesbiske og bøsser måles adskilt (Anderssen 2002:125). Dette aspekt behandles senere i denne analysedel.

Traditionel femininitet og maskulinitet opnår *stadig* hegemoni

Idet Hypotese 1 er bekræftet, er det tilmed bekræftet, at TFM-forståelser stadig vinder indpas som efterstræbelsesværdige dyder i samfundet. Denne indledende teoretiske analysedel har derfor til hensigt at højne forståelsen af, hvordan flere af de unge udtrykker forestillinger om kvindelighed og mandlighed, der trækker patriarkalske skel mellem kønnene. Dette udledes, da det er blevet demonstreret, at flere af de unge, og *særligt* drengene, udtrykker en traditionel forestilling om kønnenes indbyrdes placering i det sociale hierarki. Eksempelvis erklærer *37 procent* af de unge med en *høj* grad af TF-forståelser sig enige i, at det er mere passende for piger at blive skolelærere frem for skoleledere. Til sammenligning er *81 procent* af de unge med en *lav* grad af TF-forståelser uenige heri.

Tabel 37. Sammenholdningen af besvarelser til "Er det mere passende for piger at blive skolelærere fremfor skoleledere?" og TF-forståelser

	Helt uenig		Delvist enig		Hverken enig el. uenig		Delvist enig		Helt enig		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Lav grad	174	68.5	33	13.0	37	14.6	6	2.4	4	1.6	254	100
Middel grad	71	27.8	53	20.8	117	45.9	7	2.7	7	2.7	255	100
Høj grad	11	4.5	15	6.1	128	37.4	50	8.3	42	7.0	246	100
Total	256	33.9	101	13.4	282	37.4	63	8.3	53	7.0	755	100

Vi ved desuden, at gruppen af unge med en *høj* grad af TF-forståelser overvejende består af drenge, hvorfor det rettere er *drenge*s forventninger til kvindelighed, der her analyseres på. Det kan siges herom, at drengene, med 'inspiration' fra den patriarkalske genderorden, på denne måde medvirker til definitionen af, hvilken social position der *mere* oplagt indtages af piger/kvinder end af drenge/mænd. I Connell'sk forstand kan det siges, at der til en social position er koblet et sæt af karaktertræk og handlinger, der enten kan forstås som overvejende feminine eller maskuline, mens denne kønskategoriserende forestilling har konsekvenser socialt og kulturelt for de individer den implicerer. Denne teoretiske betragtning tilfører vores analytiske fokus en forståelse af, hvorfor TFM-forståelser blandt de unge medfører en øget tendens til at forholde sig kritisk overfor lesbiske og bøsser. I flere henseender associeres homoseksuelle personers adfærd netop som værende i modstrid med de patriarkalske værdier, hvor masterstigma af homoseksuelle som minoritetsgruppe udspringer af deres seksuelle orientering. Mao. er det på baggrund af dette (seksuelle) punkt, at flest homoseksuelle personer møder modstand i flere afskygninger, da det er ift. seksuel orientering, at de traditionelle kønskategorier fremstår allermest rigide. Tag nu eksempelvis de unges brug af 'homo'-ord som *bøsserøv*, *gnubber* ol., der typisk trækker en intertekstuel reference til den seksuelle akt mellem enten to piger eller to drenge.

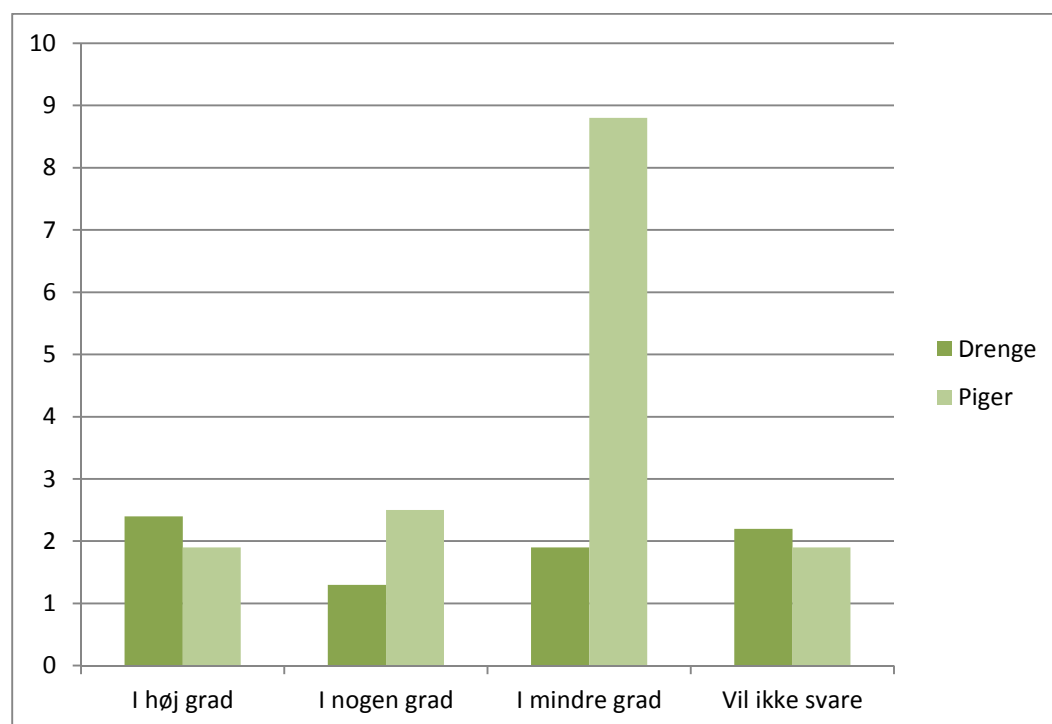
I kapitel 1 introducerede vi, hvordan Bech betragter *den homoseksuelle* som *et onde* – som en social kategori, der opnår bedre vækstvilkår med modernitetens fremmarch og som udgør en trussel for de traditionelle kerneværdier såsom kønsrelationer, seksualitet mv. (Bech 2002:52). At de unge, hvis værdisæt udspringer af en mere patriarkalsk genderorden, og hvis kønskategorisering baseres på mere stringente forståelser af, hvordan man er 'pige' og 'dreng', er mere fjendtligt indstillet overfor

homoseksuelle er ingen overraskelse. Med reference til Plecks sondring mellem *den traditionelle* og *den moderne mand* (Kapitel 1) samt kapitel 6, hvori det belyses, hvordan nyere femininitets- og maskulinitetsidealer i højere grad end tidligere udfordrer hegemonisk femininitet og maskulinitet (i form af traditionel femininitet og maskulinitet) er det interessant at få bekræftet, at de traditionelle dyder stikker dybere end som så. I den statistiske analyse så vi jo netop, at *hver anden dreng* udtrykker en *høj* grad af TFM-forståelser, mens dette gælder for *1-2 ud af ti piger*. Der er således væsentlige kønsforskelle forbundet med, *hvem* der udtrykker de TFM-forståelser, hvilket endvidere medierer kønsforskelle i de unges holdninger til homoseksualitet.

Kønsforskellene i de unges holdninger til homoseksualitet

Den væsentligste kønsforskel blandt de unge er set medieret gennem de TFM-forståelser ifm. de unges holdninger til bøsser. Her fandt vi forholdet 1/23 – for hver gang *én* pige med en *høj* grad af TM-forståelser er homonegativ overfor bøsser, så er der 23 *dreng*e med samme grad af TM-forståelser, der er det. Selv den bivariate sammenhæng mellem køn og holdninger til bøsser informerede om, at odds for at være homonegativ overfor bøsser er 9.5 *gange større* for drenge end for piger. Som Kite og Whitley (1996) udtrykker det, hviler der et større pres på drenge ift. at skulle leve op til de generaliserede forståelser af, hvordan man er en 'rigtig' dreng (Kapitel 2). Kite og Whitley uddyber, at drenges kønskategori udgøres af et mere rigtigt billede af, hvordan drenge bør være end det er tilfældet for piger, hvilket tilmed forårsager mere seriøse konsekvenser for drenge, hvis de bryder med disse forventninger (Kapitel 2). I denne sammenhæng er det interessant at inddrage nedenstående empiriske fund, der synes at understøtte tanken om, at pigers kønskategori er mere 'løssluppen' end drenges.

Figur 5. Procentvis fordeling af de unges besvarelser på spørgsmålet "Jeg er tiltrukket af personer af samme køn?" fordelt på køn. Svarkategorien 'slet ikke' er udeladt (92.2 procent drenge & 84.9 procent piger har svaret 'slet ikke').

Af histogrammet fremgår det, hvordan de unge forholder sig til spørgsmålet om, hvorvidt de er tiltrukket af personer af *samme* køn. Her er det interessant at se, hvordan gruppen af piger 'skyder i vejret' for svarkategorien *i mindre grad*. Her angiver 8.8 procent af pigerne, at de *i mindre grad* er tiltrukket af personer af eget køn, hvilket ingenlunde gør sig gældende for drengene. Om denne væsentlige kønsforskel har rødder i biologien eller sociologien er svært at afgøre, men om ikke andet har vi i sinde at forklare observationen i lyset af de omtalte *sociale* kønsforskelle – at det er mere tilladeligt, at to piger er tiltrukket af hinanden, end at to drenge er det. Connell fremhæver, at følelsesmæssige/seksuelle relationer (betegnet *kathexis*) ofte undlades at kommenteres på indenfor socialvidenskab, da kønsforskelle i seksuel lyst forstås som biologiske. I stedet argumenterer Connell, at seksuel lyst også er betinget af genderordenen (Kapitel 6), og vi følger hermed trop. Når piger i langt højere grad end drenge synes at være tiltrukket af *eget* køn, er det jo ikke fordi, der findes langt flere homoseksuelle piger end drenge (ikke hvad vi ved af i hvert fald). I stedet vil vi fremhæve det forklaringsgrundlag, at femininitets- og maskulinitetsforståelser er med til at skabe og realisere følelsesmæssig eller seksuel lyst hos et individ. Det er mao. den emotionelle energi, der kobles til den kvindelige kønskategori, indenfor de unges genderorden, der manifesterer sig i form af en erotificering af unge kvinder, der i lyset af det seksualiserede samfund internaliserer en idé hos pigerne om, at det er tilladeligt at 'lade sig erotificere' ved eksempelvis at

besvare ovenstående spørgsmål, som de gør. Om pigerne, da de besvarede ovenstående spørgsmål, har koblet deres svar til en erotisk, følelsesmæssig eller blot ydre æstetisk tiltrækning til andre piger er dog svært at vurdere. Vi har dog indirekte forsøgt at teste dette ved at se, om det også i højere grad er piger, der har erfaringer med eksempelvis at kysse med en af eget køn. Her finder vi, at blandt respondenterne, der har prøvet at kysse med en af eget køn en eller flere gange er 16 drenge imod 136 piger. Her kan altså tales om en betragtelig kønsforskel. Som Scott-Sørensen fremhæver, leger unge piger med andre kvindestereotyper end tidligere (eksempelvis *bitch*, *pornstar* ol.) (Kapitel 6), hvilket får deres kønskategori til at fremstå mindre rigid end drenges. Til trods for at nyere femininitets- og maskulinitetsforståelser gradvist menes at erstatte de traditionelle kønsrolleforståelser, så fremhæver Reinicke, at de traditionelle værdier er så dybt forankret i kulturen, at de får svært ved at slippe sit tag i os (Reinicke 2008). Nedenstående krydstabel inddrager et eksempel på, hvordan ambivalente kønsideal kan siges at komme til udtryk blandt respondenterne. Mere præcist refereres her til pigers mere 'løsslupne' kønskategori, der får dem til at ytre både større tiltrækning til en person af eget køn, mens de tilmed oplyser om flere 'seksuelle' erfaringer med en person af eget køn. Sjov er det så at se, hvordan piger dog, i langt mindre grad end drenge mener, er enige i, at det er i orden for piger både at have lårkort nederdel og en nedringet bluse på samtigt. Så selvom piger måske i højere grad end tidligere eksperimenterer med idealer, der beror på at være 'slutty', 'sexet' ol., er der dog alligevel nogle mere traditionelle værdisæt, der holder dem tilbage.

Tabel 38. Krydstabel om normer for pigers påklædning fordelt på køn

Piger bør ikke have lårkort nederdel og en nedringet bluse på samtidigt												
	Helt uenig		Delvist uenig		Hverken enig el. uenig		Delvist enig		Helt enig		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	176	35.3	91	18.2	154	30.9	38	7.6	40	8.0	499	100.0
Piger	47	10.8	53	12.1	157	35.9	91	20.8	89	20.4	437	100.0
Total	223	23.8	144	15.4	311	33.2	129	13.8	129	13.8	936	100.0

Således betones det, hvordan multiple femininiteter udfordrer og bremser hinanden. Et lignende eksempel på modstridende kønsmønstre fremhæves for drengene i nedenstående tabel. Her ses det, at 46.6 procent af drengene er enige i, at piger *ikke* bør have sex før de er i et fast forhold, mens *over 50 procent* af drengene, i ovenstående tabel, der med traditionel maner udtrykker enighed i, at piger gerne må gå i lårkort nederdel og nedringet bluse samtidigt.

Tabel 39. Krydstabel om normer for pigers opførsel fordelt på køn

Piger bør ikke have sex, før de er i et fast forhold												
	Helt uenig		Delvist uenig		Hverken enig el. uenig		Delvist enig		Helt enig		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	44	8.9	61	12.3	160	32.3	119	24.0	112	22.6	496	100.0
Piger	88	20.2	91	20.9	136	31.2	65	14.9	56	12.8	436	100.0
Total	132	14.2	152	16.3	296	31.8	184	19.7	168	18.0	932	100.0

I Connells ånd synliggøres det her, hvordan forskellige typer af femininitet og maskulinitet skal betragtes som *places in gender relations*. Det kan endvidere udledes, at det varierer, hvilke femininiteter og maskuliniteter der opnår substans i forskellige kontekster.

Når ovenstående analytiske betragtninger er inddraget, skyldes det, at drengenes tendens til at 'erotificere' piger smitter af på deres holdninger til lesbiske. Som det ses af nedenstående tabeller, har drenge ikke problemer med, at to piger har sex, mens over halvdelen af drengene tager afstand til to drenge, der har sex med hinanden.

Tabel 40. Hvad er din holdning til, at to drenge har sex med hinanden? fordelt på køn

Hvad er din holdning til, at to piger har sex med hinanden?												
	Meget positiv		Positiv		Hverken positiv el. negativ		Negativ		Meget negativ		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	74	19.4	102	26.8	160	42.0	30	7.9	15	3.9	381	100.0
Piger	24	6.4	82	21.9	189	50.5	54	14.4	25	6.7	374	100.0
Total	98	13.0	184	24.4	349	46.2	84	11.1	40	5.3	755	100.0

Tabel 41. Hvad er din holdning til, at to drenge har sex med hinanden? fordelt på køn

	Meget positiv		Positiv		Hverken positiv el. negativ		Negativ		Meget negativ		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	18	4.7	40	10.5	100	26.3	86	22.6	136	35.8	380	100
Piger	23	6.2	72	19.3	187	50.1	65	17.4	26	7.0	373	100
Total	41	5.4	112	14.9	287	38.1	151	20.1	162	21.5	753	100

De femininitetskrav, der stilles til piger er mere fleksible end de maskulinitetskrav, der stilles til drenge. Således behøver heteroseksuelle piger ikke at bekræfte deres status ved i samme grad som drengene at tage afstand fra homoseksuelle af eget køn (Baunach et al. 2009:34; Basow & Johnson 2000; 393; Davies 2004:259; Kite & Whitley 1996:338).

Piger med en traditionel forståelse af maskulinitet er *mere* homonegative overfor lesbiske end drenge

Af litteraturstudiet fremgår det, at Raja og Stokes (1998), Anderssen (2002) samt Mata et al. (2010) finder, at *både* piger og drenge er mere negative overfor *bøsser* end overfor *lesbiske*. I vores undersøgelse er der *ikke* fundet en signifikant direkte sammenhæng imellem køn og holdninger til lesbiske, hvorimod TFM-forståelser medierer en signifikant sammenhæng mellem kønsforskelle i de unges holdninger til lesbiske. Her ses desuden en interaktionseffekt mellem køn og TM-forståelser, der er større for piger end for drenge. Udtrykker en pige eksempelvis en *høj* grad af TM-forståelser er hendes odds for at være homonegativ *næsten dobbelt så store* som for drenge. Denne signifikante sammenhæng vidner om vigtigheden af vores analytiske sondring mellem holdninger til henholdsvis lesbiske og bøsser, da dette fund ellers var blevet trumfet af drenges mere radikale homonegativitet overfor bøsser sammenlignet med lesbiske. Igen ses altså et eksempel på, at traditionel maskulinitet medfører seksualitetsrelaterede fordomme. Dette er i overensstemmelse med Birkitts fund (2010) (Kapitel 2). Nyt er det dog i denne kontekst, at der er tale om *pigers homonegativitet rettet mod lesbiske*. Eller rettere vi har identificeret et studie, der finder, at piger er mere negative overfor lesbiske end drenge er (Kerns & Fine 1994:298).

Begrebet om gender gappet (Herek 1994) kommer således til udtryk i vores data, når de unge er fundet mere homonegative overfor homoseksuelle af eget køn, hvor særligt gender gappet ift. drenges holdninger til bøsser har givet voldsomme udslag. Jf. litteraturstudiet er der stor opbakning omkring disse fund (Kerns & Fine 1994:364, 298; Kite & Whitley 1996:336; Kite 1994; Herek 1994; Anderssen 2002; Anderssen & Slåtten 2008). Angående holdninger til lesbiske er der i litteraturstudiet blevet angivet mere varierende resultater, mens Kerns og Fine fastslår, at kønsforskelle i unges holdninger til lesbiske er minimale sammenlignet med udslaget ift. holdninger til bøsser (Kerns & Fine 1994:364).

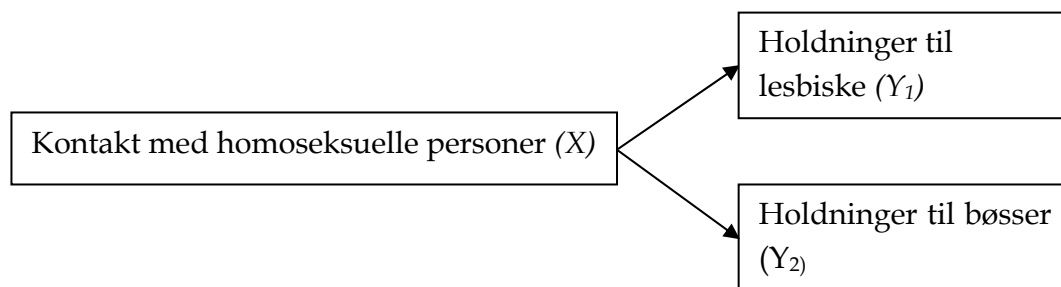
Efter nu at have behandlet de unges holdninger i lyset af TFM-forståelser, går vi videre til Analyse II.

KAPITEL 12. ANALYSEDEL II – HYPOTESE 2

Fokus rettes nu mod Hypotese 2 – at kontakt med homoseksuelle personer præger unges holdninger til homoseksualitet. I det følgende analyseres, om undersøgelsens Hypotese 2 kan bekræftes. Samtidigt efterstræbes en statistisk såvel som teoretisk belysning af de faktorer, der kan virke forklarende i denne henseende.

Betydningen af kontakt med homoseksuelle personer for reduktionen af homonegative holdninger blandt unge blev fremhævet i undersøgelsens litteraturstudie. Tidligere forskning i holdninger til homoseksualitet har vist, at kontakt øger heteroseksuelle personers identifikation med samt personliggørelse af homoseksuelle, hvilket bevirker en reduktion i homonegative holdninger og adfærd (Kapitel 2). Med denne refleksion in mente antages kontakt med homoseksuelle personer at have betydning for de unges holdninger til homoseksualitet.

Model 2. Sammenhænge, der undersøges i Hypotese 2.

Som det fremgår af ovenstående model, arbejdes der i denne del af analysen med en uafhængig variabel (X) og to afhængige variable (Y_1 , Y_2).

Statistisk analyse af Hypotese 2

Den statistiske analyse af sammenhængen mellem kontakt med homoseksuelle personer og holdninger til lesbiske og bøsser fremgår af Tabel II, som tilbyder en samlet beskrivelse af de statistiske fund på baggrund af *Model A* (de bivariate sammenhænge) og *Model B* (køn justeret for kontakt og vice versa).

Tabel II. Odds ratio (OR) for sammenhængen mellem kontakt med homoseksuelle personer og holdninger til lesbiske og bøsser.

Variable	Total (N=755)	Model A <i>Lesbiske</i>	Model B <i>Lesbiske</i>	Model A <i>Bøsser</i>	Model B <i>Bøsser</i>
		OR (95 % CI)	OR (95 % CI) <i>justeret</i>	OR (95 % CI)	OR (95 % CI) <i>justeret</i>
Køn					
Piger (reference)	374	1	1	1	1
Drenge	381	1.3 (1.0 til 1.8)	1.1 (.8 til 1.4)	9.5*** (6.8 til 13.3)	8.2*** (5.8 til 11.5)
Kontaktindeks					
Ingen kontakt	343	3.7*** (2.3 til 6.1)	3.6*** (2.2 til 6.0)	6.8*** (3.9 til 11.9)	4.2*** (2.3 til 7.7)
Lav grad af kontakt	230	2.1** (1.3 til 3.5)	2.1** (1.2 til 3.5)	3.4*** (1.9 til 6.0)	2.4** (1.3 til 4.5)
Middel grad af kontakt	78	2.1* (1.1 til 3.9)	2.1* (1.1 til 3.9)	2.4* (1.2 til 4.8)	1.9 (.9 til 4.1)
Høj grad af kontakt (reference)	104	1	1	1	1
Nagelkerke (Pseudo R²)		.058	.059	.115	.352

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

Holdninger til lesbiske

Ud fra den ovenstående logistiske regressionsanalyse af *holdninger til lesbiske* kan tolkes, at der *er* en signifikant sammenhæng mellem *kontakt med homoseksuelle personer* og *homonegativitet overfor lesbiske*. Dette gør sig gældende både før (*Model A – lesbiske*) og efter justeringen for køn (*Model B – lesbiske*), hvorfor det kan antages, at kontakt med homoseksuelle personer spiller en rolle for graden af homonegativitet overfor lesbiske uafhængigt af køn.

Model A – lesbiske

Den bivariate sammenhæng mellem køn og holdninger til lesbiske er naturligvis den samme, som den vi behandlede i Analysedel I, hvorfor det her kun kort vil refereres, at der ingen signifikante kønsforskelle er i de unges holdninger til lesbiske.

I *Model A – lesbiske* undersøges den 'simple' sammenhæng mellem kontakt med homoseksuelle personer og graden af homonegativitet overfor lesbiske, og heraf fremgår det mere specifikt (end ovenfor), at de unge uden kontakt (*ingen kontakt*) har højere odds (3.7) for at være homonegative overfor lesbiske, når de sammenlignes med unge, som har en *høj* grad af kontakt. Dette gør sig ligeledes

gældende for de unge, som har henholdsvis *lav* grad af kontakt (2.1) og *middel* grad af kontakt (2.1) (ift. referencegruppen – unge med *høj* grad af kontakt). Her er det dog værd at bemærke de nedre grænser i sikkerhedsintervallerne, der findes for de unge, der *har* kontakt med homoseksuelle personer (*lav* grad af kontakt og *middel* grad af kontakt sammenlignet med *høj* grad af kontakt). Eksempelvis ses den nedre grænse i sikkerhedsintervallet tilknyttet *middel* grad af kontakt at være 1.1. Når den ligger så tæt på 1 (referencegruppen) antydes derfor, at forskellen i graden af homonegativitet overfor lesbiske for de unge, der har en *middel* grad af kontakt og de unge, som har en *høj* grad af kontakt ikke er så stor. Samtidigt ses det, at der, til trods for en umiddelbar lineær sammenhæng imellem kontakt og homonegativitet overfor lesbiske, desuden kan tales delvist overlappende sikkerhedsintervaller de forskellige kategorier imellem. Der er dog som nævnt tale om signifikante forskelle på grupperne af unge med forskellige grader af kontakt (sammenholdt med referencegruppen), mens en højsignifikant forskel kun gør sig gældende for gruppen af unge, der *ingen* kontakt har. En logistisk regressionsanalyse, hvori kontaktindekset indgår som en kontinuert variabel, demonstrerer, at der trods de delvist overlappende sikkerhedsintervaller, kan tales om en tilnærmelsesvis lineær højsignifikant sammenhæng imellem kontakt med homoseksuelle personer og homonegativitet overfor lesbiske.

Model B – lesbiske

Når blikket kastes på *Model B* ses det, at justeringen for køn *ikke* bevirker, at de unges odds for at være homonegative overfor lesbiske ændres væsentligt. Det fremgår altså af modellen, at der fortsat kan tales om en konsistent positiv effekt af at have kontakt med homoseksuelle personer ift. graden af homonegativitet overfor lesbiske, og at denne effekt ikke er relateret til køn.

Holdninger til bøsser

Her vil fokuseres på sammenhænge mellem de unges kontakt med homoseksuelle personer og deres holdninger til bøsser.

Model A – bøsser

Som i Analysedel I indikeres her, at odds for at være homonegativ overfor bøsser er 9.5 gange større for drenge end for piger.

Desuden ses signifikante sammenhænge for den ujusterede sammenhæng mellem kontakt med homoseksuelle personer og de unges homonegativitet overfor bøsser, hvor odds for at være homonegativ overfor bøsser eksempelvis er 6.8 gange større for de unge, som *ingen* kontakt har sammenlignet med de unge, som har en *høj* grad af kontakt med homoseksuelle personer.

Ift. de statistiske fund fra *Model A* og *B – lesbiske* kan til sammenligning siges, at *forskellige grader* af kontakt spiller en større rolle for de unges holdninger til bøsser end for deres holdninger til lesbiske. Dette udledes grundet de større odds i *Model A – bøsser*, mens sammenhængene her *samlet set* er signifikante på et højere niveau end det gjorde sig gældende ift. holdninger til lesbiske.

Model B – bøsser

Effekten af køn falder lidt, når kontakt introduceres i modellen, der er således stadig langt flere drenge end piger, der er homonegative overfor bøsser, når der er taget højde for, at grupperne har samme grad af kontakt.

Når blikket kastes på *Model B*, ses det som ved *Model A*, at unge *uden* kontakt og unge med *lav grad* af kontakt, efter justeringen for køn, stadig har større odds for at være homonegative overfor bøsser, end unge med en *høj grad* af kontakt med homoseksuelle personer. Justeringen for køn har dog betydet, at odds i denne henseende er faldet henholdsvis 39 procent (*fra 6.8*** til 4.2****) og 28 procent (*fra 3.4*** til 2.4***) fra deres værdi i *Model A*. Herfor kan det antydes, at køn i højere grad forklarer variansen i de unges holdninger til bøsser end kontakt. At køn forklarer mere end kontakt udtrykkes endvidere ved værdien for Nagelkerke, der fra *Model A* til *Model B* næsten tredobles (*fra .115 til .352*).

På opsummerende vis skal det siges om *Model B – bøsser*, at der til trods for kønsjusteringens relativt store indflydelse på modellen stadig findes en signifikant sammenhæng mellem kontakt med homoseksuelle personer og de unges holdninger til bøsser, idet sammenhængen ingenlunde forsvinder efter køn introduceres i modellen. Efter justeringen for køn har de unge, som *ingen* kontakt har, som sagt, over fire gange så store odds for at være homonegative overfor bøsser sammenlignet med de unge, som har en *høj grad* af kontakt med homoseksuelle personer.

Hvad spiller den største rolle – kontakt eller biologisk køn?

Det er nu blevet demonstreret, at kontakt spiller en rolle for de unges holdninger *generelt set*, og at justeringen for køn har langt større betydning i *Model B – bøsser* end *Model B – lesbiske*, hvorfor vi netop antydede, i analysen af *Model B – bøsser*, at biologisk køn muligvis spiller en større rolle end kontakt, når det vel at mærke vedrører homonegativitet overfor *bøsser*. Denne underanalyse skal derfor anses som en udbygning af den statistiske analyse af de unges homonegativitet overfor bøsser, da det er relevant for undersøgelsens fokus at få afklaret om det er kontakt eller køn, der spiller den største rolle for graden af homonegativitet overfor bøsser? Mao. – er sandsynligheden for at være homonegativ overfor bøsser *større* eller *mindre* for en dreng med en *høj grad* af kontakt end for en pige *uden* kontakt med homoseksuelle personer? For at kunne besvare disse spørgsmål har vi beregnet de estimerede

sandsynligheder for at være homonegativ overfor bøsser fordelt på køn. Disse fremgår af nedenstående tabel:

Tabel 42. Estimerede sandsynligheder for at være homonegativ overfor bøsser, fordelt på køn

	Grad af kontakt	Mean	N
Dreng			
	Ingen kontakt	.7608994	215
	Lav grad af kontakt	.6843750	110
	Middel grad af kontakt	.5611956	31
	Høj grad af kontakt	.4291326	25
	Total	.7007874	381
Pige			
	Ingen kontakt	.2796037	128
	Lav grad af kontakt	.2095967	120
	Middel grad af kontakt	.1386938	47
	Høj kontakt	.0827914	79
	Total	.1978610	374
Total			
	Ingen kontakt	.5812905	343
	Lav grad af kontakt	.4366646	230
	Middel grad af kontakt	.3066112	78
	Høj kontakt	.1660465	104
	Total	.4516556	755

På baggrund af de beregnede sandsynligheder finder vi, at sandsynligheden for at en dreng med en *høj grad* af kontakt er homonegativ overfor bøsser er *ca. 22 procentpoint større* end sandsynligheden for, at en pige med en *lav grad* af kontakt er homonegativ overfor bøsser³¹. Dette er interessant, eftersom det således tilsyneladende i højere grad er *det biologiske køn* og ikke *graden af kontakt* der forklarer variansen i de unges holdninger til bøsser. Selv for piger helt *uden* kontakt er sandsynligheden for at være homonegativ overfor bøsser *mindre* end sandsynligheden for at drenge med en *høj grad* af kontakt er homonegativ overfor bøsser. Mere specifikt er sandsynligheden for at være homonegativ overfor bøsser *ca.*

³¹ $(.4291326 - .2095967) * 100$

15 procentpoint mindre for piger *uden kontakt* end den er for drenge med en *høj grad af kontakt*³².

Til trods for at biologisk køn tilsyneladende i højere grad forklarer variansen i de unges holdninger til bøsser, end kontakt gør, vil vi dog minde om, at analyserne af Model A og B – bøsser viste, at der trods alt er tale om en højsignifikant sammenhæng mellem kontakt med homoseksuelle personer og holdninger til bøsser. På baggrund af ovenstående stilles spørgsmålet: *Hvad er årsagen til, at det biologiske køn har større betydning for de unges holdninger til bøsser end graden af kontakt med homoseksuelle personer?* Hverken drenge eller piger bliver jo som bekendt født med en bestemt holdning til homoseksualitet, altså rettes vores opmærksomhed oplagt mod *gender*-delen af køn. Som vi så det i Analysedel I besidder drenge i højere grad end piger traditionelle kønsrolleforståelser, og drenge fandtes som følge heraf mere homonegative overfor bøsser end piger. Med Analysedel I såvel som nærværende betragtninger 'i ryggen' forestiller vi os således, at det nærmere er de traditionelle kønsrolleforståelser hos drengene, end det er biologisk køn, der forklarer, at justeringen for køn spiller så stor en rolle for graden af homonegativitet overfor bøsser. Mere herom i "Kapitel 13. Samlet analyse – hvad har den største forklaringskraft – TFM-forståelser eller kontakt?".

Teoretisk analyse af Hypotese 2

Efter at have præsenteret ovenstående statistiske fund vil følgende søge at forklare disse fund ud fra Allports teoretiske referenceramme samt undersøgelsens litteraturstudie. Dispositionen for den teoretiske analyse er som følgende:

1. "Hypotese 2 bekræftes": Her opsummeres de overordnede statistiske fund med det formål at skabe og/eller bevare læserens overblik, mens det fastslås, at Hypotese 2 kan bekræftes.
2. "Fordomme og uvidenhed blandt de unge": Her introduceres læseren, med udgangspunkt i Allports refleksioner over *stereotypificering*, til hvorledes unges (irrationelle) stereotype opfattelser af bøsser og lesbiske som social kategori skaber social distance imellem majoritets- og minoritetsgruppen.
3. "Kontakt udfordrer negative stereotype forestillingsbilleder": Her belyses det, hvorledes *kontakt* med homoseksuelle personer kan udfordre unges negative (irrationelle) stereotype opfattelser, samt ændre disse til det bedre. Læseren introduceres til eksempler fra data, der demonstrerer, at unge (tilsyneladende) opnår mere *reel* og *nuanceret* viden om homoseksualitet som social kategori, igennem kontakt med homoseksuelle personer. Afsnittet afrundes med refleksioner over tilfælde hvor 'kontakt' med homoseksuelle

³² (.4291326 - .2796037) * 100

personer kan have den modsatte effekt og således potentielt styrke fordommene.

4. "Casual contact versus true acquaintance – er dette skel nødvendigt?": Her vil følges op på den diskussion, som åbnes i afsnittet ovenover: at nogle former for kontakt (og viden), kan *svække* de unges homonegative holdninger (true acquaintance), mens andre former for kontakt (og viden) kan *styrke* de eksisterende fordomme (casual contact), og således øge den sociale distance imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Inspireret af Allport (1954) og Pettigrew og Tropp (2005), vil vi her belyse, hvorvidt der, mod Allports forventning, vil være tale om *mindre* odds for at være homonegativ for de unge som har *casual contact*, sammenlignet med de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer, eller om odds i stedet vil være *større*.
5. "Analysedel II B – Nuancering af sammenhængen mellem kontakt og holdninger til homoseksualitet": Sigtet hermed er at nuancere og underbygge Analysedel II's fund: at der er en sammenhæng imellem kontakt og holdninger til homoseksualitet, og at især unge med true acquaintance har mindre odds for at være homonegative³³. Afsnittet vil på opklarende og nuancerende vis informere om hvorvidt nærhed, hyppighed eller antal kontaktpersoner, er af størst betydning for de unge, som *har* kontakt til homoseksuelle personers holdninger til homoseksualitet. Dette ses desuden forklaret igennem graden af frivillighed der er knyttet til kontakten. Vi gør opmærksom på at disse fund der gøres i denne 'bonus-analyse', ikke tages med videre i den sammenfattende analyse, men blot skal virke opklarende ift. Analysedel II.

Hypotese 2 bekræftes

Ovenstående analyser af sammenhængen mellem kontakt og homonegativitet overfor lesbiske og bøsser afslører, at der kan tales om en statistisk signifikant sammenhæng mellem kontakt til homoseksuelle personer og graden af homonegativitet. Hermed kan undersøgelsens Hypotese 2 bekræftes. Odds for at de unge, som har en *høj grad* af kontakt med homoseksuelle personer er homonegative overfor bøsser/lesbiske er markant *mindre*, end odds for at de unge, som *ingen kontakt* har med homoseksuelle personer, er homonegative overfor bøsser/lesbiske. Især i relation til de unges holdninger til bøsser er denne forskel i odds udtalt, hvilket skyldes at der er et langt større spænd i de unges holdninger til bøsser, end der er i de unges holdninger til lesbiske. Dette skyldes, som også fundet i analysen af Hypotese 1, en tendens til at drenge er *mere* homonegative overfor bøsser end piger er. En forklaring herpå kan være, at drenge i langt mindre grad end piger har

³³ Når referencegruppen er de unge, uden kontakt.

kontakt med homoseksuelle personer. En antagelse nedenstående krydstabel over køn og kontakt med homoseksuelle personer, bekræfter.

Tabel 43. Kontakt med homoseksuelle personer, fordelt på køn

	Ingen kontakt	Lav grad	Middel grad	Høj grad	Total
	N %	N %	N %	N %	N %
Dreng	215 56.4	110 28.9	31 8.1	25 6.6	381 100
Piger	128 34.2	120 32.1	47 12.6	79 21.1	374 100
Total	343 45.4	230 30.5	78 10.3	104 13.8	755 100

Det antydes ydermere i ovenstående, at køn har en større effekt på de unges homonegative holdninger overfor bøsser end kontakt, men at kontakt *alligevel* har en relativ stor effekt for reduktionen af homonegativitet overfor bøsser for såvel drenge som piger. Slutteligt antydes en tendens til, at effekten af kontakt kan være større for drenge, når fokus er på de unges holdninger til bøsser. Denne tendens blev antydnet igennem beregning af de estimerede sandsynligheder for at være homonegativ, fordelt på kontakt og køn³⁴.

Med ovenstående fund tilslutter nærværende undersøgelse sig rækken af studier (Anderssen 2002; Herek 2000; Hinrichs & Rosenberg 2002; Basow & Johnsen 2000, Baunach et. Al 2009; Heinze & Horn 2008; Marsiglio 1993; Mata et al. 2009; Finlay & Walther 2003; Pettigrew & Tropp 2005), som har fundet en statistisk signifikant sammenhæng imellem intergruppe-kontakt og holdninger til homoseksualitet. Denne undersøgelses fund læner sig op af Baunach et al.'s studie, idet vi ligeledes finder, at kontakt mellem heteroseksuelle unge og homoseksuelle personer reducerer graden af homonegativitet overfor såvel lesbiske som bøsser.

Fordomme og uvidenhed blandt de unge

Men hvad kan forklare graden af homonegativitet overfor bøsser og lesbiske? Fordomme og uvidenhed blandt de unge? Og kan kontakt med homoseksuelle personer reducere disse fordomme og i forlængelse heraf graden af homonegativitet

³⁴ For at følge op på fundet – at effekten af kontakt kan være større for drenge end for piger, i relation til holdninger til bøsser, lavede vi et interaktionsled mellem køn og kontakt, som dog ikke viste sig signifikant.

blandt de unge? Følgende vil søge at besvare disse spørgsmål med udgangspunkt i Allports teoretiske betragtninger af *stereotypificering* og kontakten med minoritetsgruppers indflydelse herpå. De unge benytter sig, som alle andre, ubevidst af *kategorisering* og *stereotypificering* i hverdagen. Dette er gavnligt, ja endda nødvendigt, for individet, da omverdenens kompleksitet herved reduceres – der skabes så at sige orden i kaos.

Irrationelle stereotype forestillinger skaber social distance

De unges stereotype opfattelser af homoseksuelle personer bliver først problematiske, når de er af *irrationel* negativ karakter, da de så virker forstyrrende for kommunikationen imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Dette kommer til at udtryk ved at fordommene her skaber social distance mellem grupperne. Det er dog svært at vurdere, hvornår stereotype opfattelser er irrationelle, da stereotype opfattelser *i sig selv* som regel bygger på en grad af sandhed. Eksempelvis erklærer 60 procent af de unge sig enige i, at bøsser opfører sig som piger, mens 25 procent er enige i, at lesbiske har en drenget tøjstil ("Bilag 11"). Vi vil vove den påstand, at størstedelen af de personer, der færdes med eller omkring homoseksuelle personer vil kunne nikke genkendende til at ovenstående stereotypificerende eksempler *i et vist omfang* besidder en kerne af sandhed. Problematiske bliver det dog, hvis man glemmer, at denne overgeneralisering netop *ikke* gør sig gældende for alle homoseksuelle personer. Her sendes blandt andre end tanke til homoseksuelle Mark – *a very straight gay* (Kapitel 6:60).

Med reference til Allport, de unges alder og relativt begrænsede livserfaring, kunne man forestille sig, at de unges stereotype forestillinger om homoseksuelle personer, og således grundlaget for deres holdninger til homoseksuelle personer, overvejende tager afsæt i *irrationelle stereotype forestillinger* med rødder i den *samfundsmæssige homofobi*, som Blumenfeld omtaler. Med antydningen herom henvises til, at de unge, medmindre de eksempelvis er vokset op med homoseksuelle familiemedlemmer, kan have relativt begrænset erfaring med homoseksuelle personer (Kapitel 5:50), da gruppen af homoseksuelle trods alt ikke udgør en ret stor procentdel af befolkningen (*ca. 2-5 procent*) (gaynord.dk), hvoraf mange, trods det at samfundet har bevæget sig i en mere homopositiv retning fortsat lever et heteroseksuelt liv på overfladen, jf. eksemplet med Gordon (Kapitel 1:16). Derfor kan det forventes, at de unges forestillingsbilleder af homoseksuelle personer overvejende bygger på rygter og andenhåndsviden frem for reel erfaring med homoseksuelle personer. En begrænset erfaring med homoseksuelle personer kan bevirke, at de unge i mindre grad får udfordret deres irrationelle stereotype forestillingsbilleder, hvorved negative stereotype opfattelser af homoseksuelle personer kan persistere. I forlængelse heraf er det naturligt at antage, at der særligt blandt de *helt* unge i vores sample er skabt en social distance til minoritetsgruppen af homoseksuelle. Denne antagelse støttes op af

Van de Ven (1994), Horn (2006) og Poteat et al. (2009), hvoraf det kvantitative studie af Poteat et al., omhandlende 37.426 elever i alderen 11-18 år, netop viste, at de yngste i *lavere* grad end de ældre elever vil bevare venskaber med homoseksuelle personer og i *højere* grad foretrækker at gå på en skole uden homoseksuelle personer (Kapitel 2). Her fremhæves den sociale distancering, som vi antager, at der også gør sig gældende i vores sample og *særligt* for de yngste (13-14-årige).³⁵

At negative stereotype forestillinger af homoseksuelle personer gør sig gældende blandt Aalborg Kommunes unge, indikeres af den homoseksuelle Henrik Cristoffersen fra gå-ud-gruppen "Sexualisterne". Dette antydes ligeledes af ovenstående statistiske analyse. Cristoffersen fremhæver i denne sammenhæng sin oplevelse med drengen, som *aldrig ville sidde ved siden af en 'bøsse'* og som, efter at have givet Cristoffersen lov til at sidde ved siden af sig, faldt ned af sin stol, da Cristoffersen afslørede, at han var bøsse (Kapitel 2). En reaktion, der med reference til Larsen (2010) kan tolkes som et udtryk for, at drengens negative stereotype forestilling, om hvordan homoseksuelle drenge 'er', udfordres i mødet med Cristoffersen (Kapitel 2). At drengen handlings-'lammes' på denne måde ved oplysningen om, at Cristoffersen er bøsse kan vidne om, at drengen netop besidder en stærkt forenklet, irrational stereotype forestilling om, hvorledes 'bøsserøve' er eller ser ud – et forestillingsbillede som Cristoffersen tilsyneladende ikke lever op til, da drengen gerne vil sidde ved siden af ham i udgangspunktet.

Således er det forsøgt billedliggjort, hvordan fordomme og uvidenhed bogstaveligt talt kan virke forstyrrende for kommunikationen imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Andre eksempler på at fordomme og uvidenhed kan lede til social distance fremkommer, når vi husker tilbage til undersøgelsens analysefundament, hvori det blev præsenteret at 27.6 procent af de unge ville finde det ubehageligt at sidde ved siden af en bøsse i bussen mens 21.4 procent af de unge ville finde det decideret problematisk at skulle arbejde sammen med en bøsse i skolen (Kapitel 10).

Med ovenstående eksempel med Cristoffersen betones nødvendigheden af kontakt med homoseksuelle personer, hvis udviklingen af negative stereotype opfattelser af lesbiske og bøsser skal bremses, idet konfrontationen med homoseksuelle personer *i virkeligheden* kan bidrage med viden om, at det er ganske andre karakteristika ved en homoseksuel person (personlighed) der gør sig gældende end dem, der er hentet fra irrationelle stereotype opfattelser af minoritetsgruppen. Hermed er læseren ledt på sporet af det næste afsnit.

³⁵ Der følges op på eventuelle aldersforskelle i vores sample i den samlede analyse ifm. justeringen for kontrolvariable.

Kontakt udfordrer negative stereotype forestillingsbilleder

Cristoffersens oplevelse har nu hjulpet os til forståelsen af, at unges negative stereotype forestillingsbilleder af homoseksuelle personer kan udfordres samt *potentielt ændres* til det bedre i mødet med denne minoritetsgruppe. Ifm. resultaterne af den statistiske analyse kunne man således forestille sig, at de unge som *har* kontakt med homoseksuelle personer i højere grad end de unge, som *ingen* kontakt har, netop har fået udfordret deres *måske*, på et tidligere tidspunkt, negative irrationelle stereotype opfattelser hægtet på *lesbiske* og *bøsser* som sociale kategorier. Denne antagelse bygger på fund i den statistiske analyse, hvor odds for at være homonegativ overfor lesbiske såvel som bøsser er lavere for de unge *med* kontakt end for de unge *uden* kontakt. Ud fra Allports teori samt ovennævnte argumentation vedrørende de unges relativt begrænsede livserfaring, antager vi, at det i særdeleshed er de unges *irrationelle stereotype opfattelser*, der udfordres i mødet med homoseksuelle personer, og at de unge, i mødet med homoseksuelle personer, således opnår mere *reel* og *nuanceret viden* om gruppen af homoseksuelle. En mulig indikator på dette, fremkommer igennem en belysning af de unges besvarelser til påstanden om at "*Homoseksualitet er en sygdom*". Dette til trods for at homoseksualitet *efter 1981* ikke længere er på Sundhedsstyrelsens liste over sindssygdomme. En sammenholdning af de unges grad af kontakt med deres besvarelser til ovenstående spørgsmål afslører følgende: 89.4 procent af de unge, som har en *høj grad* af kontakt med homoseksuelle personer erklærer sig helt uenige i at homoseksualitet er en sygdom, mens dette blot gør sig gældende for 67.3 procent af de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer. Til trods for at såvel størstedelen af de unge *med* (*høj grad af*) kontakt og størstedelen af de unge *uden* kontakt er helt uenige i ovenstående irrationelle påstand, finder vi det alligevel interessant at fremhæve dette fund. Dette idet der trods alt er ca. 20 procent færre unge, *uden* kontakt med homoseksuelle personer, som erklærer sig helt uenige i den irrationelle påstand om at *homoseksualitet er en sygdom*, når de sammenholdes med gruppen af unge *med* (*høj grad af*) kontakt, der erklærer sig helt uenige i samme påstand. Vi tolker, at dette fund kan antyde en tendens til at unges irrationelle negative stereotype forestillingsbillede af homoseksualitet som social kategori - "[..]formed without adequate evidence" (Kapitel 6), kan udfordres, igennem kontakt med homoseksuelle personer, hvorved mere reel viden om homoseksualitet kan opnås. Et andet eksempel på at unge *med* kontakt kan have en større reel viden om homoseksualitet end de unge *uden* kontakt fremkommer, når de unges besvarelser til spørgsmålet "*Læger og psykologer kan hjælpe homoseksuelle personer, til at ændre deres seksuelle orientering*" (Bilag: Spørgeskema) sammenholdes med deres grad af kontakt med homoseksuelle personer. Dette spørgsmål er i samme boldgade, som *homoseksualitet er en sygdom*, dog kan det argumenteres at sidstnævnte i sin ordlyd er mere radikal og mere irrationel. I relation til spørgsmålet "*Læger og psykologer kan hjælpe*

homoseksuelle personer, til at ændre deres seksuelle orientering” finder vi at 45.1 procent af de unge, som har en høj grad af kontakt med homoseksuelle personer erklærer sig helt uenige heri, mens dette blot gør sig gældende for 22.4 procent af de unge, som ingen kontakt har (Bilag ?). Til trods for den også her manglende argumentation for at ovenstående spørgsmål kan sige noget om karakteren af de unges viden, synes vi dog alligevel at også dette fund var interessant at inddrage – at over dobbelt så mange af de unge med (en høj grad af) kontakt er helt uenige i, at homoseksualitet kan afhjælpes medicinsk eller psykologisk sammenlignet med de unge uden kontakt. Idet nærværende undersøgelse ikke applicerer et eksperimentielt design, kan vi ikke påvise, om de henholdsvis 89.4 procent og 45 procent af de unge med (en høj grad af) kontakt før denne kontakt blev etableret var af samme overbevisning.

Kontakt er en afgørende kilde til viden

Ud fra ovenstående antydes tendensen til at unge med kontakt, igennem kontakten har opnået en mere reel viden om homoseksuelle personer, hvorfor fundamentet for deres stereotype opfattelser af homoseksuelle personer måske i højere grad nu bygger på rationelle frem for irrationelle stereotype forestillingsbilleder. Ifølge Allport er *kontakt* til minoritetsgruppen netop den afgørende kilde til reel viden om minoritetsgruppen, hvis negative fordomme herom skal kunne nedbrydes. Viden om minoritetsgruppen er *i sig selv* ikke nok til at modificere et individs stereotype forestillingsbillede, idet individet er tilbøjelig til blot at acceptere den information om minoritetsgruppen, som bekræfter det eksisterende forestillingsbillede. Det er således væsentligt at kunne *sætte ansigt* på sine fordomme, hvis disse skal nedbrydes (Kapitel 2). En pointe som Clemmensen og Seidelin ligeledes fremfører. Denne personificering af homoseksuelle personer som kategori tildeler således de unges erfaring med homoseksuelle personer såvel som kendskab til homoseksualitet, hvorved de unges irrationelle stereotypificeringer kan afvises eller modificeres. Herved kan de unges fokus potentielt forskydes fra *homoseksualiteten* til *personligheden*, hvilket formodes at reducere den sociale distance imellem majoritets- og minoritetsgruppen, mens de homonegative holdninger udviskes.

Kontaktens modsatte effekt på reduktionen af fordomme

Er de unges kontakt til homoseksuelle personer ikke baseret på ansigt til ansigt-relationer, men i stedet udgjort af sporadisk ’kontakt’ i form af eksempelvis tv-programmer, hvori homoseksuelle personer medvirker, *kan* der tales om, at effekten af kontakt med minoritetsgruppen opnår den modsatte virkning – at fordomme overfor minoritetsgruppen ikke nedbrydes, men derimod bekræftes. Allport fremhæver i denne forbindelse, at netop massemedierne er medvirkende til at fasttømre allerede-eksisterende stereotype forestillingsbilleder. Med reference til Seidelin og Seibert, begge repræsentanter for LGBT-Danmark, fungerer mediernes *ensidige præsentation* af eksempelvis bøsser med tung makeup og meget løse håndled

(Kapitel 2), som brændsel på de unges irrationelle stereotype forestillingers bål, i stedet for at bidrage med *reel viden* om homoseksualitet og homoseksuelle personers diversitet. Med reference til de 60 procent af de unge, som er enige i at *bøsser opfører sig som piger*, kan det antydes, at den meget ensidige præsentation af eksempelvis de meget feminine bøsser i medierne (Kapitel 6), måske netop bidrager til at denne stereotype opfattelse af bøsser næres. Trods den stereotype opfattelses potentielle kerne af sandhed, kan argumenteres at det stereotype billede af *alle* bøsser som værende feminine, kan være problematisk, idet denne fordom, i visse tilfælde, kan øge den sociale distance imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Argumentation herfor præsenteres i det følgende.

Når vi sammenholder de unges grad af kontakt, med påstanden om at *bøsser opfører sig som piger*, ser vi at ud af de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer, er 22.2 procent helt enige i påstanden, mens dette blot gør sig gældende for 7.7 procent af de unge, som har en *høj grad* af kontakt med homoseksuelle personer. Således kan antydes en svag tendens til, at relativt flere unge, *uden* kontakt end unge *med* (høj grad af) kontakt med homoseksuelle personer, er af den overbevisning, at bøsser opfører sig som piger. Samtidigt ser vi, at mens 11.8 procent af pigerne erklærer sig helt enige i, at bøsser opfører sig som piger, gør dette sig gældende for hele 26.4 procent af drengene. Med reference til Analysedel I, Basow og Johnson (2000), Kite og Whitley (1996), Wilkinson (2004), Baunach et. al (2009) samt Poteat et al. (2009), ved vi, at der på drenge hviler et pres om, at tage afstand fra de (homoseksuelle) drenge, der bryder med ideen om passende, maskulin adfærd. Med udgangspunkt i denne viden, kan ovennævnte stereotype forestillingsbillede, af bøsser, som drenge der netop bryder med disse forventninger, antages at kunne bidrage til opretholdelsen af den sociale distance imellem heteroseksuelle- og homoseksuelle drenge. At social distance eksisterer mellem disse to grupper, illustrerer nedenstående krydstabel over køn og hyppigheden af kontakt med bøsser.

Tabel 44. Krydstabel over graden af kontakt med bøsser fordelt på køn

	Dagligt		En el. flere gange i ugen		En el. flere gange i måneden		Sjældnere		Aldrig		Total	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Drenge	6	2.7	5	2.2	16	7.1	83	36.7	116	51.3	226	100
Piger	6	2.2	20	7.2	40	14.5	115	41.7	95	34.4	276	100
	12	2.4	25	5.0	56	11.2	198	39.4	211	42.0	502	100

Ovenstående udgør blot et eksempel på en stereotyp opfattelse, som kan forstyrre kommunikationen mellem majoritets- og minoritetsgruppen. Vi kan ikke sige noget om hvorvidt det er grundet mediernes ensidige præsentation af homoseksuelle personer, at de unge bærer disse fordomme med sig – vi kan blot antyde at det er

plausibelt at det gør sig gældende og at det tilsyneladende er med til at opretholde den sociale distance.

Casual versus true acquaintance – er dette skel nødvendigt?

Således har ovenstående nu givet læseren indblik i, at det tilsyneladende ikke er ligegyldigt hvilken form for kontakt, og hermed viden omhandlende minoritetsgruppen, unge eksponeres for, i relation til reduktionen af homonegative fordomme – nogle former for kontakt (og viden), kan *svække* de unges homonegative holdninger, mens andre former for kontakt (og viden) kan *styrke* de eksisterende fordomme, og således øge den sociale distance imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Disse to forskellige former for kontakt betegner Allport som bekendt henholdsvis *true acquaintance* og *casual contact*. Hvor *true acquaintance* svækker fordomme, vil *casual contact* ifølge Allport blot styrke disse. Med denne teoretiske betragtning, samt Heinze og Horns fund (2008), in mente forestiller vi os at de unge, som har *minimal* kontakt med homoseksuelle personer, i teorien vil være enten *lige så homonegative*, som de unge der *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer, eller endda *mere homonegative* (Kapitel 2:??). Denne antagelse bygger på, at disse unges negative stereotype forestillingsbilleder af bøsser og lesbiske som sociale kategorier, grundet den relativt lave, og således flygtige og overfladiske (*casual*) *contact* med homoseksuelle personer, kan være blevet forstærket på baggrund heraf. Med reference til Pettigrew og Tropps meta-analyse fra 2005, kan dette dog også vise sig *ikke* at gøre sig gældende. Disse forskere fandt, at kontakt ikke nødvendigvis skal have karakter af *true acquaintance* for at have en fordomsreducerende effekt. Med disse tilsyneladende modsatrettede resultater 'i ryggen' inspireres vi i det følgende til at undersøge hvorvidt Allports antagelse om, at kontakten til homoseksuelle personer skal have karakter af *true acquaintance*, for at være fordelagtig for reduktionen af homonegative fordomme, holder vand. Mere præcist vil vi belyse, hvorvidt der, mod Allports forventning, vil være tale om *mindre* odds for at være homonegativ for de unge som har *casual contact*, sammenlignet med de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer, eller om odds i stedet vil være *større*.

Som det fremgik af den statistiske analyse af Hypotese 2, er odds for at de unge *uden* kontakt, med en *lav* - og *middel grad* af kontakt er homonegative, alle udelukkende set i forholdet til referencegruppens³⁶ odds for homonegativitet. For at belyse hvorvidt Allports antagelse om at kontakten med homoseksuelle personer skal have form af *true acquaintance* for at have en fordelagtig effekt på de unges holdninger til homoseksualitet, vil følgende analyse, med reference til kapitel 9 (Praktisk brug af variablene) gøre brug af kontakttindekset i sin 'rene' form, hvor de unge kan opnå en

³⁶ Unge med en relativ høj grad af kontakt

værdi fra 0-7, alt efter hvor meget kontakt de har med homoseksuelle personer³⁷. Nul dækker over *ingen* kontakt med homoseksuelle personer, mens 7 dækker over at de unge har *to eller flere homoseksuelle kontaktpersoner*, at der er tale om *nære kontaktpersoner* i form af nære familiemedlemmer eller venner, samt at de unge har kontakt til/snakker med disse kontaktpersoner *en eller flere gange om ugen* (Kapitel 9). Med reference til Allports definition af true acquaintance som kontakt, hvor samtale og opbygningen af venskaber muliggøres igennem mere regelmæssige og forpligtigende møder, kan argumenteres at de unge, som placerer sig på værdierne 6-7 på kontakttindekset, angiveligt besidder denne form for kontakt, mens de unge, som placerer sig på værdierne 1-2, i højere grad vil besidde hvad vi vil betegne som casual contact. Fokus vil her være på de unge, der placerer sig på værdierne 1 og 2 på kontakttindekset, sammenholdt med de unge, som har værdien 0.

Nedenstående to scenarier giver læseren et indblik i *hvor* casual contact der egentligt kan være tale om, når de unge placerer sig på enten værdien 1 eller værdien 2 på kontakttindekset:

Tabel 45. Scenarier over kontakt

Værdien '1' på kontakttindekset	Værdien '2' på kontakttindekset
De unge har <i>fjern</i> kontakt med homoseksuelle personer, hvor fjern kontakt kan dække over et homoseksuelt medlem af den øvrige familie eller blot at have kendskab til en homoseksuel person, som de unge ikke er venner med. Kontakten er i dette scenarie så fjern, at de unge ift. antal af kontaktpersoner angiver at de <i>ingen</i> homoseksuelle kontaktpersoner har, og som de ved hyppighed af kontakt angiver, at de <i>aldrig</i> har kontakt til/snakker med.	De unge har <i>to eller flere</i> kontaktpersoner. Disse kontaktpersoner er hverken de unges venner, nære familiemedlemmer, medlemmer af den øvrige familie, eller personer, som de unge kender, men som de ikke er venner med. Samtidigt angiver de unge her i relation til hyppighed af kontakt, at de <i>aldrig</i> har kontakt til/snakker med de homoseksuelle kontaktpersoner.

Med reference til Allports definition af casual contact som flygtig, overfladisk og tilfældig, synes der altså at være tale herom i ovenstående to scenarier. Logistiske regressionsanalyser af kontakt og unges holdninger til lesbiske og bøsser afslører følgende:

- at der *ingen* statistisk signifikant forskel er i odds for at være homonegativ overfor *lesbiske*, mellem de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle

³⁷ For indsigt i de unges fordeling på disse værdier, se kapitel 9.

personer (1) og de unge, som har værdien 1 (.854)³⁸ på kontaktindekset. Dette samme gør sig gældende i relation til holdninger til *bøsser*: her er heller *ingen* statistisk signifikant forskel i odds for at være homonegativ overfor bøsser, imellem de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer (1) og de unge, som har værdien 1 (.724)³⁹ på kontaktindekset.

De logistiske regressionsanalyser afslører ydermere:

- At der *er* en højsignifikant statistisk forskel i odds for at være homonegativ overfor *lesbiske*, mellem de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer (1) og de unge, som har værdien 2 (.375***)⁴⁰ på kontaktindekset. Dette gør sig ligeledes gældende i relation til holdninger til bøsser: her er der *også* en højsignifikant statistisk forskel i odds for at være homonegativ overfor bøsser, mellem de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer (1) og de unge, som har værdien 2 (.332***)⁴¹ på kontaktindekset.

Skellet mellem casual contact og true acquaintance er ikke nødvendigt

At der *ingen* statistisk signifikant forskel er i odds ratio for at være homonegativ overfor bøsser og lesbiske mellem de unge, som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer og de unge, som har værdien 1 på kontaktindekset, er måske ikke videre overraskende, når et blik kastes på det ovenfor opstillede eksempel på kontakt, de unge, som har værdien 1 (på kontaktindekset) kan have med homoseksuelle personer. Kontakten er her af så flygtig og overfladisk karakter, at den nærmest er ikke-eksisterende. I denne forbindelse kan knyttes en kort kommentar til undersøgelsens mål for kontakt (Kapitel 7).

Idet vi ikke i spørgeskemaet har opstillet rigide definitioner af, hvad der udgør kontakt og hvad der ikke udgør kontakt, bliver definitionen af kontakt i stedet meget *subjektiv*. Således kunne man forestille sig, at årsagen til at der ingen statistisk signifikant forskel er på de unge *uden* kontakts holdninger til homoseksualitet, og de unge med værdien 1 på kontaktindeksets holdninger til homoseksualitet er, at den eneste reelle forskel, er deres forståelse af hvad der udgør kontakt og hvad der ikke gør. Igen med reference til det ovenfor opstillede eksempel på den form for kontakt, unge med værdien 1 kan besidde, kunne man forestille sig at disse unge eksempelvis har haft en homoseksuel *tv-personlighed* i tankerne i besvarelsen af spørgsmålene – en person de netop har kendskab til, men ikke er venner med, som ikke er så tæt på dem, at de vil angive personen som en decideret kontaktperson og som de aldrig har

³⁸ Sikkerhedsintervallet går her fra .554 til 1.317

³⁹ Sikkerhedsintervallet går her fra .469 til 1.118

⁴⁰ Sikkerhedsintervallet går her fra .240 til .586

⁴¹ Sikkerhedsintervallet går her fra .213 til .516

kontakt til/snakker med. At de alligevel angiver at have kontakt med homoseksuelle personer, kan skyldes, at de eksempelvis ser tv-programmer, hvori personen medvirker, og således mener, at de har kontakt med homoseksuelle personer, om end kontakten er yderst sporadisk. De unge, som har værdien 0 (på kontaktindekset), kan have set eksempelvis samme tv-programmer, i samme omfang men dog ikke vurderet, at dette udgør reel kontakt. Således kan de to gruppers forskellige placering på kontaktindekset, blot skyldes den subjektive natur af definitionen af kontakt. Dette kan forklare, det ikke så overraskende fund, at der *ingen* statistisk signifikant forskel er på de to grupper, i relation til holdninger til homoseksualitet. Yderligere overvejelser omkring den subjektive natur af definitionen af kontakt og dettes konsekvenser for undersøgelsens validitet, vil finde sted i konklusionen.

At der *er* tale om en højsignifikant forskel i odds ratio for at være homonegativ overfor bøsser og lesbiske, mellem de unge som *ingen* kontakt har med homoseksuelle personer og de unge, som har værdien 2 på kontaktindekset, er – med reference til Allports teoretiske betoning af at kontakt med en minoritetsgruppe, må have form af true acquaintance for at virke fordomsreducerende – mere overraskende. Således udfordres Allports teoretiske betragtning her. Idet odds for at være homonegativ overfor lesbiske og bøsser er mindre end 1, når de unge går fra *ingen kontakt* at have til at have *casual contact* (værdien 2), antydes, at true acquaintance *ikke* er en forudsætning for at de unges negative stereotype forestillingsbilleder udfordres, og holdningen til homoseksuelle bevæger sig i en mere positiv retning. Dette betyder at en samtidig udfordring af Heinze og Horns studie fra 2008 finder sted: disse forskere fandt at unge med casual contact var enten lige så homonegative som unge uden kontakt med homoseksuelle personer, eller endda endnu mere homonegative end disse, hvilket ovenstående analyse demonstrerer *ikke* gør sig gældende i nærværende undersøgelse. Hermed læner denne undersøgelses fund sig op at de ca. 485 studier, behandlet i Pettigrew og Tropps omfattende meta-analyse fra 2005, som ligeledes finder, at skellet mellem casual contact og true acquaintance ikke er en nødvendighed, for at kontakt kan have en gavnlig effekt.

Med reference tilbage til Analysedel II's indledende regressionsanalyser (Model A og Model B), ses det dog, at de *mindste odds* for at være homonegativ overfor bøsser og lesbiske, findes hos de unge, som har en *høj grad* af kontakt. Dette indikerer således, at selvom vi i ovenstående analyse finder, at selv yderst casual contact *har* en betydning for reduktionen af homonegativitet, så har kontakt i form af true acquaintance alligevel den umiddelbart største betydning for graden af homonegative holdninger. Dette fund er igen i overensstemmelse med Pettigrew og Tropps fund: disse finder ligeledes, at når Allports betingelser for optimal kontakt

(true acquaintance) er opfyldt i kontakten mellem majoritets- og minoritetsgruppen, reduceres fordomme i væsentlig højere grad, end når der var tale om casual contact imellem de to grupper. At true acquaintance tilsyneladende i højere grad reducerer homonegativitet end casual contact er, med reference til den ovenstående analyse, som fokuserede på stereotypificering af minoritetsgruppen (herunder irrationelle stereotype forestillinger), ikke overraskende. De unge, som har mere *hyppig, nær* kontakt og *flere* homoseksuelle kontaktpersoner, vil angiveligt i højere grad have mulighed for at få udfordret deres måske tidligere negative stereotype forestillingsbillede af bøsser og lesbiske som social kategori, og således opnå mere reel viden om homoseksuelle som personer, end de unge, som blot har flygtig, overfladisk og mere tilfældig kontakt.

Analysedel II B – Nuancering af sammenhængen mellem kontakt og holdninger

På baggrund af ovenstående fund, at kontakt med homoseksuelle personer *generelt set* spiller en positiv rolle for de unges holdninger til homoseksualitet, men at *især* kontakt i form af true acquaintance er fordelagtig herfor, er det nu interessant at nuancere betydningen af kontakt yderligere. Mere specifikt vil følgende fokusere på *hvilket* aspekt af kontakt, der spiller den største rolle for de unges holdninger til homoseksualitet – er det nærheden af kontakt? Hyppigheden af kontakt? Eller antallet af homoseksuelle kontaktpersoner? Med reference til undersøgelsens analysestrategi, vil denne 'underanalyse' til Analysedel II, tage udgangspunkt i de 414 unge, der har tilkendegivet at de *har* en eller anden form for kontakt med homoseksuelle personer.

Statistisk analyse

Den statistiske analyse af sammenhængen mellem nærhed af kontakt, hyppighed af kontakt og antallet af homoseksuelle kontaktpersoner og holdninger til homoseksualitet fremgår af Tabel 46, som tilbyder en samlet beskrivelse af de statistiske fund på baggrund af *Model A* (ujusteret) og *Model B* (justeret for hinanden).

Tabel 46. Odds ratio for nærhed af kontakt, hyppighed af kontakt og antal homoseksuelle kontaktpersoner ift. graden af homonegative holdninger

Variable	Model A	Model B
Nærhed af kontakt	.623** (.467 til .832)	706 (.442 til 1.128)
Hyppighed af kontakt	.651*** (.514 til .824)	706* (.540 til .923)
Antal kontaktpersoner	.631** (.467 til .851)	1.022 (.615 til 1.697)

Nagelkerke	0.058
------------	-------

*** $p < 0.001$ ** $p < 0.01$ * $p < 0.05$

Bivariate sammenhænge

Et blik på de bivariate sammenhænge i Model A, afslører, at de unges odds for at være homonegativ falder, som henholdsvis nærhed -, hyppighed af kontakt og antallet af homoseksuelle kontaktpersoner stiger, hvilket er i overensstemmelse med Analysedel II's overordnede fund – som graden af kontakt stiger, reduceres odds for at være homonegativ. Tabellerne illustrerer ligeledes at der er tale om tre signifikante sammenhænge, hvorfor det er meningsfyldt at inddrage alle tre parametre i en samlet model (Model B).

Multivariat sammenhæng

Når fokus rettes mod Model B, ses det af ovenstående tabel, at såvel nærhed af kontakt som antallet af homoseksuelle kontaktpersoner, her ikke længere er statistisk signifikante. Den eneste signifikante sammenhæng der er at finde i ovenstående regressionsanalyse, er mellem *hyppighed* af kontakt og holdninger til homoseksualitet. Idet denne sammenhæng fortsat er statistisk signifikant (*), tolker vi at der kan tales om at hyppighed af kontakt med homoseksuelle personer har en umiddelbar selvstændig sammenhæng med graden af homonegativitet, også efter justering for nærhed af kontakt samt antal kontaktpersoner (Model B).

Teoretisk analyse

At hyppigheden af kontakt viser sig at være det parameter, der har den største betydning for hvor *homopositive* de unge, *med* kontakt med homoseksuelle personer er, er med Analysedel II's fund i baghovedet, ikke overraskende. Her fandt vi jo netop, at i særdeleshed de unge, som havde kontakt med homoseksuelle personer i form af true acquaintance, havde lave odds for at være homonegative. I definitionen af true acquaintance, fremhæves netop hyppigheden af kontakt som værende essentiel for kontaktens fordomsreducerede effekt, idet der her er tale om "[...]mere regelmæssige [...] møder", og således flere muligheder for at få nedbrudt stereotype forestillingsbilleder af homoseksualitet som social kategori. Således overrasker det ikke, at for gruppen af unge med kontakt, vil de mest *homopositive* unge, være de, som har hyppigst kontakt med homoseksuelle personer. Dette fund er i overensstemmelse med Anderssens studie (2002), som ligeledes viste at "*the greater the frequency of contact, the more positive [...] the attitude*" (Kapitel 2), og med Pettigrew og Tropps studie, som understreger at "*the greater the exposure to targets, in and of itself, can significantly enhance liking for those targets*" (Kapitel 6). Således finder disse forskere ligeledes, at hyppigheden af kontakt er af stor betydning for kontaktens fordomsreducerende effekt.

Efter nu at have behandlet de unges kontakt med homoseksuelle personer og betydningen heraf for deres holdninger til homoseksualitet, går vi nu videre til den samlede analyse.

KAPITEL 13. SAMLET ANALYSE – HVAD HAR DEN STØRSTE BETYDNING?

På baggrund af de analytiske udredninger af Hypotese 1 og 2 adskilt fra hinanden, inddrages TFM-forståelser og kontakt nu i *samme* logistiske regressionsanalyse. Dette er nødvendigt mhp. en samlet konklusion af undersøgelsens resultater. Udover serarate belysninger af de uafhængige variable efterstræbes således tilmed en vurdering af, hvad der har den største betydning for de unges holdninger til homoseksualitet – *TFM-forståelser eller kontakt*?

Det er desuden i denne analysedel, at vi inddrager undersøgelsens mere induktive element i form af de unges *subjektive* femininitets- og maskulinitetsforståelser. Herunder indhentes viden omkring, hvordan de unges subjektive konstruktioner, af hvordan man er populær som pige og dreng, potentielt påvirker deres holdninger til homoseksualitet. Dette vil som nævnt i operationaliseringen forsøges indfanget vha. de unges besvarelser omkring dem selv som person (*'personlighed'* og *subgruppering*). Dette inddrages af den årsag, at vi således udfordrer de TFM-forståelser med analytisk modvægt, da vi anerkender eksistensen af, at de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser ikke blot er af *traditionel* karakter. Her skal det lige genopfriskes, at *'personlighed'* undersøges igennem karaktertrækkene *udadvendt, selvsikker, sjov, kan snakke med alle* (jf. Kapitel 7). Ydermere indgår de, af litteraturstudiet, deduktivt udledte kontrolvariable (*alder, etnicitet og religiøsitet*) samt årgang, der i vores kontekst forventes at tydeliggøre effekten af alders betydning for graden af homonegativitet, da den er mindre nuanceret i sin natur (jf. Kapitel 7).

Samlet statistisk analyse

Den statistiske analyse af sammenhængene mellem de unges TFM-forståelser og kontakt overfor graden af homonegativitet fremgår af Tabel III, der samlet beskriver de statistiske fund på baggrund af *Model A* (de bivariate sammenhænge), *Model B* (TFM-forståelser justeret for kontakt og viceversa)⁴², *Model C* (Model B justeret for *køn, 'personlighed' og subgrupper*) og *Model D* (Model C justeret for *alder, årgang, etnicitet og religiøsitet*). Vi gør opmærksom på, at det *kun* er de sammenhænge, der har vist sig signifikante, som er indsat i Tabel III. Dette sker udelukkende af pladsmæssige årsager.

⁴² Her skal gøres opmærksom på, at TF-forståelser og TM-forståelser er kørt *samlet* i Model A, hvilket de *ikke* blev i Analysedel I (Tabel I). Dette begrundes med, at det nu er forskelle mellem TFM-forståelser og kontakt, der er i højsædet.

Holdninger til lesbiske

I denne delanalyse fokuseres på de unges holdninger til *lesbiske* i lyset af samtlige overfor nævnte justeringer, dog med hovedfokus på TFM-forståelser og kontakt.

Model A – Lesbiske

I gennemgangen af *Model A* refereres udelukkende til de variable, der *ikke* er behandlet i Analyse del I og II, da variablene *køn*, *femininitetsindeks*, *maskulinitetsindeks* og *kontaktindeks* ligner sig selv fra tidligere til trods for, at odds ratio-værdierne for femininitetsindeks og maskulinitetsindeks er en smule lavere, da de, som nævnt i forrige fodnote, *ikke* er kørt som bivariate sammenhænge.

Først rettes fokus mod *udadvendt*, der som den eneste af de fire karakteristika er fundet signifikant ift. holdninger til lesbiske. Her ses det, at odds for at være homonegativ overfor lesbiske er *30 procent lavere*, hvis du betragter dig selv som *udadvendt*.

Herudover er sammenhængen mellem *årgang* og holdninger til lesbiske signifikant med odds ratio-værdien 1.5. Odds for at være homonegativ overfor lesbiske er hermed *1.5 gange større*, hvis respondenteren går i 8. klasse sammenlignet med 9. klasse. Desuden betyder det at være *sporty*, at respondenterens odds for at være homonegativ overfor lesbiske er *1.4 gange større*, end hvis respondenteren ikke var sporty. Endeligt er der fundet en signifikant sammenhæng mellem det at være hippie eller snarere tilhøre subgruppen *Hippie* og holdninger til lesbiske. Tilhører respondenteren denne subgruppe er vedkommendes odds for at være homonegativ overfor lesbiske *60 procent mindre* end, hvis respondenteren *ikke* betragter sig selv som hippie.

Model B – Lesbiske

I *Model B* er det mest interessante fund det *ca. 30 procents fald* i odds ratio-værdierne til kontaktindekset efter justeringen for TFM-forståelser. Således er det kun sammenhængen mellem *ingen* kontakt og holdninger til lesbiske (ift. referencegruppen), der er signifikant (***). Introduktionen af femininitets- og maskulinitetsindeksene i modellen fjerner således noget af kontaktens forklaringskraft. Mao. har de unges TFM-forståelser større betydning for de unges grad af homonegativitet overfor lesbiske end deres grad af kontakt med homoseksuelle personer. Det *ingen* kontakt at have med homoseksuelle personer er dog stadig af væsentlig betydning, da respondenterens odds for at være homonegativ overfor lesbiske er *2.7 gange større* sammenlignet med det at have en *høj* grad af kontakt.

Model C – Lesbiske

Når *køn* er justeret for samtlige elementer i *Model C* ses en signifikant sammenhæng mellem *køn* og holdninger til lesbiske, mens odds ratio er stort set den samme, som vi fremhævede i Analysedel I – at pigers odds for at være homonegative overfor lesbiske er dobbelt så store som drenges, når der vel at mærke er taget højde for de øvrige variable. Da dette fund genkendes fra Analysedel I medfører troen på, at det overvejende er de unges TFM-forståelser, der medierer denne specifikke kønsforskel.

Herudover ses tilnærmelsesvis de samme signifikante sammenhænge som i *Model B*, mens *udadvendt*, *årgang*, *sporty* og *hippie* ikke længere fremstår signifikante.

Model D – Lesbiske

Når modellen introduceres for kontrolvariablene ses det, at sammenhængen mellem kontakt og holdninger til lesbiske forstærkes. Desuden ses det, at sammenhængene mellem *alder* (og *årgang*) og holdninger til lesbiske er blevet forstærket betragteligt fra Model A til Model B.

Kontakt bliver i højere grad signifikant, når sammenhængen justeres for kontrolvariablene. Det kan tænkes at *alder* eller *årgang* forstærker effekten af kontakt en smule. Her ses det, at odds for at være homonegativ overfor lesbiske er 2.6 gange større, hvis du går i 8. klasse sammenlignet med 9. klasse.

Holdninger til bøsser

I denne delanalyse fokuseres på de unges holdninger til *bøsser* i lyset af samtlige overfor nævnte justeringer, dog med hovedfokus på TFM-forståelser og kontakt.

Model A – Bøsser

Ift. *Model A* tolkes igen kun på de variable, der *ikke* er behandlet i Analyse del I og II.

Først rettes fokus mod *udadvendt*, der ses at være højsignifikant. Hvis respondenterne betragter sig selv som *udadvendt*, så er hans/hendes odds for at være homonegativ overfor bøsser 40 procent mindre ift. referencegruppen. Herudover findes en signifikant sammenhæng mellem det at betragte sig selv som *selvsikker* og graden af homonegativitet overfor bøsser. I denne forbindelse ses det, at odds for at være homonegativ overfor bøsser er 1.5 gange større, hvis respondenterne betragter sig selv som *selvsikker* i modsætning til, hvis han/hun ikke gjorde. Afslutningsvist for Model A kan det pointeres, at alle subgrupper er signifikante, hvoriblandt de største odds for at være homonegativ overfor bøsser findes for de respondenter, der betragter sig selv som *bodybuilder*-typen. Deres odds er nemlig 3 gange så store sammenholdt med referencegruppen. De mindste odds ses derimod koblet til subgruppen *Hippie* (.2). Odds for, at respondenterne, der betragter sig selv som

hippier, er således omtrent halvt så store, når det vedrører holdninger til bøsser sammenlignet med holdninger til lesbiske.

Model B – Bøsser

I denne model betones samme tendens som gjorde sig gældende i *Model B – Lesbiske* – at introduktionen af femininitets- og maskulinitetsindeksene i modellen bevirker et ca. 30 procents fald i odds ratio-værdierne ift. kontakt.

Model C – Bøsser

Når *køn*, '*personlighed*' og *subgruppering* introduceres i modellen ses en reduktion i odds ratio-værdierne for maskulinitetsindekset, hvilket, af samme årsag som vi præsenterede i Analysedel I, kan skyldes, at køn tager noget af forklaringskraften fra TM-forståelser. Dette er mest synligt, når vi kigger på odds for at være homonegativ overfor bøsser blandt de unge med en høj grad af TM-forståelser sammenholdt med referencegruppen. Her er odds reduceret fra 17.1 til 10.5.

Ifm. kontakt har justeringen bevirket et 62 procents fald i odds ratio-værdierne, hvilket, som behandlet i Analysedel II, vidner om, at det i overvejende grad er piger, der har kontakt med homoseksuelle personer. Desuden ved vi, at justeringen for køn i Analysedel II bevirkede samme procentvise fald i odds for at være homonegativ overfor bøsser, hvorfor det kan udledes, at det næppe er '*personlighed*' og *subgruppering*, der har indflydelse herpå. Dette fremgår ligeledes de in-signifikante odds ratio-værdier ifm. '*personlighed*', mens vi dog finder, at subgruppen *Hippie* stadig er signifikant. Her bemærker vi, at sikkerhedsintervallet knyttet til *Hippie* ligger tæt på 1, hvorfor det er svært vurdere subgruppens egentlige relevans for de unges holdninger til bøsser.

Model D – Bøsser

Ift. denne model sker der ingenting udover, at vi kan se, at værdien for Nagelkerke på .58 er næsten dobbelt så stor som for *Model D – lesbiske*, hvilket tegner det mønster vi har set fra tidligere.

Efter at have testet samtlige variable i den samlede Tabel III, har vi fundet, at TFM-forståelser fjerner noget af forklaringskraften fra kontakt, mens kontakt dog stadig fremstår signifikant, når det vedrører de unge *uden* kontakt i relation til de unge med en høj grad af kontakt. Således besvares spørgsmålet om, hvad der har den største betydning for de unges holdninger til homoseksualitet – det har TFM-forståelser. Desuden skal det nævnes, at de unges subjektive konstruktioner af femininitets- og maskulinitetsforståelser i form af '*personlighed*' og *subgruppering* ikke, udover subgruppen *Hippie*, fik nogen betydning for det store hele, hvorfor der ikke vil kommenteres herpå i konklusionen. Til subgruppen *Hippie* kan det nævnes, at der tilsyneladende er noget ved denne gruppe, der bevirker, at man som hippie er langt

mere homopositiv end flertallet. En krydstabel har informeret os om, at der blandt 57 *procent* af 'hippierne' ytres en *lav* grad af TFM-forståelser, hvilket bekræfter vores antagelse om, at andre værdisæt udspilles blandt de unge end blot TFM-forståelser.

Vi bevæger os nu videre til specialets sidste kapitel, hvori problemformuleringen besvares.

KAPITEL 11. KONKLUSION

Vi har i Danmark bevæget os mod lysere tider for gruppen af homoseksuelle personer, og det er i dag de færreste personer, der betragter homoseksualitet som en sygdom, smitte eller lignende. Den samfundsmæssige homofobi kan siges at være på retur, og vi er flere og flere, der får øjnene op for problematikken omkring fastlåsningen af os alle i rigide kønsrolleforståelser, der kan virke hæmmende på individets unikke udtryk. Vi socialiseres langt hen af vejen igennem et heteronormativt samfundssyn, hvorefter der udspringer fordomme og uvidenhed om homoseksuelle som minoritetsgruppe. Det var med dette afsæt, at vi, i nærværende undersøgelse, begav os af sted for at finde svaret på, i hvilket omfang homonegative tendenser kommer til udtryk blandt unge.

Vi er nu ved vejs ende efter at have illustreret *hvilke holdninger unge, i Aalborg Kommune, har til homoseksualitet*. Vi er blevet klogere på en række forhold, der fastslår vigtigheden af et øget fokus på vilkårene for 'homospirer' i folkeskolen. De heteronormative værdier udtrykkes flittigt blandt de unge og træder flere steder frem i homonegativ karakter. Homonegativiteten blandt de unge er set udfoldet i flere lag og nuancer. Den egentlige substans af disse deskriptive indikationer på homonegative tendenser, vil nu drages til konklusion. Dette efterfulgt af det belyste forklaringsgrundlag for holdningerne, der næres blandt de unge.

Og hvilke holdninger findes så blandt de unge?

At samfundet, trods modsatrettede strømninger, har bevæget sig i en mere homopositiv retning var at aflæse på de unges holdninger til homoseksualitet. Størstedelen af de unge udtrykte positive holdninger til lesbiske såvel som bøsser. Dette er således væsentligt at holde in mente, så billedet ikke skævvrides, når undersøgelsens sigte i stedet er på blotlægningen af *homonegativitet*. Dette skyldes som bekendt, at studier har vist, hvordan homonegativiteten kan medføre skam og selvhad hos homoseksuelle personer. Med dette friskt i erindringen er det bekymrende, at det, blandt de unge, er hver tredje person, der vil finde det ubehageligt at sidde ved siden af en homoseksuel person i bussen. Herudover er det over tyve procent af de unge, der ville have et problem med at arbejde i gruppe med en bøsse, hvilket er tre gange så mange sammenlignet med dem, der ville have et problem med at arbejde i gruppe med en lesbisk. En tredjedel af de unge udtrykte enighed i, at det er ulækkert, at to drenge holder hinanden i hånden på åben gade, hvilket er fire gange så mange, som erklærede sig enige i, at dette er ulækkert for to piger. Således så vi en generel tendens til, at de unges holdninger overfor lesbiske var mere homopositive end overfor bøsser. Denne tendens blev sat på spidsen, når de unge blev spurgt indtil deres holdning vedrørende, at to drenge har sex med hinanden, hvor over fyrre procent stillede sig negative, imens langt færre var imod,

at to piger har sex med hinanden. Med sådanne deskriptive indikationer er blot foretaget et rids i overfladen ift., hvilke holdningsnuancer de unge har til homoseksualitet, og vi er derfor dykket dybere i empirien, og vender nu tilbage med svar på følgende:

Og hvordan forklares disse holdninger så? – i lyset af de unges femininitets- og maskulinitetsforståelser, samt de unges kontakt til homoseksuelle personer?

Der er ikke fundet signifikante kønsforskelle i forbindelse med de unges holdninger til lesbiske, mens en højsignifikant sammenhæng florerer, når det gælder kønsforskelle i de unges holdninger til bøsser. I forlængelse heraf fandt vi, at forskelle mellem piger og drenge grad af homonegativitet medieres igennem de unges TFM-forståelser.

Med et rungende 'JA' kunne Hypotese 1 bekræftes, og vi fandt højsignifikante sammenhænge mellem de unges grad af TFM-forståelser og holdningerne til homoseksualitet. De største odds for at være homonegativ overfor bøsser blev knyttet til drenge med en *høj* grad af TM-forståelser. Her fandt vi, at for hver gang vi har *én* pige med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegativ overfor bøsser, så har vi 23 drenge med en *høj* grad af TM-forståelser, der er homonegative overfor bøsser. Som i ovennævnte deskriptive indikationer, hvoraf det fremgik, at det i langt de fleste tilfælde er bøsser, det udgør objektet for de homonegative holdninger, ses det altså igen, at det *potentielt* er bøsser, der udsættes for en større grad af stigmatisering sammenlignet med lesbiske. Vi underkender dog ingenlunde problematikken i stigmatiseringen af lesbiske, men finder det interessant, at de statistiske modeller ift. holdninger til bøsser forklarer *over dobbelt så meget*, af variansen i holdningerne, sammenlignet med modellerne vedr. holdninger til lesbiske. En forklaring på, hvorfor det tilsyneladende i højere grad er bøsser, der giver næring og liv til radikale holdninger på området er hentet i tanken om de patriarkalske værdier, der stikker dybe rødder i os alle. De stikker så dybt, at de næppe undlader at sætte deres præg på individets internaliserede forestillinger af de feminine og maskuline køns kategorier som rigide regelsæt, der er svære at ombryde. *Særligt* for drenge betyder de rigide kønsrolleforventninger et pres, der, med reference til Reinicke (2008), lader sig forklare ud fra, at maskulinitet er kultur på en mere markant måde end femininitet. Dette kobles til, at maskuline dyder, i højere grad end de feminine dyder, harmonerer med forestillingen om, hvordan der skabes stabilitet i samfundet. Det kan således siges, at der hviler et større ansvar på drenge og mænd, hvorfor en homoseksuel dreng eller mand, der ikke lever op til sin køns kategori, fremstår mere 'upålidelig' end homoseksuelle piger og kvinder. Disse teoretiske betragtninger blev støttet op af fund ifm. piger og drenge besvarelser på spørgsmålet om tiltrækning til eget køn. Her så vi, at piger, i langt højere grad end drenge, gav udtryk for at være tiltrukket af eget køn, mens det tilmed, i langt højere

grad, er piger, der har erfaringer med at kysse med en af eget køn. Vi talte i denne henseende om drenges tendens til at 'erotificere' piger, og dermed også lesbiske, da drenge i højere grad end piger udtrykker, at det er positivt, at to piger har sex med hinanden. Ovenstående viser dog også pigers tendens til at 'lade sig erotificere'. Heraf bekræftes tankerne om, at drenges kønskategori er mere rigid end pigers, og som vi så i analysen var det netop *næsten hver anden dreng*, der udtrykte en *høj* grad af TFM-forståelser, mens det i modsætning hertil kun var *10-16 procent* for pigerne. I lyset af, at nyere og mere 'løsslupne' femininitets- og maskulinitetsidealer, i højere grad end tidligere, udfordrer traditionel femininitet og maskulinitet. Eksemplificeret i pigers 'leg' med femininitetsidealer som *bitch*, *pornstar* ol., mens det for drenge er blevet mere 'moderne' *også* at rumme de blødere værdier, kan det konkluderes, at disse nyere kønsidealer overvejende vinder indpas blandt pigerne, da drengene, som nævnt, i højere grad må opretholde en social distancering til aspekter, der kan degradere dem som 'rigtige' drenge, hvilket netop forklarer, hvorfor drenge, i højere grad, end piger tager afstand til bøsser. Vi har på denne vis set en tendens i de unges holdninger til at reagere mere defensivt overfor homoseksuelle af eget køn. Vi refererede hertil med begrebet om *gender gattet*, der netop formodes, at komme til udtryk blandt de unge, da individet nærer et behov for at værne om eget køn igennem den omtalte sociale distancering til homoseksuelle af eget køn. Dette gør sig langt hen af vejen gældende for drenge, da det er dem, der i højest grad udtrykker TM-forståelser, mens det for den relativt lille gruppe af piger, der ligeledes udtrykker en *høj* grad af TM-forståelser har vist sig, at de er dobbelt så homonegative overfor lesbiske som drenge.

Og nu videre til, hvordan kontakt præger holdninger til homoseksuelle personer?

Som det var tilfældet ved Hypotese 1, kunne undersøgelsens Hypotese 2 ligeledes bekræftes, og vi fandt også her højsignifikante sammenhænge mellem de unges grad af kontakt med homoseksuelle personer og holdninger til homoseksualitet. De største odds for at være homonegativ overfor bøsser blev knyttet til drenge med en *lav* grad af kontakt. Vi fandt her, at for hver gang vi har *én pige uden* kontakt, der er homonegativ overfor bøsser, så har vi *fire drenge uden* kontakt, der er homonegative overfor bøsser. Således belyser Hypotese 2, i forlængelse af Hypotese 1's ovenstående fund, at drenge ikke blot værner om eget køn igennem en *holdningsmæssig* distancering til bøsser, men ligeledes igennem en *handlingsmæssig* distancering.

Forklaringsgrundlaget for at unge *med* kontakt har mindre odds for at være homonegative, sammenlignet med unge *uden* kontakt, er hentet i den (nødvendige) kategoriserings- og samtidige stereotypificeringsproces individet (ubevidst) gør brug af i mødet med omverdenen. En problematik opstår i denne forbindelse, når de stereotype forestillinger af homoseksuelle er af *irrational* karakter, da sådanne

bevirker, at social distance skabes imellem majoritets- og minoritetsgruppen. Med reference til de unges alder og begrænsede livserfaring, er der risiko for, at deres stereotype forestillingsbilleder af bøsser og lesbiske som social kategorier, netop i overvejende grad tager afsæt i irrationelle stereotype forestillinger baseret på rygter og andenhåndsviden. Indikatorer demonstrerede, at dette i overvejende grad gjorde sig gældende for de unge, som *ingen* kontakt havde. Dette forklarede ud fra tanken om, at unge *med* kontakt i højere grad end unge *uden* kontakt har fået udfordret deres (tidligere) irrationelle stereotype forestillinger, og således har opnået mere reel og nuanceret viden om gruppen af homoseksuelle personer. Vi fandt indikatorer på, at unge *med* en *høj* grad af kontakt netop besidder en mere reel viden om homoseksualitet. Mere præcist erklærede over 20 procent flere unge *med* en *høj* grad af kontakt, sig *helt uenige* i at *homoseksualitet er en sygdom*, sammenlignet med de unge *uden* kontakt. Over *dobbelt så mange* af de unge med en *høj* grad af kontakt erklærede sig *helt uenige* i, at *homoseksualitet kan afhjælpes medicinsk eller psykologisk* sammenlignet med de unge *uden* kontakt. Den personificering, der sker gennem kontakten, af bøsser og lesbiske som sociale kategorier tildeler således tilsyneladende de unge erfaring med homoseksuelle personer såvel som reel viden om homoseksualitet. Dette bevirker, at de unges irrationelle stereotypificeringer kan afvises eller modificeres. Vi fandt i forlængelse heraf, at ikke blot kontakt i form af *true acquaintance* virkede reducerende for homonegativiteten, selv yderst *casual contact* bevirkede en reduktion i de unges homonegative holdninger. Dog tilhørte de mindste odds, for at være homonegativ, de unge med en *høj* grad af kontakt, hvorfor kontakt i form af *true acquaintance* alligevel umiddelbart synes at have den største betydning for graden af homonegativitet. Dette fund var ikke overraskende, idet de unge, som har en *høj* grad af kontakt, angiveligt i højere grad har haft mulighed for at få udfordret deres måske tidligere negative stereotype forestillingsbillede af homoseksualitet som social kategori. Herved opnår de mere reel viden om homoseksuelle som personer, end de unge, som blot har flygtig, overfladisk og mere tilfældig kontakt. En yderligere nuancering af kontaktens effekt på unges holdninger, som støttede op om ovenstående fund, fremkom igennem en separat analyse af udelukkende de unge, som *har* kontakt med homoseksuelle personer. Her fandt vi at *hyppigheden* af kontakt, havde størst betydning for de unges holdninger til homoseksualitet.

Med afsæt i undersøgelsens fund står det nu klart, at der er behov for forebyggende arbejde på området, der på sigt kan virke reducerende for heteronormative tendenser, herunder stigmatiseringen af lesbiske og bøsser. Da vi har fundet en sammenhæng mellem kontakt med homoseksuelle personer og reducerede fordomme, er det vores umiddelbare tanke, at såfremt unges holdninger til homoseksualitet skal forbedres, må homoseksuelle personer i højere grad vælge et liv 'udenfor skabet'. Vi anerkender dog valget om at blive 'i skabet', da vi formoder,

at det at springe ud forudsætter et trygt og mere rummeligt miljø, end det er set udtrykt i nærværende undersøgelse. Her er det netop fundet, at de unge er bekendte med brugen af 'homo'-ord; *en eller flere gange i ugen* hører hver anden person ord som lebbe, bæskubber ol. brugt af deres venner, mens hver fjerde person *selv* anvender lignende ord, og sidst men ikke mindst er en ud af ti personer *selv er blevet kaldt* for 'homo'-ord eller navne, hvis betydning ikke bør underkendes til trods for, at de unge der bruger disse ord, højst sandsynligt, ikke har overvejet konsekvenserne heraf. Uafhængigt af om disse ord er ment som chikane eller udtrykkes i al venskabelighed ved vi dog, fra den tidligere forskning, at et miljø, hvori 'homo'-ord stotrives ikke er et godt miljø – hverken for 'homospirerne' eller deres jævnaldrende kammerater, og vi sender derfor en venlig tanke til Sebastian fra specialets prolog.

Med undersøgelsen ment som en hensyntagen til gruppen af homoseksuelle personer, er det væsentligt også at fremhæve, hvordan vi bliver rigere som samfund, hvis diversitet for lov at blomstre, så *ukært barn kan ændres til KÆRT BARN HAR MANGE NAVNE!*

Refleksioner over undersøgelsens styrker og svagheder

Således fremme ved specialets afsluttende kapitel, vil undersøgelsens styrker og svagheder belyses. Vi har løbende argumenteret for valg og fravalg i specialet og konsekvenserne heraf for såvel den interne samt eksterne validitet, hvorfor følgende blot vil være et kort oprids af styrker og svagheder.

Den første styrke, som vil fremhæves relaterer sig til *dataindsamlingstilgangen*. Idet vi selv fysisk har været til stede i samtlige 51 klasseværelser, hvor dataindsamlingen har fundet sted, har respondenterne haft mulighed for at stille spørgsmål, såfremt de var i tvivl om noget. Herved reduceres risikoen for misforståelser, hvorved undersøgelsens interne validitet øges. Ligeledes har vi, qua vores tilstedeværelse, kunne 'kontrollere', at de unge ikke snakkede sammen under besvarelsen af spørgeskemaerne eller 'kiggede hinanden over skuldrene', og således kontaminerede data. Dette er fordelagtigt, eftersom et mere reelt billede af unges holdninger til homoseksualitet således menes opnået.

Den anden styrke som vil fremhæves, vedrører *konstruktionen af spørgeskemaet* ("Bilag 6"). Her er sikret, at spørgsmålene er formuleret i et dagligdagssprog, tilpasset unge. Eksempelvis anvendes de mere abstrakte begreber *homoseksualitet* og *heteroseksualitet* sjældent, i stedet anvendes de mere dagligdags termer *bøsser* og *lesbiske*. Ligeledes har vi tilstræbt så *direkte og utvetydige spørgsmålsformuleringer* som muligt, for at øge sandsynligheden for en *ens forståelse* af spørgsmålene respondenterne imellem. En ens forståelse af spørgsmålene er ligeledes søgt sikret, ved at lave korte, præcise *definitioner* eller *introduktioner* til de spørgsmål, hvor vi har vurderet dette nødvendigt⁴³ (Bryman 2008:240). Ovenstående forholdsregler menes at have øget undersøgelsens interne validitet. En yderligere forholdsregel er truffet i denne henseende. For at sikre, at spørgsmålene ikke overstiger de unges vidensniveau og således sikre, at data bliver så valid som muligt, har vi, i forbindelse med udviklingen af spørgeskemaets enkelte items, ladet os inspirere af tidligere forskning. Mere specifikt er inspiration til spørgsmålsformuleringer ift. afdækningen af de unges TFM-forståelser eksempelvis fundet i tidligere udviklede skalaer om *kønsideologiske forhold*. Helt konkret anvendes items fra skalaerne *Femininity Ideology Scale (FIS)* (Lehman 2000), *Adolescent Masculinity Ideology in Relationship Scale (AMIRS)* (Chu et al. 2005) og *Male Role Attitude Scale (MRAS)* (Thompson & Pleck 1986). To af disse skalaer er specifikt udviklet til unge (FIS og AMIRS) og er begge

⁴³ Eksempelvis introduceres 'Din og dine venners brug af 'homo'-ord og 'homo'-udtryk med følgende tekst: Med 'homo'-ord mener vi ord som eksempelvis *lebbe*, *svans*, *homo*, *bøssesvin*, *betonlebbe*, *røpuler*, *gnubber*, *faggot mv.* I det følgende er vi både interesserede i, hvor tit der er blevet råbt 'homo'-ord efter nogen, men også om du og dine venner har brugt 'homo'-ord om en person uden at sige det til vedkommende. Det er ligegyldigt om ordene er blevet brugt som skældsord eller i en venskabelig sammenhæng, begge dele tæller med ("Bilag 8").

testet mange gange på netop denne aldersgruppe. Appliceringen af validerede mål for TFM-forståelser i vores undersøgelse øger hermed undersøgelsens interne validitet yderligere (Mata et al. 2010:69). For en uddybet redegørelse for de anvendte skalaer, se bilag ("Bilag 6").

En sidste forholdsregel, der relaterer sig til spørgeskemakonstruktionen, og som øger undersøgelsens interne validitet er brugen af en pilottest ("Bilag 6"). Inden dataindsamling testedes spørgeskemaet på en række unge, for at opnå indblik i hvorvidt spørgeskemaet oversteg deres *vidensniveau* eller *abstraktionsevne* ("Bilag 6"). På baggrund af de unges feedback, foretog vi justeringer til spørgeskemaet, inden den endelige dataindsamling initieredes.

Vi mener at ovenstående punkter ift. konstruktionen af spørgeskemaet, i kombination med vores fysiske tilstedeværelse under dataindsamlingen, har højnet undersøgelsens interne validitet.

Den tredje styrke som vil fremhæves, vedrører brugen af indeks som afhængige og uafhængige variable i analysen. Dette styrker ligeledes undersøgelsens interne validitet (Jensen & Knudsen 2006:224). Anvendelsen af flere indikatorer for de unges *homonegativitet overfor bøsser/lesbiske, TFM-forståelser og kontakt med homoseksuelle personer*, reducerer sandsynligheden for at de unge har svaret tilfældigt: "*Often one observation on its own can be misleading and we need to see it in the context of other observations to avoid misinterpretation*" (De Vaus 2002:181). Også for undersøgelsens pålidelighed, kan appliceringen af et indeks i analysen være fordelagtig (Jensen & Knudsen 2006:224). Inddragelsen af flere spørgsmål til at indfange eksempelvis graden af homonegativitet overfor bøsser/lesbiske reducerer effekten af eventuelle misforståede eller dårligt formulerede spørgsmål.

Efter at have redegjort for nogle af undersøgelsens styrker i ovenstående, vil følgende kort præsentere to af undersøgelsens svagheder.

Den første svaghed relaterer sig til subjektiviteten af definitionen af kontakt. Som kort berørt i kapitel 12, opstiller vi i spørgeskemaet *ikke* rigide definitioner af hvad der udgør kontakt og hvad der ikke gør. Dette betyder at de unges forståelse af kontakt i stedet bliver meget subjektiv. Især i relation til den *casual* kontakt gør dette sig gældende, idet kontakt her i princippet kan dække over alt fra en homoseksuel onkel (*et medlem af den øvrige familie*) til Gustav fra tv (*en person de 'kender', men som de ikke er venner med*) (Kapitel 2). Idet der ikke er klare definitioner af hvor meget kontakt man skal have, for at have kontakt, vil nogen unge tilkendegive at have kontakt, mens andre vil tilkendegive ikke at have kontakt, til trods for der ingen reel forskel er i de unges grad af kontakt (Kapitel 12). Således påvirker den subjektive definition af kontakt undersøgelsens interne validitet, idet man kan spørge hvorvidt det virkeligt

er effekten af kontakt vi måler, når definitionen heraf bliver så subjektiv. Vi anerkender dette kritikpunkt, men mener alligevel at kunne måle effekten af kontakt på de unges holdninger til homoseksualitet. Dette idet vi identificerer tydelige, tilnærmelsesvist lineære sammenhænge mellem graden af kontakt og holdninger til homoseksualitet. Således indikeres, at de unge, som tilkendegiver at have kontakt med homoseksuelle personer tydeligt adskiller sig fra de unge, som tilkendegiver ingen kontakt at have med homoseksuelle personer. I forlængelse heraf kan vores tilgang til formuleringen af kontaktspørgsmålene forsvares, ved at denne undersøgelses fund ikke adskiller sig fra tidligere studier: kontakt bevirker en reduktion i homonegativitet. Såfremt den relativt subjektive definition af kontakt bevirkede for stor varians i de unges forståelse af hvad der udgør kontakt og hvad der ikke gør, kan argumenteres, at dette fund sandsynligvis ikke ville have fundet sted. Ikke blot den fundne betydning af kontakt falder naturligt i tråd med den allerede eksisterende forskning på området – dette gør sig ligeledes gældende for fundet, at TFM-forståelser har betydning for unges holdninger til homoseksualitet. Således kan med rimelighed antages, at undersøgelsen har en relativ høj pålidelighed, da sandsynligheden for at en ny undersøgelse vil tilvejebringe lignende resultater er relativt høj (De Vaus 2002:96).

Den sidste svaghed, som kort vil nævnes her relaterer sig til håndteringen af missing values. Idet det i overvejende grad er de homonegative unge, som sorteres fra, når der gøres brug af select-variablen (Kapitel 8), er der en risiko for at specialets håndtering af missing values medfører en skævvridning af resultaterne. Dette har den konsekvens, at specialets resultater kan afspejle en underestimering af den reelle grad af homonegativitet blandt unge, hvilket må holdes in mente, ift. undersøgelsens konklusioner.

LITTERATUR

Agresti, A. & Finlay, B. (2009): "Statistical methods for the social sciences", 4. Edition. Upper Saddle River: N. J. Pearson Education.

Agresti, Alan og Barbara Finlay (1997): "Statistical Methods for the Social Science". New Jersey, Prentice Hall.

Allport, Gordon W. (1954): "The nature of prejudice". Reading, MA: Addison-Wesley.

Andersen, Dines & Annemette Kjærulff (2003): "Hvad kan børn svare på? – Om børn som respondenter i kvantitative spørgeskemaundersøgelser", SFI.

Andersen, Heine (2007): *Funktionalisme og neofunktionalisme* i Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen (red.): "Klassisk og moderne samfundsteori":235-267. København: Hans Reitzels Forlag.

Anderssen, Norman (2002): "Does Contact with Lesbians and Gays Lead to Friendlier Attitudes? A Two-Yea Longitudinal Study" i *Journal of Community and Applied Social Psychology* 12:124-136.

Anderssen, Norman og Hilde Slåtten (2008): "Holdninger til lesbiske kvinner, homoseksuelle menn, bifile kvinner og menn og transpersoner (LHBT-personer). En landsomfattende representativ spørreundersøkelse, 2008". Bergen: Bergen Universitet.

Axgil, Axel og Helmer Fogedgaard (1985): "Homoseksuelle kampår. Bøsseliv gjennom tiderne". Rudkøbing: Forlaget Grafolio.

Backe-Hansen, Elisabeth (2002): "Barns deltakelse i spørreskjemaundersøkelser sett i forhold til generelle, forskningsetiske krav" i *Børn som respondenter*, Dines Andersen og Mai Hede Ottosen, København, Socialforskningsinstituttet.

Baker, Colin (1992): "Attitudes and Language". Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

Baker, J.G og H.D. Fishbein (1998): "The development of prejudice towards gays and lesbians by adolescents" i *Journal of Homosexuality*, 36:89-100.

Basow, Susan A. og Kelly Johnson (2000): "Predictors of Homophobia in Female College Students" i *Sex Roles*, Vol. 42, No. 5/6

Baunach, Dawn, Elisabeth O. Burgess og Courtney S. Muse (2009): "Southern (dis)comfort: Sexual prejudice and contact with gay men and lesbians in the South" i *Sociological Spectrum*, 30:1, 30-64

Bech, Henning (2002): "Det onde i Danmark" i *Dansk Sociologi* vol. 13, no. 3, 2002, p. 49-74.

Blazina, Christopher, Stewart Pisecco og James M. O'Neil (2005): "An Adaptation of the Gender Role Conflict Scale for Adolescents: Psychometric Issues and Correlates With Psychological Distress" i *Psychology of Men & Masculinity* 2005, vol. 6 no. 1:39-45. Educational Publishing Foundation.

Blumenfeld, Warren J. (1992b): "Homophobia: How we all pay the price" resume af bogen: "Homophobia: How we all pay the price" (Blumenfeld 1992) fra en Lordly & Dame reklame. Boston: Beacon Press (<http://www.heartofrichmond.com/PDF/homophobia.pdf>).

Birkett, Michelle Anne (2010): "Peer-group predictors of homophobic harassment among middle school students". Urbana: Illinois.

Bochenek, M & Brown, A (2001): Hatred in the hallways: Violence and discrimination against lesbian, gay, bisexual and transgender students in U.S. schools". New York: Human Rights Watch

Bourdieu, Pierre (1997): ""Ungdom" er kun et ord", I Men hvem skabte skaberne - Interviews og forelæsninger. København. Akademisk Forlag

Bredsdorff, Nils (2002): *Diskurs og konstruktion. En samfundsvidenskabelig kritik af diskursanalyser og socialkonstruktivismen*. Frederiksberg: Forlaget Sociologi.

Bryman, Allan (2008): "Social Research Methods", 3. Udgave. Oxford: Oxford University Press.

Buch-Hansen, Hubert og Peter Nielsen (2005): *Kritisk realisme*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Burr, Vivian (1995): *An Introduction to Social Constructionism*. London: Routledge Universitetsforlag.

Charlebois, Justin (2011): "Gender and the construction of dominant, hegemonic, and oppositional femininities". Plymouth PL6 7PY, United Kingdom: Lexington Books.

Connell, R. W. (1987): "Gender and power: Society, the person and sexual politics". Cambridge: Polity Press.

Connell, R. W. (1995): "Masculinities". Cambridge: Polity Press.

Connell, R. W. (2003): "Gender". Cambridge: Polity Press in association with Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

Connell, R. W. & James W. Messerschmidt (2005): "Hegemonic Masculinity: Rethinking the Concept" i *Gender & Society*: <http://gas.sagepub.com/content/19/6/829.full.pdf+html>

Chu, Judy Y., Michelle V. Porche og Deborah L. Tolman 2005. "The Adolescent Masculinity Ideology in Relationships Scale: Development and Validation of a New Measure for Boys" i *Men & Masculinity* 2005:8:93-113. Educational Publishing Foundation.

CUR (2010): "Aktiviteter tiltrækker - relationer fastholder - måske", af Center for Ungdomsstudier og Religionspædagogik, Aka print, Århus

Davies, Michelle (2004): "Correlates of Negative Attitudes Toward Gay Men: Sexism, Male Role Norms and Male Sexuality" i *The Journal of Sex Research*, Volume 41, No. 3, August 2004

De Vaus, David (2001): "Research Design in Social Research". Sage Publications, London

De Vaus, David (2002): "Surveys in social research", 5th Edition. London: Routledge.

DR (2010): "Unge tager afstand fra homoseksuelle", DR Nyheder, Indland, 30. november 2010: <http://www.dr.dk/Nyheder/Indland/2010/11/30/084255.htm>

Ehnhuus, Daniel (2010): "Det er de unge, der hader bøsser", fundet 12. november 2011: http://avisen.dk/det-er-de-unge-der-hader-boesser_128211.aspx

Ellis, Viv og Sue High (2004): "Something more to tell you: gay, lesbian or bisexual young people's experiences of secondary schooling" i *British Educational Research Journal*, Vol. 30, No. 2

Ewers, Karen, Karoline Siemen og Fie Ingemann (2010): "Den første gang kan se ud på mange måder - Hvordan skaber vi et trygt rum for homo-, bi- og transpersoner i seksualundervisning?", [undervisere.dk folkeskolen.dk](http://undervisere.dk/folkeskolen.dk)

Fejes, Fred (2008): "Gay Rights and Moral Panic. The Origins of America's Debate on Homosexuality". New York: Palgrave Macmillan.

Finlay, Barbara og Carol S. Walther (2003): "The relation of religious affiliation, service attendance and other factors to homophobic attitudes among university students" i *Review of Religious Research*, Volume 44:4, pages 370-393.

Fiske, Susan T. (2005): "Social Cognition and the Normality of Prejudgement" i Dovidio, John F. og Peter Glick og Laurie A. Rudman (red.): *On the Nature of Prejudice . Fifty Years after Allport*, Blackwell Publishing.

Frith, S. (1984): *The sociology of youth*, Causeway, Ormskirk.

Gaertner, Samuel L. og John F. Dovidio (2005): "Categorization, Recategorization and Intergroup Bias" i Dovidio, John F. og Peter Glick og Laurie A. Rudman (red.): *On the Nature of Prejudice . Fifty Years after Allport*, Blackwell Publishing.

Gaynord 2010: "Hvor mange homoseksuelle er der I Danmark": <http://www.gaynord.dk/faq/article.asp?id=754&ucat=92&detail=58>

GLSEN - Gay, Lesbian and Straight Education Network (2009): "2009 National School Climate Survey: Nearly 9 out of 10 LGBT Students Experience Harassment in School": <http://glsen.org/cgi-bin/iowa/all/library/record/2624.html?state=research&type=research>

Goodenow, Carol, Laura Szalacha og Kim Westheimer (2006): "School support groups, other school factors, and the safety of sexual minority adolescents" i *Psychology in the Schools*, Vol. 43 (5).

Gransell, Leyla og Henning Hansen (2009): "Lige og ulige? - Homoseksuelle, biseksuelle og transkønnedes levevilkår", CASA.

Gundelach, Peter og Esther Nørregård-Nielsen (2002): "Hvornår er man ung?", *Dansk Sociologi*, Volume 13, NO.3

Hacking, Ian (1999): *The social construction of what?* Cambridge: Harvard University Press.

Hamburger, Yair Amichai og Katelyn Y. A. McKenna (2006): "The Contact Hypothesis Reconsidered: Interacting via the Internet": <http://jcmc.indiana.edu/vol11/issue3/amichai-hamburger.html>

Hansen, Claus D. (2011): "Skalaer og faktoranalyse", Forelæsning 14, 5. semester sociologi, efteråret 2011.

Heinze, Justin E., Stacey S. Horn (2009): "Intergroup Contact and Beliefs about Homosexuality in Adolescents" i *Journal of Youth Adolescents* 2009:38:937-951.

Herek, Gregory M. (1998): "Stigma and Sexual Orientation. Understanding Prejudice Against Lesbians, Gay Men, and Bisexuals" i *Psychological Perspectives on Lesbian and Gay Issues, Volume 4*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Herek, Gregory M. (2004): "Beyond 'Homophobia': Thinking about sexual prejudice and stigma in the twenty-first century" i *Journal of National Sexuality Resource Center*, vol. 1, s. 6-24.

Herek, Gregory M. (2000): "Homosexuality" i A. E. Kazdin (Ed.): *Encyclopedia of psychology*. Washington DC: American Psychological Association & Oxford University Press.

Herek, Gregory M. (2002): "Heterosexuals' Attitudes Toward Bisexual Men and Women in the United States" i *The Journal of Sex Research*, Volume 39, Number 4, November 2002:264-274.

Herek, Gregory M. (1996): "Some of my best friends": Intergroup contact, concealable stigma, and heterosexuals' attitudes toward gay men and lesbians. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22 (4), 412-424.

Hillier, Lynne, Tiffany Jones, Marisa Monagle, Naomi Overton, Luke Gahan, Jennifer Blackman og Anne Mitchell (2010): "Writing Themselves in 3: The third national study on the sexual health and wellbeing of same sex attracted and gender questioning young people", La Trobe University, Australian Research Centre in Sex, Health and Society.

Hinrichs, D. W. og P.J. Rosenberg (2002): "Attitudes toward gay, lesbian and bisexual persons among heterosexual liberal arts college students" i *Journal of Homosexuality*, 43(1):61-84.

Horn, Stacey S. (2006): "Heterosexual adolescents' and young adults' beliefs and attitudes about homosexuality and gay and lesbian peers" i *Cognitive Development* 21:420-440.

Jenkins, Richard (2008): "Social Identity", 3. udgave. London: Routledge.

Jensen, Sune, Qvotrup og Ann-Dorte Christensen (2011): "Intersektionalitet som sociologisk begreb" i *Dansk Sociologi*, 4/22, årgang 2011.

Jensen, Jan Møller og Thorbjørn Knudsen (2006): "Analyse af spørgeskemadata med SPSS. Teori, anvendelse og praksis". Odense: Syddansk Universitetsforlag.

Johnson, T. and Fendrich, M. 2002. A validation of the Crowne-Marlowe Social Desirability Scale. Available from: <http://www.srl.uic.edu/publist/Conference/crownemarlowe.pdf>

Jost, John T. og David L. Hamilton (2005): "Stereotypes in our culture" i Dovidio, John F. og Peter Glick og Laurie A. Rudman (red.): *On the Nature of Prejudice . Fifty Years after Allport*, Blackwell Publishing.

Jørgensen, Marianne Winther og Louise Phillips (1999): "Diskursanalyse som teori og metode". 1. udgave, 5. oplag (2006). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Kehily, M. J. (2002): "Sexuality, gender and schooling. Shifting agendas in social learning". London: Routledge.

Kerns, John G. og Mark A. Fine (1994): "The Relation Between Gender and Negative Attitudes Toward Gay Men and Lesbians: Do Gender Role Attitudes Mediate This Relation?" i *Sex Roles*, Vol. 31, No. 5/6.

Kimmel, Michael S., Jeff R. Hearn og Robert W. Connell (2005): "Handbook on studies on men and masculinities". Thousand Oaks, California: SAGE Publications, Inc.

Kimmel, Michael S. (1987): "Rethinking 'Masculinity'" i Michael S. Kimmel (red.): *Changing men - New Directions in Research on Men and Masculinity*. USA: Sage Publications.

King, Michael og Eamonn McKeown (2003): "Mental health and social wellbeing of gay men, lesbians and bisexuals in England and Wales". London: Mind.

Kite, Mary E. og Bernard E. Whitley, Jr. (1996): "Sex Differences in Attitudes Toward Homosexual Persons, Behaviors and Civil Rights: A Meta-Analysis" i *Pers Soc Psychol Bull* 22:336.

Kite, Mary E. og Bernard E. Whitley, Jr. (1998): "Do Heterosexual Women and Men Differ in Their Attitudes Toward Homosexuality? A Conceptual and Methodological Analysis" i Herek, Gregory (red.): *Stigma and Sexual Orientation. Understanding Prejudice Against Lesbians, Gay Men, and Bisexuals*. Psychological Perspectives on Lesbians and Gay Issues, Volume 4. Thousand Oaks, California: SAGE Publications.

Kjørup, Søren (2000): "Er sandheden blot en social konstruktion? En kritisk præsentation og diskussion af diskursanalyse og især dens socialkonstruktionistiske grundlag" i *Norsk Medietidsskrift* vol. 2: 28-49.

Kleinberg, Seymour (1980): "Alienated Affections: Being Gay in America". New York: St. Martin's Press.

Kohlbacher, Josef, Ursula Reeger og Philipp Schnell, Institute for Urban and Regional Research Austrian Academy of Sciences: http://www.ceg.ul.pt/migrare/PDFs/GEI_TONIES_Vienna_team.pdf

Kosciw, Joseph G., Emily A. Greytak og Elizabeth M. Diaz (2009): "Who, What, Where, When and Why: Demographic and Ecological Factors Contributing to Hostile School Climate for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth" i *Journal of Youth Adolescence* 38:976-988

Kreiner, Svend (2007): "Statistisk problemløsning. Præmisser, teknik og analyse", 2. udgave. København: Jurist og Økonomforbundets Forlag.

Kristiansen, Søren og Hanne Katrine Krogstrup (1999): "Deltagende observation. Introduktion til en forskningsmetodik". København: Hans Reitzels Forlag.

LaMar, Lisa og Mary Kite (1998): "Sex Differences in Attitudes Toward Gay Men and Lesbians: A Multidimensional Perspective" i *The Journal of Sex Research*, Volume 35, Number 2, May 1998:189-196.

Larsen, Karen M. (2011): "Hvorfor blev homoseksualitet betegnet som en sygdom?" i *panbladet.dk*, 4. jan. 2011.

Larsen, Ole Schulz (2010): "Kulturmøder og kulturforskelle" i *Psykologiens veje*. Systime A/S

Lehmann, P. (2000): "A validity study of the femininity ideology scale". Master's thesis, Florida Institute of Technology.

Levant, Ronald, Katherine Richmond, Stephen Cook, A. Tanner House og Maryse Aupont (2007): "The Femininity Ideology Scale: Factor Structure, Reliability, Convergent and discriminant Validity, and Social Contextual Variation" i *Sex Roles* (2007) 57:373-383. Springer Science + Business Media, LLC 2007.

LGBT Ungdom (2006): "53 % af unge mænd hader homoseksuelle": <http://www.lgbt.dk/1826/>

LGBT Danmark: "Forældres guide til homo- og biseksuelle børn", fundet på <http://www.lgbt.dk/1934/>

Lolle, Henrik (2006): "Videregående design og metode" (Slides fra Politik og Administration, 8. semester, Forår 2006, Lektion B8 og B9, Logistisk regression).

Marsiglio, William (1993): "Attitudes Toward Homosexual Activity and Gays as Friends: A National Survey of Heterosexual 15-19-Year-Old Males" i *The Journal of Sex Research*, Vol. 30, No. 1, pp. 12-17.

Mata, Jessieka, Negin Ghavani og Michele A. Wittig (2010): "Understanding Gender Differences in Early Adolescents' Sexual Prejudice" i *The Journal of Early Adolescents* 30:50. SAGE Publications.

McCormack, Mark (2011): "Hierarchy without Hegemony: Locating Boys in an Inclusive School Setting" i *Sociological Perspectives*, Vol. 54, Issue 1, pp. 83-101.

Moesby-Johansen, Cecilie K. (2004): "De vilde piger" i *Social Kritik* nr. 92 (s. 50-67).

Morrison, T, L. McLeod, M. Morrison og D. Anderson (1997): "Gender stereotyping, homonegativity and misconceptions about sexually coercive behavior among adolescents" i *Youth & Society*, 28, 351-382.

Månson, Per (2007): "Marxisme" i Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori* :137-160. København: Hans Reitzels Forlag.

Nairn, K. og A. Smith (2003): "Taking students seriously: Their rights to be safe at school" i *Gender & Equity* 15, 133-149.

Nyegaard, Niels (2011): "Homoseksualitetsbegrebet i Danmark", Århus Universitet, Danmarkshistorien.dk

Olsen, Henning (2000): "Holdninger til handicappede - En surveyundersøgelse af generelle og specifikke holdninger". SFI.

Olsen, Poul Bitsch og Kaare Pedersen (2003): "Problemorienteret projektarbejde - en værktøjsbog". 3. udgave, 3. oplag (2006). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Orry, Mads Louis (2007): "Unge og sex: Homoseksuelle: Okay på afstand", Børn&Unge - fagblad for pædagoger og klubfolk organiseret i BUPL

Ottosen, Mai Hede (2002): "Forskning og erfaringer på feltet" i Børn som respondenter, Dines Andersen og Mai Hede Ottosen, København, Socialforskningsinstituttet.

Pettigrew, Thomas F., Linda R. Tropp, Ulrich Wagner og Oliver Christ (2011): "Recent advances in intergroup contact theory" i *International Journal of Intercultural Relations* 35 (2011) 271 - 280

Pettigrew, Thomas F. og Linda R. Tropp (2005): "Allport's Intergroup Contact Hypothesis: Its history and Influence" i Dovidio, John F. og Peter Glick og Laurie A. Rudman (red.): *On the Nature of Prejudice . Fifty Years after Allport*, Blackwell Publishing

Pleck, Joseph H. (2006): "The gender role strain paradigm: An update" i Whitehead, Stephen M. (red.): *Men and masculinities - Critical concepts in sociology. Volume 3 - Identity, Association and Embodiment*. London: Routledge.

Prieur, Annick (1998): "Forholdet mellem kønn og klasse med udgangspunkt i Bourdieus sosiologi" i *Sociologisk tidsskrift*, 6 (1-2):131-147.

Poteat, Poul V., Dorothy L. Espelage og Brian W. Koenig (2009): "Willingness to remain friends and attend school with lesbian and gay peers: relational expressions

of prejudice among heterosexual youth". *Journal of Youth Adolescents* 2009;38:952-962.

Raja, Sheela og Joseph P. Stokes (1998): "Assessing Attitudes Toward Lesbians and Gay Men: The Modern Homophobia Scale". *Journal of Gay, Lesbian and bisexual Identity* vol. 3 no.2.

Rasborg, Klaus (2007): "Socialkonstruktivismen i klassisk og moderne sociologi" i Fuglsang, Lars og Poul Bitsch Olsen (red.): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne. På tværs af fagkulturer og paradigmer*. 2. udgave, 3. oplag. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.

Reinicke, Kenneth (2002): "Den hele mand – manderollen i forandring". København: Den Schønbergske Forlag.

Reinicke, Kenneth (2008): "En ny maskulinitet?:
[Politiken.dk/debat/kronikker/ECE587806/en-ny-maskulinitet/](http://politiken.dk/debat/kronikker/ECE587806/en-ny-maskulinitet/)

Ringgaard, Lene Winther og Gert Allan Nielsen (2004): "Muldrapport nr. 5", Kræftens Bekæmpelse: <http://kbnet4.cancer.dk/webshop/DownloadFiler/18474-muldrapport2004.pdf>

Rye, B.J. og Glenn J. Meaney (2010): "Measuring Homonegativity: A Psychometric Analysis" i *Canadian Journal of Behavioral Science*, vol. 42, No. 3, 158-167.

Røthing, Åse (2007): "Homonegativisme og homofobi I klasserommet – Marginaliserede maskuliniteter, disciplinerende jenter og rådvile lærere" i *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 7 (1):27-51.

Sareen, Manu (2010): "Forfølgelse af homoseksuelle skal forebygges": http://www.radikalehovedstaden.dk/index.php?option=com_content&view=article&id=108procent3Aforfoelgelse-af-homoseksuelle-skal-forebygges&catid=12procent3Apressemeddelelser&Itemid=30&lang=da

Schippers, Mimi (2007): "Recovering the feminine other: masculinity, femininity, and gender hegemony" i *Theor Soc* 36:85-102. Springer Science & Business Media B. V. 2007.

Schiappa, Edward, Peter B. Gregg og Dean E. Hewes (2005): "The Parasocial Contact Hypothesis" i *Communication Monographs* 72:92-115

Schwandt, Thomas A. (2000): "Three epistemological stances for qualitative inquiry, Interpretivism, Hermeneutics, and Social constructivism" i Denzin, Norman K. og Yvonne S. Lincoln (eds.): *Handbook of qualitative research*: 189-213. 2. udgave. London: Sage.

Scott-Sørensen, Anne (2002): "Pi'r, pink og power. Om aktuel pigekultur". København: Gads Forlag.

Smith, Sara J., Amber M. Axelson og Donald A. Saucier (2009): "The Effects of Contact on Sexual Prejudice: A Meta-Analysis" I *Sex Roles* (2009): 61: 178-191

STOP AIDS (2011): "LGBT-liv: rapport om behovet for viden og indsatser for lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner, 2011".

Sundhedsstyrelsen (2007): "UNG2006 - 15-24-åriges seksualitet - viden, holdninger og adfærd"

Sørensen, Tea Krogh (2008): "Homoseksuelle springer tidligere ud", jp.dk 29.09.08

Thompson, E. H. og J. H. Pleck (1986): "The structure of male role norms" i *American Behavioral Scientist* 29:531-543.

Thomsen, Jens Peter Frølund (1997): *Moderne politikbegreber. Introduktion til systemanalyse, marxisme og diskursanalyse*. Aarhus: Forlaget Systime.

Tolman, Deborah L. og Michelle V. Porche (2000): "The Adolescent Femininity Ideology Scale: Development and Validation of a New Measure for Girls" i *Psychology of Women Quarterly* December 2000, vol. 24 no. 4:365-376.

Tucker, Edmon W. og Miriam Potocky-Tripodi (2006): "Changing Heterosexuals' Attitudes Toward Homosexuals: A Systematic Review of the Empirical Literature" i *Research on Social Work Practice* 16:176.

Ueno, Koji (2005): "Sexual Orientation and Psychological Distress in Adolescence: Examining Interpersonal Stressors and Social Support Processes", i *Social Psychology Quarterly* 68:258

Van de Ven, Paul (1994): "Comparisons Among Homophobic Reactions of Undergraduates, High School Students and Young Offenders", Vol. 31, No. 2, 117-124.

Warwick, Ian, Elaine Chase og Peter Aggleton (2004): "Homophobia, sexual orientation and schools: A review and Implications for Action". London: University of London.

Wenneberg, Søren Barlebo (2000): "Socialkonstruktivisme - positioner, problemer og perspektiver". København: Samfundslitteratur.

West, Candace og Don H. Zimmerman (1987): "Doing Gender" i *Gender and Society*, Vol. 1, No. 2. (Jun., 1987), pp. 125-151.

Wetherell, Margaret og Nigel Edley (1999): "Negotiating hegemonic masculinity: Imaginary positions and psychodiscursive practices" i *Feminism and Psychology* 9 (3): 335-56.

Whitehead, S. M. (2002): "Men and masculinities: Key themes and new directions". Cambridge, UK: Polity.

Whitley, Bernard E. (2001): "Gender-Role Variables and Attitudes Toward Homosexuality" i *Sex Roles*, Vol. 45, No. 11/12, December 2001

Wiederberg, Karin (2007): "Køn og samfund" i Andersen, Heine og Lars Bo Kaspersen (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori* :597-624. København: Hans Reitzels Forlag.

Wilkinson, Wayne W. (2004): "Authoritarian hegemony, dimensions of masculinity, and male anti-gay attitudes". *Psychology of Men and Masculinity* 2004 vol. 5 no. 2 p. 121-131.

Zaurits Bureau: "Bøssemyter", fundet på <http://www.zaurits-bureau.dk/zauritsbureau/bssemyter/>

Yang, Alan (1997): "Trends: Attitudes Towards Homosexuals" i *Public Opinion Quarterly* 61, no. 3 (Autumn 1997):477-507

Aaen, Susanne, Anne Jamilla Hyttel, Mathias Meijer, Sidsel Mazanti Mikkelsen, Trine Bang Nielsen og Line Glibstrup Sørensen (2004): "Kunsten at køre i bus – et studium i social orden" i Jacobsen, Michael Hviid (red): *Upassende sociologi – Sociologiske studier af social samhandling og hverdagens håndteringsstrategier på sensitive steder*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

BILAG